

సాహిత్య

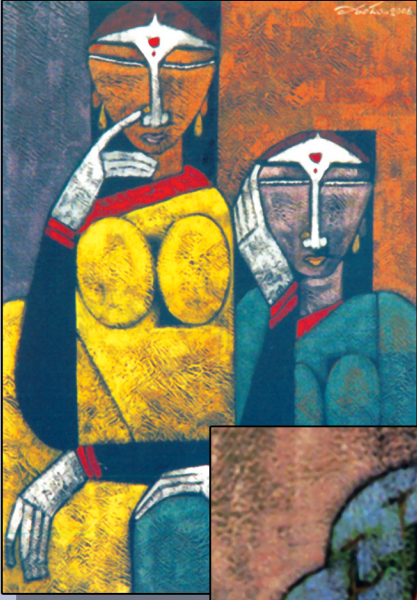
ప్రసానం

ఏప్రిల్ - 2007

వెల: రు.10

సాహితీ స్రవంతి

నగరాల రణగొణధ్వనుల్లో హోరెత్తి పోయేవారికి గ్రామీణ జీవితం మృదుముధురంగా ఉంటుంది. సంగీత నాదంలా ధ్వనిస్తుంది. అలాంటి పల్లె పాట అనుభూతులను తన చిత్రాలద్వారా మనతో పంచుకున్నాడు హైదరాబాదుకు చెందిన యువ చిత్రకారుడు పాండు మననం. భిన్న భంగిమల్లో పల్లె పడుచులు, గ్రామీణ జీవితంలో విడదీయరాని భాగమైన పశుపక్ష్యాదులతో వారి అనుబంధం, సంప్రదాయ, జానపద సంగీతకారులు ఇలా ఎన్నెన్నో చిత్రాలు లక్షణ ఆర్ట్ గ్యాలరీలో ఈ నెల 12న ప్రారంభమయిన ప్రదర్శనలో కనువిందుచేస్తున్నాయి. పలు సామాజిక, మానవీయ అంశాలను కూడ తనదైన శైలిలో అద్భుతంగా చిత్రీకరించారు పాండు. గోరుముద్దులు తిరిపించే మాతృమూర్తి, తూనీగల వెంటపడుతున్న చిన్నారులు, పురుషుడి చేతిలో కీలుబొమ్మగా మారిన స్త్రీ లాంటి చిత్రాలు పాండులో మానవీయ కోణాన్ని అవిష్కరిస్తాయి.

ఈ నెల 'ప్రస్థానం' కోసమే!

చాలాకాలంగా అనుకుంటున్నట్లుగా ఈ సంచిక నుంచి సాహిత్య ప్రస్థానం మాస పత్రికగా నెలనెలా మనను పలకరించబోతున్నది. ఇది ప్రగతిశీల సాహిత్యకారులందరి అకాంక్ష. ఈ ఆనందాన్ని మీరంతా పంచుకుంటారనే మా విశ్వాసం.

దీంతోపాటే ఇకపైన ప్రస్థానం పోస్టేజీ రాయితీతో ఏ మారుమూలకైనా పంపించే అవకాశం ఏర్పడింది.

మరి ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోవాలంటే అది సాహితీ మిత్రుల సహకారంతోనే సాధ్యమవుతుంది. ఏప్రిల్ నెల పొడుగునా ప్రస్థానం చందాదారులుగా చేరడం, చేర్పించడం పెద్ద కార్యక్రమంగా నిర్వహించాలని మరీ మరీ మనవి చేస్తున్నాం. సాహితీ స్రవంతి శాఖలు, కార్యకర్తలు మాత్రమే కాదు. సాహిత్యాభిమానులందరూ ప్రస్థానం చందాదారులుగా చేరాలి. పత్రికను నలుగురికీ చేర్చాలి. విద్యా సంస్థలకూ, సాంస్కృతిక కేంద్రాలకూ పత్రిక తప్పక అందేలా చూడాలి. మిత్రుల నూచన మేరకు అయిదు, పది సంవత్సరాల చందాలు కూడా నిర్ణయించాం. అవకాశం వున్న వారు ఆ విధంగా చేస్తే ఎక్కువ నిలకడ కలుగుతుంది. దీంతో పాటుగానే స్తోమత గల పాఠకులు, రచయితలు, అభిరుచి గల అధికార అనధికార ప్రముఖులు తమ అద్వర్తయిజ్ఞమెంట్ల రూపంలోనూ, విరాళాల రూపంలోనూ సహకరించాలని కోరుతున్నాం.

ప్రస్థానంలో ప్రచురణ కోసం అందే రచనల్లో అత్యధిక భాగానికి అవకాశం కల్పిస్తున్నాం. ఆరోగ్యకరమైన రచనలు పంపేవారి భావాలలో స్వల్పమైన తేడాలు, భిన్న కోణాలూ వున్నా పత్రికలో అవకాశం కల్పించి విశాల వేదిక దృక్పథాన్ని సార్థకం చేశాం. ఇప్పుడు నెలవారీ సంచిక గనక ఈ అవకాశం మరింత ఎక్కువగా వుంటుంది.

ప్రస్థానం అందరి భాగస్వామ్యంతో నడవాల్సిన పత్రిక. అందువల్ల దీనిలో విషయాలపై అభినందనలే కాదు, విమర్శనలూ మరింత అవసరం. సాహితీ మిత్రులు ఇందుకోసం ఎక్కడికక్కడ సమావేశాలు జరుపుకొని చర్చ చేస్తే చాలా ఉపయోగం. మాస పత్రికగా మారుతున్న ఈ తరుణం అందుకు సరైన సందర్భం.

ఈ విధంగా అన్ని కోణాల నుంచి సాహిత్య ప్రస్థానం పటిష్టం కావడానికి అందరూ చేయూత కోరుతూ, అందుతుందని ఆశిస్తూ...

ముఖచిత్రం : యం. గణేష్
లోపలి చిత్రాలు : మోహన్, శేఖర్, పాండు

ఈ సంచికలో...

సాహిత్య ప్రస్థానం ఎలా వుండాలి?	2
దేశభాషల్ని ప్రేమించుమన్నా (అభిప్రాయం)	4
ఒక విషాదం (కథ)	5
“స్వప్న సీమ” సాహిత్యం (పోకడలు)	12
నిబద్ధత, ప్రగతిశీలత అవసరం :	
అద్దేపల్లి (ఇంటర్వ్యూ)	13
అందని చందమామ (దీర్ఘ కవిత)	15
భాష - కరిక్చులం - పాఠ్య ప్రణాళిక	
ఒక పరిశీలన (బోధన)	16
మర్లబడ్డ పాఠాలు (కథ)	20
కులంపై గళమెత్తిన	
వాగ్గేయకారులు (వారసత్వం)	24
అల్పాయుషు (కథ)	26
అనుభూతి, అభ్యుదయం కలగలిసిన	
తిలక్ కవిత్వం (విశ్లేషణ)	29
గాజు పెంకులు (కథ)	31
ఇంటి 'చాకిరి'పై	
స్త్రీవాదుల ఆవేదన (పరిశీలన)	35
ఫీడింగ్ (కవిత)	38
మజ్ను తొడిగిన చందమామ (కథ)	39
నైరీ	46

సంపాదకుడు
తెలకపల్లిరవి
ముద్రాపకులు, ప్రచురణకర్త
వి. కృష్ణయ్య
మేనేజర్
కె. లక్ష్మయ్య

ఎడిటోరియల్ బోర్డ్ అడ్రస్ :
సాహిత్య ప్రస్థానం
1-1-187/1/2,
వివేకనగర్, చిక్కడపల్లి,
హైదరాబాద్-500 020
ఫోన్లు : 27660013, 27635136

సాహిత్య ప్రస్థానం ఎలా వుండాలి?

సాహిత్య ప్రస్థానం ఇప్పటికి నాలుగేళ్లు త్రైమాస పత్రికగా నిర్విఘ్నంగా నడిచింది. ఇప్పుడు మాస పత్రిక అవుతున్నది. మరి దాని నిర్వహణలో మీరు ఎలాటి మార్పులు కోరుతున్నారు? గతంలో వున్న వాటిలో మీకు నచ్చిన సచ్చని విషయాలేమిటి? ఈ విషయంలో అనేక అనుభవాలు వున్నాయి. వాటిని నిర్మోహమాటంగా మీ ముందుంచుతున్నాం.

- H స్థూలంగా ప్రస్థానంకు మంచి రచనలూ, వైవిధ్య భరితమైన రచనలూ వచ్చాయి. వాటిని వివిధ సంకలనాల్లో తీసుకోవడమూ జరిగింది. గతంలో ఈ విధమైన పత్రికలతో పోల్చి కొందరు మరింత రాజకీయంగా వుండాలని చెప్పిన సందర్భాలు కూడా వున్నాయి. కాగా మరింత సడలింపు వుండాలనీ కొందరు కోరారు. వాస్తవంలో ఇవి రెండూ విశాల ప్రగతిశీల వేదికగా సాహితీ ప్రపంతి స్వభావాన్ని పూర్తిగా అర్థం చేసుకోని ఫలితాలే. విశాలత్వం ఎంత వున్నా ప్రగతిశీల లౌకిక విలువలనుంచి విడిపడే ప్రసక్తి లేదు. ప్రగతిశీలతకు కట్టుబడినా వైవిధ్యాన్ని ఆ పరిధిలో విశాలత్వాన్ని విస్మరించే ప్రసక్తి లేదు. ఆ విధమైన సమతుల్యత ప్రస్థానంకు ప్రాణం. సామ్రాజ్యవాదాన్ని, మతోన్మాదాన్ని వివిధ రకాలైన దోపిడీ దౌర్జన్యాలనూ పీడననూ అన్ని రకాల అసమానతలనూ వ్యతిరేకించే విషయంలో ప్రస్థానం రాజీ పడదు. అదే సమయంలో సాహిత్య విలువలనూ సాహిత్య ప్రధానమైన వేదికగా తన ప్రత్యేక బాధ్యతనూ విస్మరించదు. ఈ మూల సూత్రాల పరిధిలోనే సాహిత్యప్రస్థానం నడిచింది. అందుకే దానికి ఎప్పుడూ రచనల కొరత లేదు. అయితే నాణ్యత, నైశిత్యం పెరగవలసి వుందనడంలో సందేహం లేదు.
- H సుద్దీర్ఘ చరిత్ర, అందులోనూ విస్తారమైన ప్రగతిశీల వారసత్వం వున్న తెలుగు సాహిత్య రంగంలో చెప్పుకోవలసిన చర్చించుకోవలసిన అంశాలు చాలా వున్నాయి. కాని మన సాహిత్య పత్రికలోనూ శీర్షికలోనూ వచ్చే అంశాలు కొన్ని పరిమితముల లోబడే వుంటున్నాయి. అందులోనూ మీడియా తాలూకూ సంచలనశీలత ఇక్కడా ప్రతిబింబిస్తుంది. సాహిత్యప్రస్థానం ఆ విమర్శకు అవకాశం ఇవ్వకపోయినా సజీవమైన, శక్తివంతమైన రచనలు మరిన్నిటిని ప్రచురించవలసిన అవసరాన్ని గుర్తిస్తోంది. రచయితలు, రచనల విశిష్టతలు, స్వీయ రచనానుభవాలు, ఇంటర్వ్యూలు, గతంలో వచ్చిన పుస్తకాల నుంచి ఆసక్తికరమైన భాగాలూ, వ్యాఖ్యానాలూ, సందేహాలూ, సూచనలూ ఎన్నో రాయవచ్చు. కాని మన రచయితల్లో అత్యధికులు కథలు, తమ కవితలకే పరిమితమై వాటిని ముద్రింప చేసుకోవడంపైనే దృష్టిపెడుతున్నారు. కనీసం తోటి రచయితలు, కవులనైనా పరిశీలించేందుకు గట్టిగా ప్రయత్నించడం లేదు. తాము తెలుసుకోవాలనుకుంటున్న విషయాలను రాయడం లేదు.
- H సమీక్షల విషయంలోనూ సంతృప్తి శాతం తక్కువగానే వుంటోంది. తెలుగు సమీక్షలో ఏవో కొన్ని రచనలను విమర్శించడం లేదా ప్రశంసించడం తప్ప నిశితంగా గుణదోష విచారణ చేయడం అరుదైపోయింది. సాహిత్య అమ్ముకాలు నామమాత్రమైన నేపథ్యంలో రచయితలు కూడా సమీక్షల ద్వారా తమ పుస్తకాల గురించి తెలియాలనుకుంటున్నంతగా లోపాలోపాలు సమీక్షించబడాలనుకోవడం లేదు. వందల సంఖ్యలో పుస్తకావిష్కరణలు జరుగుతున్న పరిస్థితుల్లో సమీక్షకు నోచుకునేవి అందులో నాలుగో వంతు కూడా వుండటం లేదు. ఆ ఎంపికకూ ఎలాటి కొలబద్దలూ వుండవు. రాసేవారిలో కొందరికి తమదంటూ దృక్పథం వుండదు. ఇక సమీక్షకులూ అంతే. కొన్ని పుస్తకాలపై ప్రత్యేకంగా రాసేందుకూ ఏమీ వుండదు. ప్రస్థానంలో ఇప్పటివరకూ చాలా వివరంగానూ చాలా పుస్తకాలను సమీక్షిస్తూ వచ్చాం. అయినా ఎన్ని సమీక్షలు వేసినా వచ్చే వాటిలో అవి పది శాతం దాటవు. కనుక తమవి రాలేదని ఫిర్యాదు చేసే రచయితల శాతమే అధికం.
- H రచయితలు చాలామంది తమ పుస్తకాల గురించి వచ్చిందా లేదా అని చూడటం తప్ప మరొకరి రచన చదివి పరిచయం చేద్దామను కోవడం లేదు. తమ రచనలు నలుగురికీ తెలియాలనుకోవడంలో తప్ప లేదు గాని సాహిత్య గమనాన్ని పరికించవలసిన అవసరాన్ని విస్మరించ కూడదు. ఆ పని ఎవరో ఔత్సాహికులకూ లేదా కొత్తవారికి అప్పగించడం వల్ల వట్టి పొగడ్లకే పరిమితమవుతున్నది. అందుకే భవిష్యత్తులో సామూహికంగా సమీక్ష చేయడం కాక ఏమైనా ప్రత్యేకతలుగల పుస్తకాలనే సమీక్షించడం మెరుగేమో అనిపిస్తుంది. అలాగే ఈ కాలంలో తాము చదివిన కొత్త పుస్తకం గురించి, అందులో మంచి చెడ్డల గురించి సాహిత్య కారులు, విమర్శకులు రాస్తే ప్రచురించవచ్చు. ఆ విధంగానైనా వచ్చే పుస్తకాలపై చర్చ జరుగుతుంది. ఈ సందర్భంగా స్నేహాలూ, మొహమాటాలు ప్రభావం చూపకుండా ఎవరికి వారు జాగ్రత్త పడాలి. ఆ విధంగా పరిచయాలూ గాని, ఆయా రచయితల స్వీయానుభవాలూ గాని ఎక్కువగా వేసే అవకాశముంటుంది. దీనిపై అభిప్రాయాలు కోరుతున్నాం.
- H మరుగుపడిన పుస్తకాల గురించి, తమను ప్రభావితం చేసిన రచనలనూ అందుకు కారణాల గురించి రచనలు రావడం లేదు. దేశ విదేశ రచయితలపై విశ్లేషణాత్మక రచనల అవసరం చాలా వుంది. అంతకుంటే ముఖ్యంగా కోట్లు కురిపిస్తున్న సమకాలీన భారతీయాంగ్ల సాహిత్యాన్ని గురించి గాని, పాశ్చాత్య నవలా ప్రపంచం గురించి గాని తెలుగులో ఒకరిద్దరు తప్ప రాయడం లేదు. అంతర్జాతీయ

బహుమతులు పొందిన భారతీయ రచయితల శైలి, శక్తి గురించి కూడా మన తెలుగు యువతీ యువకులకు పరిచయం కావడం చాలా తక్కువగా వుంది. అదంత గొప్ప కాదు. కాని తెలియాలి. ఇక సాహిత్య సామాజిక సైద్ధాంతిక అంశాలు సరే సరి. మీడియాపైన, సినిమాలపైన అలాగే విశ్వరూపం దాల్చిన నెట్పైన కూడా పరామర్శలు మృగ్యం. ఈ కొరతలన్నిటినీ తీర్చే దిశలో సాగవలసి వుంటుంది.

H సాహిత్యంలోకి కొత్త తరగతులను రాబట్టడం, కొత్త తరాలనూ ఆకర్షించడం కూడా పెద్ద కర్తవ్యం. భాషా సాహిత్యాల ప్రజాస్వామీకరణ జరగాలి. అలాగే యువజనులు విద్యార్థులలో సాహిత్యాసక్తి పెంచాలి. సాహిత్యం జనం దగ్గరకు చేరాలి. ఇదో పెద్ద బాధ్యత. ప్రస్థానం కూడా ఆ మేరకు ప్రోత్సాహం అందిస్తుంది.

H పత్రికలో క్రమం తప్పకుండా నడుస్తున్న మరో శీర్షిక డైరీ. దీనికి అందిన వాటిని ముద్రించడం జరుగుతూనే వుంది. అయితే ఇక్కడ కూడా ఫోటోలు లేదా పొగడ్డలు తప్ప సాహిత్య రంగంలో కార్యక్రమాల తీరు తెన్నుల పట్ల సవరమైన సమీక్షాత్మక నివేదికలు వుండటంలేదు. ఫలితంగా తొంభై శాతం ఆవిష్కరణ సభల సమాచారానికే పరిమితమవుతున్నది. దీంతోపాటు ఒక పట్టణంలో లేదా నగరంలో జరిగిన సాహిత్య కార్యక్రమాలూ, వాటి వాటి పూర్వాపరాలూ మంచి చెడ్డలూ చెప్పుకోవచ్చు. అలాగే రచయితలను స్మరించుకోవలసిన సంతోష సంతాప సందర్భాలలోనూ ఏ కొద్ది మంది తప్ప ఇతరులు రాయడం లేదు. మొత్తంపైన చూస్తే మొదటి చెప్పుకున్నట్లు తెలుగులో కథలూ, అంతకు మించి కవితలూ రాయడంలో వున్న శ్రద్ధ, వ్యాసాలూ, సాహిత్య విమర్శనలూ రాయడంలో లేదా అని

సందేహం కలుగుతుంది. దానివల్ల విమర్శలూ వివాదాలూ కొంతమందికి కొన్ని విషయాలకే పరిమితమై పోతున్నాయి.

H నెలవారీ వెలువడే సాహితీ ప్రస్థానంను ఉపయోగించుకుని ఈ కొరతను కొంత అధిగమించవచ్చు. బహుముఖీనమైన సాహిత్య వ్యాసాలను అనుభవాలను ఆహ్వానిస్తున్నాం. కొత్తవారైనా సరే, నిస్సంకోచంగా రాసి పంపొచ్చు. ఏవో కృత్రిమమైన కొలబద్దలూ లేదా పరిమితులు పెట్టుకుని రాయవలసిన విషయాలను కుదించుకోవసరం లేదు.

H అకడమిక్ వ్యాసాలూ, పరిశోధనలు ప్రస్థానంలో బాగానే వస్తున్నాయి. అయితే వాటిని పంపించే వారు సాధారణ పత్రికనూ పాఠకులనూ దృష్టిలో పెట్టుకుని కొంత సవరించి లేదా కుదించి పంపితే ఎక్కువ ఉపయోగంగా వుంటుంది. సాధారణంగా పాదపీఠికలూ, పుస్తకాల జాబితాలూ అవసరం వుండదు. ఆనక్షి వున్నవారు వాటిని విడిగా తెలుసుకోగలుగుతారు.

H కథలు కొంతమంది మరి పొడవుగా రాస్తున్నారు. సాహిత్య పత్రిక కనక పొడవైనా ప్రచురించాలని భావిస్తున్నారు. కాని ఇందులో స్థలం ఒక్కటే కాక అనేక రకాలైన సమస్య లున్నాయి. మామూలుగా అయితే నాలుగు ప్రత్యేక కారణాలుంటే అయిదు పేజీలు తప్ప అంతకన్నా పొడవు వుంటే ఇక మీదట ప్రచురించడం కష్టమవుతుంది.

H మీతో పంచుకోవలసిన అభిప్రాయాలు ఇంకా వున్నాయి. అన్నీ మేమే చెప్పడం కాక మీ భావాలు కూడా తెలియజేసే అవకాశం కోసం ఇక్కడితో నిలిపేస్తున్నాం. ఏప్రిల్ నెల లేదా మే 5 వ తేదీలోగా సాహిత్య ప్రస్థానంకు సంబంధించిన వివిధ విషయాలపై మీ సూచనలు పంపించాలని కోరుతున్నాం. అందుకోసం ఎదురు చూస్తుంటాం.

- ఎడిటర్

కాశ్మీరీ కవి రహమాన్ కు జ్ఞాన పీఠ అవార్డు

2004 సంవత్సరానికి గాను జ్ఞానపీఠ అవార్డు ప్రముఖ కాశ్మీరీ కవి విద్యావేత్త రహమాన్ రాహిని వరించింది. కాశ్మీరీ భాషా సంస్కృతులను పరిరక్షించడానికి విశిష్ట కృషి చేస్తోన్న రహమాన్ రాహి ' ఈ జ్ఞానపీఠ అవార్డు వాస్తవానికి కాశ్మీరీ భాషకు వచ్చిందని' ఆనడం భాషాభిమానానికి, వినమత్రకు నిదర్శనం తమ అభిమాన కవికి అవార్డు రావడంతో ఆ రాష్ట్ర ప్రజలు, విద్యావేత్తలు, కళాభిమానులు, సాహితీప్రియులు హర్షాతిరేకం వ్యక్తం చేశారు

శ్రీనగర్ లో 1952 లోజన్మించిన రహమాన్ రాహి చిన్ననాడే తల్లిదండ్రులను కోల్పోవడంతో మేనమామల వద్ద పెరిగారు. పబ్లిక్ వర్స్ డిపార్టుమెంట్ లో క్లర్క్ గా జీవితాన్ని ప్రారంభించిన రాహి అభ్యుదయ రచయితల సంఘం పెంచుకుని రాష్ట్ర ప్రధాన కార్యదర్శిగా పనిచేశారు. పర్షియా, ఇంగ్లీషు, సాహిత్యాలలో జమ్మూ కాశ్మీర్

యునివర్సిటీ నుండి పి.జి. చేసిన రాహి న్యూ ఢిల్లీ నుండి వచ్చి 'ఆజ్ కల్' ఉర్దూ దిన పత్రిక ఎడిటోరియల్ బోర్డులో సభ్యులుగా కూడా పనిచేశారు. గతంలో పద్మశ్రీ అవార్డును సాహిత్య అకాడమీ ఫెలోషిప్ ను పొందారు. సుభుక్ సోదా, కాలామి రాహి, సియా రూడే జారెన్ మన్ జే వంటి కవితా సంపుటాలు వెలువరించారు.

దేశభాషల్ని ప్రేమించుమన్నా

మనం ఒక ప్రజాస్వామిక దేశంగా ముందుకు పోతున్నామని చాలా యేళ్ళుగా భావిస్తుండేవాణ్ణి. కాని భాష విషయానికి వస్తే మనం ఇంకా వలసవాద స్థితిలోనే వున్నామని నా నిశ్చిత అభిప్రాయం. ప్రజల భాషల్ని గౌరవించనపుడు మనది ప్రజాస్వామిక దేశం ఎలా అవుతుందో ఆలోచించండి.

మనం భాషా సామ్రాజ్యవాదాన్ని ఎదుర్కొనాలి. ఇంగ్లీషు సామ్రాజ్యవాద దేశాల భాష బ్రిటన్ సామ్రాజ్య 'పుణ్యమా' అని ఇంగ్లీషు వలస దేశాలలో అధికార భాష అయింది. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల ఆధిపత్యవాదం పెత్తందారీతనం వల్ల పలు దేశాలలో ఇది వ్యాపించింది. భాష అంటే కేవలం అభిప్రాయాల అభివ్యక్తి కోసం వాడే సాధనం అని భావించకూడదు. అది ఒక సాంస్కృతిక ఆయుధం.

మన దేశంలో ఇంగ్లీషు ఆరవ తరగతి నుంచి డిగ్రీ వరకు అనివార్య విషయం. ప్రైవేట్ స్కూళ్ళలో సర్పరీ నుంచి ఇంగ్లీషు ఇన్నోక్షు చదివినా ఆంగ్లంలో స్వంతంగా ఒక వ్యాసం రాయలేరు. ఆంగ్లాన్ని ఐచ్చికంగా చదవాలి గాని అనివార్య భాషగా కాదు. ఇంగ్లీషు నేర్చుకునేందుకు పట్టే కాల వ్యవధిలో సగం తెలుగు నేర్చుకొనేందుకు వినియోగిస్తే తెలుగులో మంచి పాండిత్యం సంపాదించవచ్చు.

భాషా సామ్రాజ్యవాదాన్ని ఎదుర్కొనాలంటే తెలుగు బోధనను ఆధునికీకరించాలి. ఇప్పటికింకా తెలుగు ఎం.పి.లో గ్రాంథిక భాష వ్యాకరణం అనివార్య విషయంగా వుండంటే మనం సిగ్గుపడాలి. అభ్యుదయవాదులు దీన్ని వ్యతిరేకించాలి. తెలుగు పాఠ్యాంశాలు మరింత ఆధునికంగా, ఆకర్షణతంగా వుండేట్లు చూడాలి. రాయలసీమలో మంచి కథకులున్నారు. కాని పాఠ్యాంశాల్లో కథానికలకు స్థానం లేదు.

సామాజిక నవలలు పాఠ్యాంశాలుగా లేవు. మహీధర వారి 'కొల్లాయి గట్టితేనేమి' కూడా పాఠ్యాంశం కాలేదు. గ్రాంథిక రచనల నిష్పత్తి పాఠ్య భాగంలో చాలా తక్కువ వుండేట్లు చూడాలి. హిందీ పాఠ్యాంశాల్లో అవధి, బ్రజ భాషల వ్యాకరణాలు ఎవ్వరూ చదవరు. సూర్దాస్ బ్రజ భాషలో రాశాడు. తులసీదాసు అవధిలో రామాయణం రాశాడు. అవి పాఠ్యాంశాలుగా కూడా వుంటున్నాయి. అత్యధ్ భాషం ముఖ్యం, వ్యాకరణం కాదు.

మరో ముఖ్య విషయం. మెడిసిన్, ఇంజనీరింగ్ లాంటి కోర్సులను తెలుగు మాధ్యమంలో బోధించాలి. ఒకప్పుడు ఉర్దూలో సాధ్యమయింది ఇప్పుడు తెలుగులో ఎందుకు సాధ్యం కాదు? స్నాతకోత్తర స్థాయిలో కూడా తెలుగే బోధనా భాషగా వుండాలి. తెలుగును ప్రాచీన భాషగా గుర్తించాలనే డిమాండ్ పెరిగింది. భాషాభివృద్ధికి నిధులు లభిస్తాయి గనుక అలా గుర్తిస్తే మంచిదే.

డాక్టర్ సూర్యసాగర్ మాటల్లో చెప్పాలంటే ఆంగ్ల విద్య బ్రిటిష్ వలసవాద యంత్రాంగానికి అవసరమైన మానవ వనరులను సృష్టించేదిగా రూపొందించబడింది. అధికార భాషగా తెలుగును పూర్తిగా అమలు చేస్తే, బోధనా భాషగా తెలుగు ఆదరణ పొందుతుంది. నయా వలసవాదం పోతుంది.

దురదృష్టవశాత్తు దేశంలోని అభ్యుదయవాదులు కూడా భాషాపరంగా ప్రస్తుతం క్రియాశీల పాత్ర నిర్వహించడం లేదు. సిద్ధాంతరీత్యా ప్రజల భాషలకు మద్దతు ఇస్తూ ఆచరణలో ఆంగ్లానికి ప్రాముఖ్యం ఇస్తున్నారు. అక్కడక్కడా వారిలో హిందీ వ్యతిరేకత కూడా కనిపిస్తుంది. హిందీతో సహా భారతీయ భాషలన్నీ ఒక్కటే తప్ప ఇంగ్లీషు పెత్తనం పోదు. మనం హిందీతో పోటీ పడాలే తప్ప దాన్ని వ్యతిరేకించకూడదని నా అభిప్రాయం. అందుకే

తెలుగును ప్రేమించు - హిందీని ద్వేషించకు - ఇంగ్లీషును తొలగించు

- డా॥ తక్కిలు మాచిరెడ్డి

ఎన్నెలమ్మా

డా॥ బిలావర్

ఎన్నెలమ్మా! ఎన్నెలమ్మా! ఎన్నెలమ్మా!
వేల వేల కన్నులున్న తల్లివమ్మా
ఉన్నవాళ్ళ మేడల్లోనే పాగా వేసినువ్
లేనివాళ్ళ గుడిసెలు మరచిపోకమ్మా!

॥ఎన్నె॥

మిత్తికి దెచ్చి చెల్లెలు దున్ని రైతన్నా
విత్తనాలలో ఆశలు గలిపి ఎద పెడితే
చీడబట్టి పంటా చేసు పాడాయె
బీడువారిన రైతూ గుండె మోడాయె
ఆ పత్తి కాటు వేసిన ఆగం బతుకులను
నువ్ అక్కున జేర్చి ఓదార్చాలె చల్లనమ్మా!

॥ఎన్నె॥

ఎన్నెలనుంటి చీరలు నేసిన నేతన్నా
వన్నె తగ్గి చీలిక పేలికలైపోయె
మిల్లు బట్టల దౌర్జన్యానికి నిల్వ లేక
అల్లల్లాడి రాట్నం, మగ్గం అంతమాయె
ఆ నూలుపోగులే వురితాళ్ళైన బతుకులను
నువ్ కన్నతల్లివై లాలించాలె చల్లనమ్మా

॥ఎన్నె॥

దిక్కు మొక్కూ లేని అనాధ బతుకులెన్నో
దొక్కలు ఎండీ, కన్నీళ్ళనే తాగి తాగి
కోట్ల మందీ వానా ఎండకు మగ్గుకుంటా
రోడ్ల మీదే కాపురాలు చేసుడాయె
ఆ నెర్రెలు వారిన గుండె గాయాల మంల మీదా
నువ్ ఎన్నపూసవై చల్లారాలె చల్లనమ్మా!

॥ఎన్నె॥

ఒక విషాదం

జాతశ్రీ

“అవ్వో...
మునెవ్వో...
ఆగు, ఆగాగు...
మాట, మాటుంది...
కూసంతాగు”
అంటూ
దూరాన్నుంచి
విన్నించిన పిలుపుకు
వెనుదిరిగి,
కళ్ళకు అరచేతిని
అడ్డుంచుకుంటూ
చూసింది మునెవ్వ.

ఎండ మండిపడుతూంది.

పిలుపందేంత దూరం నుంచి ఒకామె పరుగెత్తుకొస్తూంది.

మునెవ్వ కనుబొమలు ముడివడ్డాయి. పరుగెత్తుకొస్తున్నామె పిలిచేది తననా, మరెవరినైనా...? అనుకుంటూ చుట్టూ చూసింది. దరిదాపుల్లో మరో మనిషి కన్పించలేదు.

‘ఎవరీ మన్ని? ... పేరు పెట్టి పిల్చి మరీ ఆగమంటూంది! ఎవరబ్బా?... ఎరకైన బాపతేం గాదు. అస్పృతిల నిన్నా మొన్న సెరీకయినోళ్లెవరన్నా గావాల... అయినా కనరూ, కనువూ ఎత్తేసేదాన్ని... నాతో మాటేందబ్బా? మునెవ్వ లోలో అనుకొని, ప్రక్క గోడ క్రీనీడలో నుంచొని, తల పైకి కొంగు లాక్కుంది.

గస పోస్తూ దగ్గరగా వచ్చినామె ఎడమ చంకలో కోడిపెట్టుంది. అది రెక్కలాడించడానికి ప్రయత్నిస్తూ, ఆ పప్పులుడక్క దీనంగా చూస్తుంది.

మునెవ్వ ఆమెను పరకాయించి చూసింది. ఆమె శరీరం నలుపే అయినా పడుచుదనపు నునుపును పులుముకుంది. నల్లని కళ్ళు... పైగా కాటుక మందంగా పెట్టుకోవడం వల్ల మరీ పెద్దగా కనిపిస్తూ, ఎదుటివారి చూపును ఆకట్టుకునేలా ఉన్నాయి. కట్టుకున్న చీరను బట్టి - ఆమె ‘గరిబింటి’ ఆడపడుచులా ఉంది గాని, అదే కాస్త అనువైన చీర వంటినిండా చుట్టుకొంటే ‘నవాబింటి’ ఉంపుడుగత్తెలా ఉంటుంది.

“ఎవరే పోరీ, ఉరికన్నవేంది?” అంది మునెవ్వ.

“నేనావ్వా... పంబజోళ్ళ గురప్ప కోడల్ని గాదూ, నాల్లినాలాయె, నీ జాడ కోసం తిరగబట్టి.” ఆయాసాన్ని ఆపుకుంటూ అన్నదామె.

“పంబజోళ్ళ గురప్ప కోడలంటే సరిపోద్దానే, పోరీ... పేర్లేదా?”

“నా పేరావ్వా...” ముసిముసి సిగ్గులతో, తల గోక్కుంటూ, “గురప్ప కోడలంటేనే మందికి ఎరకైతదవ్వా... అదీ గాకుంటే, పిట్టల నారిగాడి పెళ్ళవచ్చు తెలుస్తది” అంది.

“ఓసె, నీ గుడిసె బంగారం గానూ, అడి కోడల్ని ఈడి పెళ్ళాన్ని అనకుంటే... నీ పేరేందో సెప్పరాదే!” అంది మునెవ్వ.

ఆమె మరోసారి మరింతగా సిగ్గుపడుతూ, “మప్ప మవ్వ పిల్చుకున్న పేరుంది... పుల్లణి” అని కిసుక్కున నవ్విందామె.

“ఓర్నీ సిగ్గు దొంగల్లోలా... యీ కూసింతదానికి అంత గనం మెలికలు తిరిగి పోతన్నవేంది?... సరై, నాకెందుగ్గానీ, యింతకీ ఏందెవారం?... నాతో పనేంది, జబ్బి సెప్పు... ఆ సంకన కోడి పెట్టేంది... దొంగదానె పోరీ?...”

“వావ్స్... నా తోడవ్వా... తెప్పలన్న మీదొట్టు. పోయినేడు ముత్తేలమ్మ తిరనాలప్పుడు మమ్మోరి కాడికెళ్ళి, అత్తత్త... నెల పిల్లని దెచ్చి...”

“సరలే... నీ సోదాపి, అసలెవారం జెప్పు...” అంది మునెవ్వ పుల్లణి, ఓసారి అటూ, ఇటూ చూసింది. చుట్టూతూ ఎర్రని ఎండ, ఆ ఎండను తట్టుకోలేక మురికి నీటి గుంటలో సేద తీరుతున్న రెండు పండులు మినహా మరో పురుగు కనబడలేదు. “అవ్వా, నీ మనవరాలసొంటిదాన్ని... నీ కాలొక్క, ముత్తెవంత సాటు మాటుంది. నీ తావుకొచ్చి, నా సొదంతా ఎల్లగక్కుత. సరెనా?” తలూపుతూ అంది పుల్లణి.

మునెవ్వ తెల్లబోతూ పుల్లణిచేసి చూసింది. పిచ్చెత్తికించే కళ్ళు, మొరటుగా వున్నా రెక్కవిప్పిన మినమిసలాడే యవ్వనం, ఆశలకి ముసుగేసినట్టుగా కన్నించే పేదతనం వల్ల - ‘పుల్లణి సొద’లో రకరకాల లేకెవారాలన్నీ కదిలాడినయే. ఏందీ పోరెవారం... సాటు మాటంటే తప్పడెవారం ఏదో గావొచ్చు... వరన దప్పి నీళ్ళోనుకుందేవో... కడుపు తీయించుకుందావనుకుంటుందేవో... సెవ్వ, యీ కాలప్పొర్లు మా తెగించి పోతను’ మనసులోనే అనుకొని, “జల్ల నడవ్వే పోరీ... మళ్ళ రెండు గొట్టంగ దూటెక్కాల.” అంటూ నడకందుకుంది మునెవ్వ.

మునెవ్వ ప్రభుత్వ ఏరియా ఆసుపత్రి ప్రసూతి వార్డులో ఎఫ్.ఎన్.ఓ. (ఫిమేల్ సర్జింగ్ ఆర్డర్లీ)గా పనిచేస్తుంది. పడేళ్ళ క్రితం ఊడ్చు మనిషిగా చేరి, మూడేళ్ళ నుంచి ఎఫ్.ఎన్.ఓ.గా ప్రమోషన్ పొంది ప్రసూతి వార్డు లేబర్ రూంలో బాధ్యతలు నిర్వహిస్తుంది. ఉద్యోగంలో చేరక ముందు - పూర్వాశ్రమంలో ఆమె మంత్రనానిగా కాన్పులు చేసిన అనుభవం గడించినందున గర్భిణీ స్త్రీల విషయంలో ఆమె మాటకు తలపండిన ‘సర్సులు’ సహితం తలలూపుతారు. ‘లేబర్ రూంలో నిర్వహించాల్సిన అన్ని పనులూ ఆమె ఒంటి చేత్తో చేస్తుంది. ప్రసవం సమయంలో బయటపడే మైల, కసరు, ఉమ్మనీరు తదితర వ్యర్థాలను బకెట్లో చేర్చి, పారబోయడం, చెడువాసనలు రాకుండా లేబర్ రూంని శుభ్రంగా ఉంచడం ఆమె బాధ్యత. వాటితో పాటు ఆమె అనుభవాల్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడం వల్ల - గర్భిణీ స్త్రీ బల్లమీద చేరింది మొదలు, కాన్పుయ్యాక బాలింత బట్టలు మార్చి, కొత్త సమస్యలు రాకుండా జాగ్రత్తలు చెప్పి, వార్డుకు చేర్చడం, పురుటి బిడ్డకు ఉమ్మనీరు తీసి, స్నానం చేయించి, ఊయలలో ఉంచేంత వరకు నీ, నా పనంటూ - పేచీ పెట్టకుండా అన్ని పనులూ చేస్తుందామె.

ప్రసూతి బల్ల మీద చేరిన స్త్రీ పురిటి నొప్పులు ఆగిపోయినా, రావాల్సిన మోతాదులో రాకపోయినా, ఏం చేయాలో సర్సులకు తోచనప్పుడు వాళ్ళు మునెవ్వ కేసి చూస్తారు. అప్పుడేం చేయాలో మునెవ్వ చెబుతుంది. ఎలా చేయాలో తెలికపోతే చేసి చూపెడుతుంది.

నొప్పులెక్కువై ఉండచుట్టుకపోయే పరిస్థితుల్లో ఆమె - ఆ స్త్రీ దగ్గరగా చేరి, ధైర్యం చెబుతూ కాళ్ళను ఎడం చేసి, పిండం బయటపడటానికి సూచనలిస్తూ... తానే బిడ్డను కంటున్నంతగా బాధపడుతుంది. పిండ విముక్తి కోసం ముక్కుతూ, మూలుగుతూ, గస పెడుతూ, గావుకేకలు పెడుతూ... నరకాన్ని తలపించే ఆ బాధను భరిస్తూ, చావు పొలిమేరల్లో చెమటలు గక్కుతూ... రక్తం వోడుస్తూ, ఒక బిడ్డను జన్మనిచ్చే అడకూతురు పడే కష్టాన్ని చూడలేక, గుర్తొచ్చిన దేవుళ్ళనీ, దేవర్లనీ తలచుకొంటూ... అడజన్మనే తిట్టిపోస్తుంది మునెవ్వ.

‘లేబర్ రూంలో మునెవ్వ మానవత్వంతో, తల్లి హృదయంతో గర్భిణీ స్త్రీలకు దేవతలా అన్నిస్తూంది గాని, అదే మునెవ్వ - ఆ ‘రూం’ దాటి ఈవల కొన్నే గంపగయ్యాళిలా, దయలేని దానిలా ప్రవర్తిస్తుంది.

పురుడు పోయి కన్నీళ్ళు పెట్టే బాలింతల్ని, పేదతనం మూర్ఛిభవించిన వారిని కాస్త జాలి చూపులు చూస్తూ, కనికరంతో వదిలేసినా, ప్రసవం తేలికగా గట్టెక్కి తల్లి బిడ్డలు క్షేమాంగా ఉన్నవాళ్ళనూ, కాస్త బలిసిన పోకడలు పోయే దురుసుతనం

ఉన్నవాళ్ళనూ నిలేసి... లేబర్ రూం - మామూలంటూ బదారొందలకి తగ్గకుండా వసూలు చేస్తుంది. అయితే అవన్నీ తానే ఉంచుకోదు. ప్రసూతి వార్డులో పనిచేసే ఊడ్చు మనిషి మొదలు, ‘ఇంఛార్జి - సర్స్’ దాకా అందరికీ పంచుతుంది. పేద బాలింతలకీ పదో, పరకో చేతిలో పెడుతుంది.

అదలా ఉంచితే - మునెవ్వకు మరో అదనపు ఆదాయం కూడా ఉంది. ప్రసూతి కోసం వచ్చే వాళ్ళలో రకరకాలుంటారు. కుటుంబవరంగా పెద్దలతో పాటు వచ్చేవాళ్ళు కాక, చాటుమాటుగా ప్రసవించేవాళ్ళు, అత్తమామల పోరు పడలేక ఆడపిల్లలు వద్దనుకునేవాళ్ళు, మగవాళ్ళ మాటల్లోనో, ఆర్థిక అవసరతల్లోనో చిక్కుకొని గర్భిణీలైన అవివాహితులు, ఆధునిక పోకడలతో భవిష్యత్ ని స్వయంగా బలిపెట్టుకున్నవాళ్ళు, పురుషాహంకారంతో, బలాత్కారంతో మానం - అవమానింపబడిన వాళ్ళు చాటుమాటుగా మునెవ్వతో మంతనాలాడి, అంతో ఇంతో ఆమె చేతిలో పెట్టి, పురుటి పిండాన్ని వదిలేసి పోతారు. మునెవ్వ ఆ పిండాన్ని మరో మనిషి కంటపడకుండా, మైల తదితర వ్యర్థాలతో పాటు మురుగు కాల్వలో పడేస్తుంది. ఆ విధంగా భ్రూణహత్యకు పాల్పడినందుకు ఆమెకు ఎక్కువ మొత్తమే ముడుతుంది. చాటు వ్యవహారం అయినందున ఆ విషయాల్లో మరెవర్నీ దూరనియ్యదు. ఆ డబ్బు ఎవరికీ పంచదు.

అయితే అమాయక కాలేజీ పిల్లల, పల్లెటూరి పిల్లల విషయంలో చాలా వరకు కనికరం చూపుతుంది. గుట్టుచప్పుడు కాకుండా కాన్పు చేసి, తానే - మందుమాకులకని, అంతో ఇంతో చేతిలో పెట్టి, కూచోబెట్టి, లోకం రీతి చెప్పి మరీ పంపిస్తుంది.

ముందు నడుస్తున్న మునెవ్వ మంచితనాన్ని ముందుగానే విన్న పుల్లణి, అవ్వకు మనసులోనే సమస్కరిస్తూనే దేవర్లని తలచుకుంటూ, ఆమె అడుగులో అడుగేస్తుంది.

మునెవ్వ అడుగులు వేగంగా వేస్తుంటే, ఆమె కాళ్ళ కడియాలను తాకుతూ కుక్క గొలుసుల్లాటి పట్టీలు అదోరకం శబ్దం చేస్తున్నాయి. ఆమె కడియాల ఒరుసుకొని కాలి గిలకలు కాయగాసి, నల్లగా ఉన్నాయి. ఆమె మెడలో జిగినీ గొలుసు దానికి వేలాడుతూ

ఎర్రరాళ్ళ - లాకెట్ ఉంది. ఆమె ముక్కునున్న ముక్కెర బిళ్ళ ఐదు రూపాయల బిళ్ళ మందాన ముక్కును మూసేసినట్టుగా ఉంది. చెదిదిద్దుల బరువుకు చెవులు అంగుళం పొడవున కిందకు జారాయి.

‘అవ్వ మారాణి లెక్కనుంది’ లోలోన గొణుక్కుంది పుల్లణి. “ఏంటోళ్ళే పోరీ...” మునెవ్వ పుల్లణికిని చూస్తూ అని, మళ్ళీ అంతలోనే... “ఏంటోళ్ళయితేందిలే... ఎనకటి తీర్పు కులాలున్నయా?... కులం పనులున్నయా?... ఏదో ఒక పని... కులం లేదు, బలం లేదు, నే కుమ్మరోణ్ణి. కుండలే సేత్తనంటే కుదర్చు” మనసులోనే అనుకుని “ఏం పని జేస్తరే పోరీ...” అంది.

పుల్లణి ఉలికిపాటుతో చూసింది. నోరు పెగల్లేదు. గొంతుకేదో అడ్డుపడినట్టుగా దీనంగా చూసింది. నిజం చెప్పాలో, అబద్ధం చెప్పాలో తెలిక, నిజం నామోషీగా తోచి, అబద్ధమే చెప్పింది. భిక్షమెత్తి బతుకుతున్నామని చెప్పలేకపోయింది.

“మా మామ తెల్లదావా?... పంబజోళ్ళ గురప్ప. ఇంటి పేరనుకుంటున్నవా యేంది? ఇంటి పేరేదో నాకు సుత తెల్వదు. పంబజోడంకొని దెబ్బేసిందంటే జెనాలు ఎర్రెత్తి ఎంటబడేదిగాదూ? దేవర్ల కతలు సెప్పటంలో మాలావు మనిషి! దేవర కొలుపుల్ల, తిరనాళ్లల్ల, ఊరేగింపుల్ల, మారాజుల సాపులప్పుడు, పురుళ్ళ పండగలప్పుడు... ఇప్పుడంటే పట్టింపులు తగ్గినయ్ గాని, నా సిన్నతనాన పంబజోడు మోగందే శవం లేసిందా? కొలుపు సాగిందా? ఊరేగింపుల దేవర కదిలిందా?” అంది పుల్లణి.

“మారినయ్ పోరీ... ఎనకటి కతలన్నీ మాసి, మనిషిని మింగేసే కతలాచ్చినయ్ గాదే! ఉన్నోడికే తప్ప, చిన్నోడికి రోజులు కావివి.”

“సత్రం జెప్పినవ్ లేవవ్వా? ఎనకట మా మావం యిద్దె సూసి, సిలమాల సుత ఏశెం గట్టిచ్చిను గాదూ... పంబజోడంటే - డిడ్డంకు... డిడ్డంకు... డర్లకు... డ్లంకు... అని వాయిచే మేకతోలు వాయిద్యం అనుకుంటున్నవావ్వా? మా కులానికది దేవరే!... మా కూటిగిన్నె గాదూ! ఆ రోజుల్ల... మా రాజులు కూసోబెట్టి తినబెట్టిను గాదూ!” అంది పుల్లణి.

మునెవ్వ, తన నిలువునా ఊపుతూ. ‘వ్వు’ అంటూ నిట్టారొకటి వొదిలిందే తప్ప నోరిప్పలేదు. రోడ్డు మలుపు తిరిగి, నాలుగు భారలు సాగి, ఓ యింటి ముందాగి, తాళం తీస్తుంటే పుల్లణి కళ్ళప్పగించి ఆ యింటిని చూస్తూ, “అవ్వ గట్టిదే.. పెద్దిలే కట్టిచ్చింది” అనుకొంది.

మునెవ్వ “ఆ అరుగున కూసోవే పోరీ...” అని, తలుపు తీసి లోనికెళ్ళి, చెంబుతో నీళ్ళు తెచ్చి పుల్లణికిచ్చింది. నీళ్ళుతాగాక, ఎదురుగా ముక్కాలి పీట మీద కూచున్న మునెవ్వతో, “ఇంట్లె ఓరు లేరెందవ్వా?” అంది.

“ఓరెవారం నీకెందుగ్గానీ, నీ ఎవారం గానీయ్, అవతల మళ్ళా డూటీ గంటయిద్దె...” అని చీరకట్టు ఎడమపక్కనున్న గుడ్డ సంచీలోంచి, పొగాకు కాడ తీసి, చిన్న తుంప కొరుక్కొని దపడనుంచుకొంటూ, సంచినీ యధాస్థానంలో దోపుకొని, “జల్లి కానియ్యవే పోరీ, సొదంత ఎల్లగక్కతనని, మూగిమొద్దోలే సూత్తన్నవేంది?” అంది.

“సెపుతవ్వా... సెప్పుకుందావనేగా నాల్గినాల సంది, నీ జాడ కోసం పిచ్చుకుక్క తీర్చ తిరిగింది. ఆ పొద్దు - వోరం దినాల

కింద - నా మొగుడు నన్ను సావగొడుతుంటే సూళ్ళేక కలెం ఈరిగాడి పెళ్ళి కిటుకు జెపితే, తిరగంగ, తిరగంగ... నిన్న మాపిటెల బోయ నర్సిం కోడలు సూసాయనంటే, పొద్దాల నుంచీ...”

“ఈ సోదెంత నాకెందుకే పోరీ, అసలేందో సెప్పురాదే?” అంది విసుగ్గా మునెవ్వ.

“ఆడికే అత్తన్నవ్వా... అని చుట్టుపక్కలా బెదురుగా చూసి, పవిట చాటున చంకనున్న కోడిపెట్టను మునెవ్వ కాళ్ళ దగ్గర్నుంచి, దండం పెడుతూ కళ్ళకడ్డుకొని, “నీ మనవరాలసొంటిదాన్ని... నువ్వే వొడ్డునెయ్యాలవ్వా...” పేద చూపులతో చూస్తూ బీద గొంతుతో అంది పుల్లణి.

“చల్, అసలేందో సెప్పుకుండ, యీ నంగిరి బింగిరి దండాలేంది?”

“సెప్పు కుంటవ్వా... యింత సెరబడింది అందుకేగా?... అవ్వో... నా మొగుడు బెట్టే సెరలేవని సెప్పుదు? బిచ్చం దొరక్కుంటే నేనేం సేసేదవ్వా? మా రాజులకి దయ కలక్కుంటే... అదీ నా తప్పేనా?”

ఆడి పెళ్ళానికి దొరుకుతయ్, యీడి కోడలకి దొరుకుతయ్... నీకెందుకు దొరకవే ముదనష్టపు ముండా... అంటూ, నా మొగుడు...” ఆపై గొంతు పెగలక, కొంచెం సేపాగి, నువ్, కనికారం సూపియ్యకుంటేనే బతకలేనవ్వా...” కన్నీళ్ళు రాల్చుకుంటూ పుల్లణి అంది.

“ఏ... పోరీ, నీకేవన్న పిచ్చిగాని పట్టిందా... అస్సలు చెప్పకుండా, నీ ఏశాలేందో తెల్వటంలే... సెప్పవే... నీ మొగుడు దేన్నన్నా మరిగిందా? మరుగుమందేవన్న గావాలా?” అంది మునెవ్వ.

“వావ్వా... వావ్వా... అవ్వో, ఆదసొంటోడు గాదవ్వా... మా కులాన ఆ నీత్తక్కువ ఊసులుండవు. మొగోడుగానీ, అడది గానీ బెరదాటి తిరగం... ఊర్ల మీద బడి కతలు సెప్పక బతికేటోళ్ళకి ఆ బుడ్లుంటే బతుకు బెమ్మజెవుడే!” పుల్లణి.

“కతలు సెప్పకే పోరీ, నీ సొదేందో కానియ్.”

“నా సొదేందంటే... అంటే... “ఆగి, అటూ ఇటూ... బెదురు కళ్ళతో ఓసారి చూసి, మునెవ్వకేసి చూళ్ళేక తలదించుకొని, టక్కున “నాకో పురిటిబిడ్డ కావాలవ్వా” అంది పుల్లణి.

మునెవ్వ ఉలికిపడుతూ చూసింది. మొహంలోని వెచ్చని ఆవిర్లొచ్చాయి. గుండె వరస దప్పి కొట్టుకుంటున్నట్టనిపించింది. పీట మీంచి దిగ్గునలేచి, “లెవ్.. లెవ్ పోరీ... ఈ వంకల్లుంచి సిటికెల పోవాల... పో, నేనసలే కంతిరిదాన్ని, తెగిడ్డిన ముండని... పొమ్మంటన్ననా?... గుడిసేటిదానా... నాకేద్దుంచి పురిటిబిడ్డ లొస్తరే... నీత్తల్లి... లెవ్మంటున్నగాదె... లెవ్” మునెవ్వ కొరకొర చూస్తూ, పళ్ళు కరకరలాడిస్తూ అంది.

ఊహలు పల్లి కొట్టినట్టుగా, ఆశలు అడుగంటి పోయినట్టుగా... ఓ నిమిషం పుల్లణి తేలగుడ్డేసుక బెంబేలెత్తుతూ చూస్తున్నదల్లా, ఏదో గుర్తొచ్చినట్టుగా టక్కున మునెవ్వ కాళ్ళ మీద పడి, ఏడుపు గొంతుతో “అవ్వో.. నే బతకలేనవ్వా... నా మొగుడు నన్ను సంపక తింటాండవ్వా.. పిల్లలు పుట్టంది నేనేం చేసేదవ్వా.. నెల తప్పేది నా సేతిల ఉందావ్వా.. ఆడి పక్కల్నే తొంగుంటున్న

గాదవ్వా... ఆ ముత్తేలమ్మ తల్లి కన్ను దెరపంది నేనేం సేసేదవ్వా?... నీ మనవరాలసాంటి దాన్ని... నన్నొడ్డునేసి పున్నం సేసుకోరాదవ్వా... అవ్వా..." పుల్లణి - మునెవ్వ కాళ్లు వదలకపోగా, పైగా ఏడుపు స్థాయి పెంచుతూ అంది.

మునెవ్వ స్వరం అవసరాన్ని బట్టి గయ్యాళితనాన్ని తెచ్చిపెట్టుకొన్నా, వాస్తవానికి ఆమె మనసు 'భూదేవి' లాటిది. కాళ్ళ మీద పడి కన్నీరు పెట్టే పుల్లణిలో - ఆమెకు తన అనుభవంలోకి వచ్చిన 'పేదంటి ఆడపడుచు', 'ఓ కన్నీళ్లు దిగమింగే కోడలుపిల్ల', 'తాళి పేరున తనువును కాల్చుకునే స్త్రీ' కన్పించారు. పిల్లలు పుట్టని సందర్భాల్లో మొగుడనే ముద్రతో మగవాడూ, ఆధిక్యతాహంకారంతో అత్తింటి వాళ్ళూ చేసే 'నైన్యం' గురించి ఆమె విన్నవీ, కన్నవీ, కన్నీరు పెట్టించినవీ, కోపంతో తిట్టించినవీ... గుర్తొచ్చి, నెమ్మదిగా ఆమె ముఖంలోని ఆవిర్భూత తగ్గముఖం పట్టాయి. వరస తడబడిన గుండె చప్పుడు మళ్ళీ వరసనబడింది.

పాపం... ఆడకూతురు, ఏం బాధలో?... అనుకుని, మళ్ళీ పీట మీద కూచొని, "ఏ... పోరీ, పెద్దగరవక... ఏదవబాక... ఎవురి నెవనన్న బడ్డదో... నా జుట్టుగారికి ఊరేగిత్తరు" అంది మునెవ్వ.

పుల్లణి ఏడుపాపింది. ముక్కు చీది పవిటతో తుడుచుకుంది. కళ్ళు తుడుచుకుంటూ, "నువ్వనుకుంటే అయిద్దంటవ్వా... నీకు దండం పెడత, నీ కాళ్ళు కడిగి, నెత్తిన జల్లుకుంట అనుకోరాదవ్వా... నా మొగుడే కాదవ్వా మావ సుత ముంత పోగేసినట్టు నీటికి మాటికి నిటపటమంటాండు" అంది.

"ఎందుకే పోరీ?"

"పిల్లలేరని"

మునెవ్వ వయసు మరచి, పడుచుదానిలా ఫుక్కున నవ్వి, ఏం కారుపోయిందని, ఇంతలోకే కడుపు పండాల్తా?" అంది.

"మా 'యద్దెలు' మూల్గుబడ్డాక, బతుకుదెరువు ఆ సంఠికూసలే గదవ్వా..."

"ఏందేదీ...?" ముక్కున వేలుంచుకుంటూ మునెవ్వ

"అంతేగద మరి, కులవిద్దెలు జోరునున్న రోజుల్ల, గుమ్ములు, గరిసెలు నింపుకొని, ఈతకల్లు వాడిక బట్టి పూటుగా బతికినోళ్ళం, అయి కనుమర్చుగైనాక కడుపు నిండక, కుల్కాలికి ఎగబడుతున్నం గాదూ! కతలు సెప్పి బతికిన మాకు పన్నేడొస్తాయి. అయి సేతగాక, బోలు గెన్నెల్లోటి యిండ్లమ్మటి తిరుక్కుంటూ అడక్క బతికేటోళ్ళు కొందరైతే, అదీ కుదరక రోడ్లెండు బిచ్చవడుక్కునోళ్ళు కొందరు. నేనూ గట్టనే బిచ్చానికి పోతన్న నా సేతిల సిల్లిగవ్వేసేటోళ్ళు కన్నట్టంటే... నా తోటోళ్లు - ఆ భూతం పీరిగాడి కోడలు 'సంకకట్టు'ల బిడ్డ నుంచుకొని, సూపిచ్చుకుంట సెయి సాపితే మా రాజులు దయసూపిస్తున్ను. పడుచుదాన్ని, పలుకుమీదున్న దాన్ని... నే సేయి సాపితే ఎకిలి నవ్వాదిలేసి పోతరే తప్ప, పాపవని ఓ పావలా పడేసోళ్ళు కన్నట్టంటే..." అంది పుల్లణి.

"నీ.. పోరి, యింకేదన్న పన్నెసుక బతకొచ్చు గదనే?"

"పుట్టిన కాన్నుంచి కతలు సెప్పుక తిరిగినోళ్ళం. 'కో...' అని కూనిరాగం ఎత్తుకుంటే.. కోడికూసేది. అస్సంటి బతుకు బతికీ..."

సెవపడతం.. కాదనటం లే... పనికి పిల్వే దొరలుండొద్దా?... అటు కతలు సెప్పవనేటోడు లేక యిటు పనికి పిల్వేటోడూ లేక... ఎండక సస్తన్నం. సిగ్గిడిసి బజారెంట బిచ్చవడుక్కున్నా, సిగ్గి పోతంది గాని, గంజి మందం సూత దొరకటంలే... అదే సంకకట్టున ఓ బుడ్డోడో, బుడ్డదో ఉంటేనా!..." పుల్లణి అంది.

"నీ శాస్త్రం బాగానే ఉంది గాని, నా కాద పురుటి బిడ్డ లేడ దొరుకుతరే... నేనేవన్నా మారుబేరానికి దుకాణం తెర్చి కూకున్ననే పోరీ..."

"అట్టనకవ్వా, నీ కాలొక్క. అయ్యమ్మల మాటినకుండా అడ్డదిడ్డంగా తిరిగేటోళ్లు, యింకా సవాలచ్చె వంకలతో బిడ్డలొడ్డనుకునేటోళ్లు - కన్నాక, పురుటి బిడ్డల్ని గొంతు పిసికి మురిక్కాలవల పారెయ్యవని నీ కొదిలేస్తరట గద!... అసాంటి బిడ్డని - ఒక్క పురుటి గుడ్డని - నాకొదిలెయ్యవ్వా... నీ పొటం బెట్టి పూజ్జేత్త, నీ పేర్జెప్పి, నా మొగుడికీ, ముసలోడికీ యింత గంజిపోస్త... బిడ్డని పువ్వులబెట్టి సాకుత!" దీనంగా అంది పుల్లణి.

సాకుతవో, మారు బేరానికి బెడతవో...

నాకెందుకా కిరికిరి? ఆడిబది పోలీసోళ్ళు చెవిన బడిందో.. వొద్దులే తల్లీ... నీ కోడిపెట్టొద్దు. నీ ఎవారపూ వొద్దు... నన్నిట్ట బతకనివ్వయే తల్లీ!..." అంది మునెవ్వ.

"అవ్వో... అట్టనకు, నే ఉరేసుక సత్త..."

"కాకుంటే, నేను సచ్చేదా?... ఇప్పటికే

ఓ పాలి పడుగురిలో పడ. ఎవడో సన్నాసోడు పురుటి బిడ్డని పిసికి పారేత్తె, పోలీసోళ్ళు నన్నురేసినంత పన్నేసిన్ను. దండాలు దశకాలు బెట్టి మూడేలు ముట్టజెప్పి, బయటపడేసరికి, నా తాడు దెగింది. మళ్ళీ.. నా వల్లగాదే పోరీ..."

"నేనట్టటి దాన్ని గాదవ్వా... సంప, సాదుకుంట... తెప్పలన్న దేవర మీదొట్టు! పురుటిగుడ్డని పిసికి పారేసే బదులు, నా సేతిల బెట్టవ్వా... నీకూ పున్నావే గద!" అంది పుల్లణి, మునెవ్వ చేతులు పిసుకుతూ.

"ఏవోనే పోరీ... ఇదంతా సాటెవారం! నా పేరెక్కడన్న యింనొచ్చిందో... నేనసలే కంఠిరిదాన్ని..."

"అవ్వ నీ తోడు... నరమానవుడికి సెప్ప.

"సర్దే... అదీ జూస్త. ఇగ్గో పోరీ, మగబిడ్డయితే నా వల్లగాదు.

మొగ పిండానికి మా గిరాకుంది. ఎంత బేవాసోడయినా, కాస్తో కూస్తో కట్టుం దెస్తదు గద, అందుకే... అంతకుమించి మొగోడు పొడిచేదేం లేదు..."

"ఎవురయితేందవ్వా?... నా 'సంకకట్టు'ల బిడ్డంటే సాలు... ఆడో, మగో సూసి బిచ్చమేత్తరా... బాలింతని పాపవంటరు. ఆడబిడ్డనే యియ్యి" అంది పుల్లణి!

"ఇత్తలే పో... ఎవురితో అనబాక, నే నెవరో తెలియనట్టుండాల" జాగర్త... కాలజారితే ఎనిక్కి లాక్కోగలం గాని, నోరుజారితే కుదర్దు" అంది మునెవ్వ.

"అట్టేవ్వా... మల్లెప్పుడూ రాను?"

"ఎప్పుడంటే?... బిడ్డ నా వొళ్ళో ఉన్నదే... సప్పున తీసియ్యడానికి, ఎవురన్న పురుడు పోగొట్టుకోనుఅచ్చినప్పుడు గద?..."

అయినా నువ్వు రాబాక.. నేనే 'ఈరిబాస్' ముది సూడూ. అదే కలెం బారిగారి పెళ్లంత కబురేస్త. సీకట్లొచ్చి, బిడ్డ నందుకొని, సిటికల మాయంగావాల... ఎరకయిందా?... వరస దప్పి కనే పోర్లీమజ్జెన ఎక్కువయిస్త్రు. అయ్యేందో, పబ్బులంట! ఆటెమ్మటి తిరిగి సక్కసక్కని సదూకునే పోర్లు - పోరగాళ్ళ మాయమాటల్లో పడి... ఓరానికి ఒకట్రాండో కేసులోన్నయి! సూద్దాం... ఆ ముత్తెలమ్మ దయ.. ఆ ఎనక నీ అదురుష్టం..." అంది మునెవ్వ.

"సర్దేవ్వా, నీ దయ! ... అస్తమరి..." చిన్న స్వరంలో అంది పుల్లణి.

"పోరీ, అన్నేమోగాని, ముందగాల నీ గుడిసెల కిరికిరి రాకుండా బందోబస్తు స్కో... లేకుంటే తాగినేల మాట తూల్లడు. నోటికేదోస్తే అదే కక్కేస్త్రుడు. ఆడి మాటకి అదుపూ, పొదుపూ ఉండదు. మొగుడైన నేరానికి మొగోడు - మొనగాణ్ణుకొంటాడు. తిరగల మరగలయ్యే రోజు రాకపోదా?... నే సూడకపోతనా..."

"అవే నవ్వా... నా మొగుడిగ్గానీ, మావగ్గానీ యింకా సెప్పలే!"

"సెప్పకుండనే ఇంత భాగోతం నడిపినావే పోరీ?..."

"ఏం జేసేదవ్వా?... ముదనష్టపోడు... సచ్చేది.. బతికేది సూడకుండా సావగొడతాంటే...! ఇరుగుడేదో సేసుకోవాలిగా..." అంటూ పుల్లణి నవ్వుబోయిందిగాని, ఆ నవ్వును మింగేస్తూ, అదోలాటి బెరుకుతనం ఆమె మనసు పొరల్లో బుడగేసింది. "ఇగబోత నవ్వా..." అని, అరుగుదిగి, అవ్వ కాళ్ళకు మరోసారి మొక్కి, మలుపు తిరిగి రోడ్డెక్కింది - పుల్లణి.

సూరీడు పడమటి దిక్కున నక్కేండుకు తొందరపడుతున్నాడు. పొద్దుకేసి చూసి పుల్లణి నడక వేగం పెంచింది. ఆ నడకతో పాటు కదులుతూ - ఆమె మనసు పొరల్లో బుడగేసిన బెరుకుతనం - పెరుగుతూ.. గుడిసె దాపుకొచ్చేసరికి, పగిలి... సరసరాస వ్యాపించి, కంపరమెత్తించే ఆలోచనలకు ఆజ్యం పోసింది.

తాగితే భర్తా, తాగకుండానే మామ - పెట్టే యాతనలన్నీ ఆ ఆలోచనల్లో దూరి, కంగారు పుట్టిస్తున్నాయి.

జారిపోయిన గత వైభవాన్ని గుర్తు చేసుకుంటూ, చిన్న చిన్న పిల్లల్ని దాపున చేర్చుకొని, కతలుగా చెప్పడం తప్ప, రేపటి గురించి గానీ, ఆకలి గురించి గానీ, కించిత ఆర్తీ, ఆలోచనా లేని నిర్లక్ష్యంతో...పంబజోడు వాయింతుకొంటూ గుడిసెపట్టు నుండటం తప్ప, పావలా పాటి సంపాదనైనా లేని గురప్పను - కదిలిస్తే... "నీ తల్లి, ఓ సుక్కేసి, నడుం కట్టేసి, పంబజోడు పగిలేలా వాయిస్తూ... 'రామా రామా సీ రామా రామా' అంటూ తెల్లార్లూ కత సెప్పినోడ్చి, నా అడుగుదెబ్బకి, అంకమ్మ దద్దరిల్లలూ శివాలెత్తితే... ఆడాళ్లు దడుసుకునేది గాదూ?...!" ఇయ్యాలేదో.. రోజులు తిరగబడి బతుకు బలుసాకు సావెతయితే మటుకు అరిటాకు లెక్కుంటాలా?... నా వల్లగాదె పోరీ... నీకు సెవ దరవవనిపిస్తే పూట కింత గంజిపోయే... కుదరదంటే సెప్పేయ్... మా రాజులా ఇండ్లెమ్మటి పంబజోడాయింతుకొంట అడక్కతింట... అయినా - గుడిసె పట్టునుండటం మటుకు పనిగాదేంది?" అంటూ ఉబికోచ్చే కన్నీటిని బలవంతాన ఆపుకుంటూ, రాని నవ్వును నటిస్తూ ఆమె మామ పంబజోళ్ళ గురప్పా...

అడివిన పిట్ట తిరిగే వాలులో, వేళలో... తారాడుతూ, ఉచ్చులేసి దొరికిన వాటిని - అయినకాడికి అమ్మి, పూటుగా కదుపుబ్బు తాగి, "నే మొగోన్ని... నా యిష్టం... నీ మొగున్ని... నాకే ఎదిరితావే తెగిడ్చిన...ంజా..." అంటూ దొరికింది అందుకొని, వెంటబడి చావబాదడం, ఆ తిమ్మిరణిగాక, పుల్లణి కాళ్ళ దగ్గర చేరి, చెంపలేసుకొంటూ, వొగలు వొలికిస్తూ... యిగ తాగనని చచ్చిన తల్లి మీద ఒట్టేసి, మళ్ళీ మరునాడు ఎప్పటాటాడే ఆమె భర్త పిట్టల నారిగాడూ...

- పుల్లణికి తన జన్మ ఏడవటానికో, నవ్వుడానికో తెలియకుండానే దొర్లిపోతుంది. పోనీ.. తెగించి, భర్తను వదిలేద్దామని అప్పుడప్పుడు అనిపించినా, కులం వేసే దండన గుర్తొచ్చి ఆమె గుండెలు గుబురిత్తిపోతాయి. భర్తను వదిలేసిన స్త్రీ బతుకు లోకానికెంత లోకువో గుర్తుండి, ఆమె కాపురం చేస్తుండే తప్ప, దానిలోని రంగూ, రుచీ ఆమెకు సుతరామూ ఇష్టంగా లేదు. భర్త ఆమెను భార్యలా కాక బానిసలా చూస్తాడు. మనిషిలా కాక మైనపు ముద్దలా భావిస్తాడు. అయినా ఆమె రాజీపడుతూ... అదో తృప్తి!

పుల్లణి గుడిసెకు చేరేసరికి నారిగాడు అడవి నుంచి యింకా రాలేదు. మామ - గురప్ప పక్క గుడిసె తుంగయ్య తాతతో ఏవో మంతనాలాడుతూ... కోడల్ని గమనించి, "పయలేలనంగ పొయినానివి, యింత సేపానే పోరీ... యాడబొయినవ్?" అన్నాడు.

"సెప్పలే... ధర్మానుపత్రి కాడికి పోతనని..." అని, వంగి గుడిసెలో దూరింది పుల్లణి.

"ఔ, మర్రిన... అయితే మాన్లె... ఆ జోలె సంచిలో నూకలున్నయ్, నప్పున ఉడకెయ్యి... ఆవురాపురుమంటూ ఆడొచ్చిందాంటే, గుడిసె పీకి పందిరేస్త్రుడు. తాగి, యాడ తగువులు బెడతండో..."

అన్నాడు గురప్ప.

"సచ్చినోడు - మా తగనోడు, తాగితే కంఠిరోడు." లోలో అనుకొని, పొయ్యి రాజేసి, నూకలు కడిగి, ఎసరు చూసి పొయ్యి మీద పెట్టక, అకన్యాత్తుగా ఆమె ఆలోచనలు రింగన పురుగులై మునెవ్వ యింటి దాపుకు వరుగెత్తివై. మునెవ్వ యిస్తనన్న బిడ్డ కళ్ళలో కదలాడింది.... చక్కవక్కని నీలాల్లాటి కళ్ళు, చిన్ని చిన్ని కమలా ఫలాల తొనల్లాటి పెదాలు, బుల్లి బుల్లిగా కదిల్చే కాళ్ళు, చేతులూ, ఎంచక్కా.. ఆమెలో దాగున్న తల్లి తన్నయత్తుతో కదిలిపోయింది. మనసు తీపి తలపుల్లో ఊగిపోయింది. సన్నని కూనిరాగం ఆమె పెదాలపై పల్లవించింది.

"రేపో, మాపో మునెవ్వ కబురేస్త్రుది. మా నికరం మనిషి... ఆమెకి ముందే సెప్పాల... కిరికిరి పెట్టకుండ..." అనుకొని, ఎప్పుడు చెప్పాలో నిర్ణయించుకొంది. అయితే - ఎలా మొదలేసి చెప్పాలో తోచక తలపట్టుకుంది. తన భర్త మనసున ఏ క్షణాన, ఏ రీతిని, ఏ పురుగు చేరి చిందులేపిస్తుందో - ఆమెకు తన మూడేళ్ళ కాపురంలో తెలిసి రాలేదు. అప్పుడే తలూపి, అప్పటికప్పుడే వరస మార్చి, అడ్డం తిరిగి తగువు రేపిన సమయాలూ, ఆ తగువు తన్నులాటదాకా సాగిన సందర్భాలు గుర్తొచ్చి, ఆమె కొంత భయపడినా, తన నిర్ణయాన్ని వదులుకోవడానికి గానీ, కనీసం వాయిదా వేయడానికూడా ఆమె మనసంగీకరించడం లేదు.

“అప్పేంది... కట్టుకున్నోడికి, అడ్డి కన్నోడికి - కూసింత గంజిపోయాలనేగా యింతగనం ఆరాటపడేది? సంపే బిడ్డని అడుక్కోని సాదుకోటానికి బెదురెందుకు? చాటుమాటు ఎవారవయితే గావొచ్చుగాని, బేవాసెవారవయితే గాదు. కానేకాదు. ‘సంకకట్టు’న బిడ్డలేనిదే దయదల్చేటోడు, బిచ్చం ఏసేటోడు, లేకనేగా యీ తిప్పలు? ఇటు మా బతుకులూ తెల్లార్తయి. అటు బిడ్డని సాకిన పున్నెవూ వస్తది. ఆడు అడ్డం తిరిగినా, సావగొట్టినా మా బాగే! సావటానికైనా ‘సై’ అంటగాని, బిడ్డని తెచ్చుకోకుండా ఉండ” అని మనసులోనే గట్టిగా అనుకొంది పుల్మణి.

- - -

ఆ రాత్రి గడిచిపోయింది, పుల్మణి ఆలోచనలు ఆచరణలోకి రాకుండానే గడిచిపోయింది. భర్త ఆధిక్యత ముందు ఆమె ఆశలు నీరుగారిపోయాయి. గొంతు విప్పి చెప్పడానికి ధైర్యం చేయలేకపోయింది. మరుసటి రాత్రి మౌనంగానే గడిచిపోయింది. మనసున కదిలే ప్రణాళికను గొంతున ఉగ్రబట్టుక తారాడిందే తప్ప, కుండబద్దలు కొడదాం అనుకోలేకపోయింది. ఇంతగా పుల్మణి తాతగారం చేయడానికి కారణం - బుర్ర తక్కువ, వెలి ఎక్కువ, ఉన్న భర్త - కోపంతో రెచ్చిపోయి తననేదో చేస్తాడని కాదు.

బిడ్డను ఇస్తానన్న నేరానికి... పాపం, పెద్దమనిషి మునెవ్వ గాలొతుందేమోనని, తన భర్త తనతో పాటు మునెవ్వనీ కలిపి, ‘బూతు పంచాంగం’ విప్పాడో... ఆమె నోట్లో మన్ను పడుద్దనీ, ఆమెకు అపనిందలు చుట్టుకుంటాయనీ - పుల్మణి మనసు తటపటాయిస్తూ... గొంతు విప్పలేకపోతూంది.

అయితే మూడోరోజు ఆమె అనుకున్నట్టే గొంతుమీదికొచ్చింది. మునెవ్వ తనకు మాటిచ్చినట్లుగా - కలెం ఈరిగాడి పెళ్ళాంతో ‘నడిజామప్పుడు గురకొళ్ళు నెత్తిమీదికొచ్చాక, మొగుడ్ని తీసుకొని, ఆస్పత్రి చుట్టు ప్రహారీ పెద్ద మురుగు కాలువ దగ్గర నిలుచుంటే... మునెవ్వ తన పారబోసే వంకతో, బక్కీటుతో బిడ్డ నుంచుకొని వస్తూ మూడుసార్లు దగ్గుతానని, బిడ్డ చేతిలో పడంగనే... ఎంటనీ రొడ్డెక్కాలని...” కబురేసేసరికి పుల్మణి అయోమయంగా బెంబేలెత్తిపోయింది.

భర్తకు నిర్మోహమాటంగా చెప్పేసి, బిడ్డను తెచ్చుకోవాలని, లోకానికి బెదిరితే... తన శోకం ఎలా తీరుతుందని, తనకు తానే ధైర్యం చెప్పుకుంది పుల్మణి.

చీకటి - చిక్కగా ఉంది. కాలి నాలి జనం కూడా పడకల మీదకు చేరే వేళ!

పుల్మణి - భర్తను మురిపాల్లోకి లాగి, ఆ మాటా, ఈ మాటా చెప్పి, నవ్వి, నవ్విచి, ‘సంకకట్టు’ బిడ్డ లేకుంటే బిచ్చానికి పోను దండగ’ అంది.

పిట్టల నారిగాడికి నవ్వాచ్చింది గాని, నవ్వుకుండా “లేని బిడ్డని యాడ్చుచి తెద్దాం?... మూడేళ్ళ నుంచి కాపరం సేస్తున్నా, నీకు ముట్లాగింది లేదాయె...” అన్నాడు.

“నాదేం వుంది?... ఆ ముత్తేలమ్మ తల్లి కన్నుదెరవంది!...”
 “ఏం తల్లో... సిటుకు సిటుకున ఏడాదికో కూసని కన్నోళ్ళు కంటును... మనకేవో...”

“నువ్, ‘ఊ... అంటే నేనో ముచ్చట చెప్పత”

“ఏంది?”

“సెపుత... ఇన్నాక... నీ దసలే కంతిరినోరు, అరవకు... సిటెం ఆలోసించు” అంది పుల్మణి.

“అసె, సెప్పురాదె!”

“దరమాసుపత్రి కాడ పురుటిబిడ్డని లంకించుకొందాం” అంది. లోలో భయపడుతూనే అంది.

పిట్టల నారిగాడు ‘ఊ...’ అనలేదు ‘ఊహు’ అనలేదు. క్షణం ఎటో చూసి, ఆపై అటూ ఇటూ చూసి, దిగ్గున వింటి నారిలా లేచి, “ఏందే, గుడిసేటిదానా... నను దద్దమ్మని సేద్దావినే... అటీటుగాని కొజ్జాగాడని తోటోళ్ళు ఎలెయ్యాలనే... వామ్మో... నువ్ అనాజ్జురాలివే... నిన్ను... నిన్ను...” అంటూ దాపునున్న చీపురంకొని -

వీపు చిట్టిపోతున్నా... పుల్మణి కిక్కురుమనలేదు. “సాల్లే సంబడం, పవురై మా ముంచకొస్తాంది...” అంటూ చీపురు పట్టి లాగి, దూరంగా విసిరేసి, “ముందే సెప్పిన్నా... ఆలోసించవని... కూకో, అసలేందో పారజూడకుండనే, అడివిన మెకంలాగ ఎగబడటం, మీదబడి కొట్టడం, మొగోడి తనవనరం... మొండోడి తనవంటరు... కూకో...” పుల్మణి కొరకాసులా చూస్తూ గదమాయింపు స్వరంతో అనేసరికి, నారిగాడి కోపం, చెల్లాచెదురైపోయింది.

“అదిగాదె, పడుసోళ్ళం, బిడ్డల్ని కనే యాడేవన్న దాటిపోయిందా మనకి, నలుగురు నవ్వరా?” తలగోక్కుంటూ అన్నాడు నారిగాడు.

“అ... నవ్వుకుంటే ఏందంట?... పొద్దస్తమానం యిండ్లెంట గోన పెట్టి నా, ముగ్గురం బతకలేకపోతున్నవే... ఎప్పుడో నవుతడని... ఎండక సద్దావా”

“నర్దే, కానియ్, నీకట్టనిపితై అట్టనే... మన యిద్దెలు మూల్లబడ్డాక, మనల్ని ఆరా తీసినోడెవడూ లేదు. కానియ్యసె, మనకు తోసినట్టు బతుకుదాం” అన్నాడు నారిగాడు.

“అట్టనవ్, బాగుంది” అంటూ పుల్మణి, మూడురోజుల క్రితం జరిగిందంతా పూసగుచ్చినట్లు చెప్పి, “అవ్వు కలెం ఈరిగాడి పెళ్ళంతో, నడిజాంకాడ దరమాసుపత్రి చుట్టు గోడెనక, మురుక్కాలవ కాడ ఉండమని కబురేసింది. బిడ్డను తెచ్చి యిస్తడట” అంది పుల్మణి.

“నేన్నుత రావాలా?”

“కాకుంటే... నేనొక్కదాన్నే!... దెయ్యాలు తిరిగే ఏళ, గాలి గిట్ట తగిలితే?...”

“నర్దే... కూసింత సేపు కునుకు తీసి, పోదాంలే తియ్” అంటూ బుడ్డి దీపాన్ని మలిపేశాడు నారిగాడు.

- - -

అర్ధరాత్రి...

ఆస్పత్రి ప్రహారీ ప్రక్కగా నవ్వుని కాలిబాటలో నారిగాడూ, అతని చేయి పట్టుకొని పుల్మణి...

అడవి దారుల్లో అనుభవం గడించిన అతని అడుగులేం తడబడటం లేదుగాని, పుల్మణి సాఫీగా నడవకలేకపోతూంది.

“ఇగ్గో... పెద్ద మురుగు కాలువ కాడ నిలుచోమంది అవ్వు” మరోసారి గుర్తు చేసేందుకు అంది పుల్మణి.

“ఇందాక సెప్పినవ్ గా... నాకెరికె, నువ్ కాత్తె కనిపెట్టడుగెయ్, కాలవల బద్దవు” అన్నాడు నారిగాడు.

“తోలు మురగబెట్టిన వోసన, కుళ్లినోసన...” ముక్కు మూసుకుంటూ అంది పుల్మణి.

“మురుక్కాలవంటే మురుగోసన రాక, పోడరోసనాస్తాదే...” అంటూ, మరికొంత దూరం నడిచి, ప్రక్కగానున్న కాలువ అంచున నిలబడి, “యదే కాలవ...” అంటూ ఆగి, ప్రహారీ గోడ మీదుగా నిక్కి చూశాడు.

పుల్మణి, అతన్ని అనుకొని, బండరాయి మీద నిలబడి ఆస్పత్రి ఆవరణకేసి పరిశీలనగా చూసింది.

దరిదాపుల్లో దీపాలేం లేవు, చీకటి నిర్భయంగా నవ్వుతోంది. అల్లంత దూరంలో నర్సుల క్వార్టర్స్ లోంచి పాటలు వినిపిస్తున్నాయి.

“అవింకా రాలే... నిజంగా బిడ్డని యిస్తుందా?” అన్నాడు నారిగాడు.

“అవ్వ నికరం మనిషి”

“ఆ... నీకందరూ నికరవే.. నేస్తప్ప..”

“అగ్గో... సూడు, ఎవురో మద్ది వొత్తన్నట్టులే... సూడున్నాడు” నారిగాడు నిక్కి చూశాడు. నీడేదో

కదులుతున్నట్టు నిపించిందిగాని, గుర్తించలేక, గుడ్లప్పగించి చూడనాగాడు.

“ద్వై.. ద్వై.. ద్వై..” దగ్గు నవ్వుడి.

“అగ్గో... అవ్వ.. ముమ్మార్లు దగ్గింది గాదూ...” పుల్మణి తేరిపారజూస్తూ.

“అగ్గో... నెత్తిన బక్కేటు, అవ్వే.. సప్పుడు సెయ్యమాక అని వస్తున్న మనిషికి వినపడే స్థాయిలో చిన్నగా దగ్గింది పుల్మణి.

“పోరీ, నువ్వేనా... నీ మొగుడొచ్చిందా?... అంటూ అవ్వ ప్రహారీ దాపున నిల్చిని, బక్కేటు దించుకుంది.

“అచ్చినవ్వా నేనే...” నారిగాడు.

“ఆరి, పోరగ... సక్కదనాల బిడ్డ, సాడుకో... గొడ్డాచ్చినేల, బిడ్డాచ్చినేల కలిసొస్తాడంటరు పెద్దలు. నీ కన్నాలు వొడ్డన పడ్డట్టేలే తియ్, దొరసానమ్మ దేశం పోద్దంట. ఆడ మొగుడితో ఆటా పాటకి అడ్డాస్తదని, సంపెయ్యడానికిచ్చింది. నీ అదురుస్తం” అంది.

“నీ కాలొక్కవ్వు... నీ పేరు జెప్పక బతుకుతం...” అంది పుల్మణి.

“ఇగ్గో, బిడ్డ... అందుకో...” మునెవ్వ బిడ్డను బక్కేటులోంచి తీసి అందిస్తూ అంది.

“అందుకోవేం?” భర్తను చూస్తూ అని, అవ్వకు దండం పెట్టింది పుల్మణి.

బిడ్డను అందుకున్న నారిగాడు, తన భుజానున్న తుండుగుడ్డను తీసి బిడ్డకు చుట్టి, “ఇగ, పొయ్యెస్తవవ్వా...” అని, చెకచెకా అడుగులేశాడు.

పుల్మణి అదే వేగంతో అడుగులేసింది.

అమెకిప్పుడు తృప్తిగా ఉంది - ఒక పురుటి బిడ్డకు తల్లిగా మారినందుకు!

అమెకిప్పుడు ఆనందంగా ఉంది - ఒక చంటిబిడ్డ తమ ఆకలి తీరుస్తుందనిపిస్తున్నందుకు!!

రోడ్డు మీద విద్యుద్దీపాల వెలుగును కాటెయ్యాలని చీకటి నక్కి నక్కి చూస్తుంది. నిర్మానుష్యంగా ఉన్న రోడ్ - అమానుషలా భయం గొల్పుతూంది.

నారిగాడి వెనుక నడిచే పుల్మణికి చాలా చాలా ఆనందంగా ఉంది. ఆత్రంగా భర్త పక్కన చేరి, “బిడ్డ నొక్కసారి సూస్త...” అంది అసక్తిగా.

గుడిసెకి పోయినంక సూద్దాగానిలే... అన్నాడే గాని, అతనికీ చూడాలనిపిస్తుంది. అటూ ఇటూ చూస్తూ, దీపం వెలుగులో నిల్చుని, తుండుగుడ్డలోంచి బిడ్డను బయటకు తీసి, ఒక్కసారిగా ఉలిక్కిపడ్డాడు. దిగాలుగా పుల్మణి కేసి చూశాడు.

“ఏంది, ఏవయింది?” అంది పుల్మణి.

“ఇదేంది?”

“ఏంది?”

“ఆడబిడ్డ!... ముఖమంతా చిట్టినస్తా, చిరాగ్గానూ, చిరుకోపంగానూ అన్నాడు.

“ఎవురయితేంది? ఆడబిడ్డయితే మనిషి కాదా?”

“సీ...సీ...”

“సంకకట్టు న ఉంచుకోడానికి ఎవురయితేంది?”

“ఎవురయితేందా?... ఆడదీ, మగోడూ ఒకటేనా?... సంకకట్టుయితే మటుకు, సెవ్వ... ఆడదా?” నారిగాడిలో కోపం ఓ మోస్తరుగా కదిలాడుతుంది.

“నీదంత పిచ్చిమాలోకం, మనకింత గంజి దొరుకుద్ది సాలదా, కరువు రోజుల్ల...”

“ఆ... దొరుకుద్ది.. యీ దరిద్రపుదాన్ని సంకనుంచుకుంటే, యిక మెక్కినట్టే..”

“అదేందయ్యా అట్టంటవ్! ఆడదంటే లచ్చివి... అవ్వ సెప్పలే కలిసొత్తదని..”

“చత్.. నోర్మయ్, సెవ్వ, ఆడదాన్ని సాది... ఈ కట్టాలు సాలకనా?...”

“కట్టాలెవ్, పాదూ లెవ్... బిడ్డనిట్టే... అంటూ బిడ్డ నందుకోపోయింది పుల్మణి.

నారిగాడు బిడ్డ అందకుండా, కుడిచేత్తో - బాతు మెడను పట్టిన రీతిలో ఎత్తిపట్టి...

బిడ్డని సంపకయ్యా... పాపం తగులుద్ది. తెప్పలయ్య గుడ్డెర్ర జేస్తడు, నా మాటిను, పినక్క... అయ్యో... అయ్యోయ్యో...”

నారిగాని పిరికిట్లో - పురుటి బిడ్డ విలవిలలాడుతూ, గిల గిల కాళ్ళూ, చేతులూ కొట్టుకొంటూ...

“సంపకు, సంపకు... విసికెయ్యకు...” నొసలు బాదుకుంటూ, ఏడుస్తూ పుల్మణి!

నారిగాడి పిరికిట్లోని పురుటిబిడ్డ మెడ వాల్చేసింది... కాళ్ళూ, చేతుల్లో కదలిక ఆగిపోయింది. దూరంగా విసిరి పారేశాడు.

పుల్మణి నిలుపు గుడ్డేసి, భర్తను కొరకొరా చూస్తూ...” నిను కని, పెంచి, సంబాలించిన నీ తల్లి - ఆడది! నీకు వండిపెట్టి, నీ ‘కుతులు’ తీర్చి, నీ మంచి సెబ్బర సూసే నేను - నీ పెళ్లాన్ని - ఆడదాన్నే! నీకు పోరగాళ్ళు కావాలంటే కన్నాలిందీ ఆడదే! మరి నీకు ఆడబిడ్డ సేదయిందా? నీతిమాలినోదా... ఛ...ఛ... నీ దెట్టాటి ‘జెనమ’ రా మగదా!...” గొంతు పెగలని ఏడుపుతో, లోలో కుములుతూ... దూరంగా విసిరి పారవేయబడి, శవమై మిగిలిన పురుటిబిడ్డను చూస్తూ స్పృహ తప్పిపోయింది పుల్మణి!

*

సాహిత్య “స్వప్న సీమలు!”

నిజంగా అది స్వప్న సీమలాటి సాహిత్య వేడుక. సాహిత్యజీవులు సామాజిక జీవులు భుజాలు రాసుకుంటూ తిరిగే వేదిక. పింక్ సిటీగా పిలుచునే జైపూర్ లో ఆ ఉత్సవానికి విచ్చేసిన వారంతా ముందే మాట్లాడుకున్నట్టుగా పింక్ దుస్తులనే ధరించి వచ్చారు... అదే సమావేశానికి నేపథ్యం సమకూర్చింది. డేమ్స్ బార్బరా కార్టెలొండ్ పుస్తకంలో చిత్రించిన సెటింగ్ దిగినట్టుగా వుంది. ఆంగ్లేజీ తొలి ఆదిగురువులైన మార్క్ టుల్లీ, డార్లింగ్ వంటివారు వారి ఆంగ్లేయ సమవుజ్జలు అక్కడ సంచరిస్తున్నారు. ఎలక్ట్రానిక్ మీడియా జిలుగులలో డబ్బు వెదజల్లే కొత్త ప్రచురణ కర్తలు తదుపరి కిరణ్ దేశాయ్ కోసం అన్వేషణ సాగిస్తున్నారు.

అక్కడ వుండకపోయినా సరే, ఈ రచయిత టీవీలో దాన్ని చూడటం మరింత ఉత్తేజభరితంగా వున్నట్టు చెప్పవచ్చు. సాహిత్యం ఒక ప్రదర్శనా కళగా మారిపోయిన సందర్భం ఇది. ఇప్పుడు ఎవరూ పుస్తకాలు చదవరు. మీరూ చదవనక్కర్లేదు. ఆమె లేదా అతను వాయు తరంగాలలో తన సాహిత్య శకలాలను విదిలిస్తుంటే మంచి మాంసం ముక్కల కోసం ఎగబడినట్టు ప్రచురణ కర్తలు వారిని వేటాడుతుంటారు. ఏమైతేనేం, భారతీయులమైన మనకు దర్శనం అనేది చాలా ముఖ్యమైన విషయం. ఒక వ్యక్తిని చూస్తే చాలు. వారికి సంబంధించిన ఏదైనా హంగామాలో భాగం పంచుకుంటే చాలు. మార్కెట్ మంత్రజాలపు ఈ రోజులలో ప్రచార ముద్ర ముఖ్యం. మనకంటే ఒకడుగు పైన వున్న వారి దర్శనంతో మనం సంతోషిస్తాము. రచయితలు కూడా ఆ తరగతిలో వారే. వారిచ్చే ప్రసాదమే పుస్తకం. దాన్ని కొనేందుకు జనం బారులు తీరతారు. అట్టపైన రచయిత సంతకంతో కొనుగోలు చేస్తారు.

బార్బరా కార్టెలొండ్ మరెవరికన్నా ఎక్కువగా ఈ ప్రచార ముద్ర అవసరాన్ని అర్థం చేసుకుంది. జనరంజక నవలా రచనలో అమెది ప్రధమ స్థానం. తన సకల అలంకారాలతో వేడుకలకు హాజరయ్యే సంప్రదాయాన్ని అమె ప్రవేశపెట్టారు. ‘ డార్లింగ్ మీరు ఏం రాశారనేది ముఖ్యం కాదు- మీరెలా తెలియజేశారనేది ముఖ్యం అని ఆమె సందేశం.

అయితే ఇప్పుడు పుస్తక వ్యాపారంలో ప్రతివారూ ఆ మార్గం పట్టారా?

మీరు రచయిత నుంచి అభినేత్రి స్థాయికి చేరారా అని అడిగినప్పుడు కిరణ్ దేశాయ్ నవ్వేసింది. ‘నిజమే. బూకర్ పురస్కారానికి ముందు నేను ఎలాగో నెట్టుకొచ్చేదాన్ని. అవార్డుల ఉత్సవంలో నేను నల్లదుస్తులు ధరించడమే చిన్న ప్రత్యేకతగా పాటించాను. కాని ఆ తర్వాత నేను అకస్మాత్తుగా ఈ సూటూ బూట్ల మధ్య చిక్కుకుపోయాను. నాకు సంబంధించిన విషయాలు వారే నిర్ణయిస్తున్నారు. నేను ఎక్కడికి పోవాలి, ఎవరిని కలవాలి అని. నేను ఎలా మాట్లాడాలో కూడా వారే చెబుతారని అందుకోసం శిక్షణనిస్తారని అంటున్నారు గాని ఇంతవరకూ అలాటిది జరగలేదు.

ఆ వేడుకలో కంటే కిరణ్ మామూలుగానే బాగుంటుంది. ఆమె మాట్లాడినప్పుడు కాన్వెంట్ యాస వున్నా మానవతా స్పర్శ గోచరిస్తుంది. కాని ఈ వేడుకలలో ఆమె తన ‘ఇన్ హరిటెన్స్ ఆఫ్

The showbiz called **writing**

లాస్’ నుంచి ఒక భాగం చదివి వినిపించినప్పుడు అదేమీ కనిపించలేదు. పైగా అదో వినోదభరితమైన భాగం.

నేను దీనంతటిని ఆస్వాదిస్తున్నాను అని కిరణ్ దేశాయ్ ఒప్పుకుంది. దాదాపు క్షమాపణ పూర్వకంగా. ఆ బహుమతిని పొందడం గొప్ప విషయం. నేను ఈ వేడుకలలో అవతల కూచుని చూసిన సందర్భాలు నాకు గుర్తుకు వస్తాయి. లోతైన పుస్తకం అచ్చు వేయించుకోవడం అంత తేలికేమీ కాదు. ఒక రచయితగా మీరు మీ గురించే గాక రచయితల సమూహం గురించి, లభించే ప్రచారం గురించి ఆలోచిస్తారు. అని అన్నారు.

ప్రచురణ రంగంలో చాలా కాలం ఎడిటర్ గా పనిచేసిన డయానా అతిల్ తన స్టేట్ లో ఇలా రాశారు: ‘ఏది ఎలా పనిచేస్తుంది వంటి పుస్తకాలను కొనే వారిని వదిలేస్తే పుస్తకాలు తీసుకునేవారిలో రెండు రకాల వారుంటారు. పుస్తకాల పైన ప్రేమతో వాటినుంచి ఏమైనా నేర్చుకుందామని కొనేవారు. అనేక రకాల వినోదాలలో పుస్తకాలు కూడా ఒకటి అని కొనేవారు. ఈ మొదటి వర్గం చిన్నదైనప్పటికీ చదువుతూనే వుంటుంది. రెండవ వర్గం పైనే దృష్టి పెట్టాలి. వారే ఒక పుస్తకాన్ని బెస్ట్ సెల్లర్ గా చేస్తారు. దాని వెంటపడతారు. వీరిని ఆకట్టుకోవడం కోసమే ప్రచురణకర్తల తలనొప్పులన్నీ 1969లో బూకర్ బహుమతి ఈ రెండవ వర్గాన్ని దృష్టిలో వుంచుకునే ప్రారంభించారు. భారీ మొత్తంలో బహుమతి ఇస్తారు. ఈ రెండవ వర్గం పాఠకులే అంతా సంచలనంగా మారుస్తారు. వారికి రచన కన్నా రచయిత జీవన శైలిపై ఎక్కువ ఆసక్తి అనేక తరాలుగా వ్యక్తి భావాలకన్నా ఇమేజి చుట్టూ తిరగడం అలవాటు చేసుకున్నారు.

ఈ విధమైన తతంగాలు లోతైన రచనలను ప్రోత్సహించడానికి ఉపయోగపడతాయా అంటే సందేహమే. అలాటి రచనలు ప్రోత్సాహం పొందవని చెప్పేందుకు ఉదాహరణలున్నాయి. మరి రచయిత అందంగా నెక్టీగా లేకపోతే ఏం జరుగుతుంది? దీనిపై స్వయంగా రషీన్ బాండ్ రాసిన వాక్యాలున్నాయి. తనను మొదట్లో ఎవరూ పట్టించుకోలేదని, చెన్నయ్ నుంచి వెలువడే ఒక పత్రిక ప్రచురించి అయిదు రూపాయలు ఇచ్చిందని అంటూ దానికి జీవితాంతం కృతజ్ఞతలు చెప్పేవారు. ఆర్కెనారాయణ్ నవల స్వామి అండ్ హిజ్ ఫ్రెండ్స్ 1935లో ముద్రణ అయినప్పుడు ఇరవై పౌండ్లు ఇస్తామని చెప్పి చివరకు 15 పౌండ్లచిల్లర ఇచ్చారట. దాంతో పోలిస్తే అరుంధతీ రాయ్ కి పదిలక్షల దాలర్లు ఇచ్చారు.

తమ తమ ధోరణులను బట్టి రచయితలు వ్యవహరిస్తారు. ప్రచురణకర్తలు కిరాయికి తీసుకుంటారు. ఇక ప్రజల విషయానికొస్తే డ్రిల్స్, వీక్షనానందం వగైరాలు ప్రభావం చూపుతాయి.

‘ఇండియన్ ఎక్స్ ప్రెస్’ లో గీతా డాక్టర్ రచన ఆధారంగా)

**నిబద్ధత,
ప్రగతిశీలత
అవసరం**

- అద్దేపల్లి రామమోహనరావు

ఏడు పదుల వయసులోనూ ఉత్సాహంతో కనిపించే అరుదైన సాహితీవేత్త అద్దేపల్లి రామమోహనరావు. తెలుగు సాహిత్య గమనాన్ని సన్నిహిత అనుబంధ బాంధవ్యంలో పరిశీలించిన అద్దేపల్లి సాహిత్యకారులకు నిబద్ధత ప్రాణమంటాడు.

సమీప భవిష్యత్తులో తెలుగు సాహిత్య స్వభావం ఎట్లా ఉండవచ్చునని అంచనా వేస్తున్నారు?

కొద్దిరోజులు గడిచిన తర్వాత, మన కవులు, రచయితలు తమ చుట్టు విస్తరిస్తున్న సాంస్కృతిక కాలుష్యాన్ని చూసి ఆవేదన చెందక తప్పని పరిస్థితి రావచ్చు. ఈ దశలో కవి గళం బలోపేతం కావాలి. అవుతుంది కూడా. రచయితలు కూడా పెద్ద గొంతుకతో ప్రతిఘటనా స్వరాన్ని విన్పించవచ్చు. రచనలో సీరియస్ భావాలు రావాలంటే కొంత పరిశ్రమ, ఎదురీత తప్పవు.

కవిత్వ విమర్శకు ఏ సాధన సామగ్రి అవసరమని భావిస్తున్నారు?

ఒక రచన ఏ స్థాయిలో కళాత్మకతను సాధించిందనే దాన్ని అంచనా వేయగలిగే దృష్టి కోణం ఉండాలి. అదేవిధంగా సామాజిక సూత్రాల పట్ల నిబద్ధత, ప్రగతిశీలమైన దృష్టి వుండాలి.

సమకాలీన తెలుగు కవిత్వంలో ప్రముఖంగా కన్పిస్తున్న వస్తువు లేమిటో వివరిస్తారా?

సమకాలీన కవిత్వంలో వస్తు వైవిధ్యం ఉంది. సామాజిక చిత్రణ, సమాజంలోని స్థితిగతుల పట్ల స్పందనలు కవిత్వంలో అంతః ప్రవంతులుగా పయనిస్తున్నాయి. స్థూలంగా చూసినట్లయితే సమకాలీన తెలుగు కవిత్వంలో కొన్ని ప్రధానంగాలు వస్తువులయ్యాయని స్పష్టపడుతోంది. పురుషాధిపత్యం వల్ల స్త్రీలకు కలుగుతున్న బాధలు

(ఇది స్త్రీ వాదం కాదు) అస్తిత్వ వేదనలు, సాంస్కృతిక పరమైన ఆవేదనలు, ప్రపంచీకరణ ప్రమాదాలు, వ్యవసాయ రంగంలో నెలకొన్న సంక్షోభం, పల్లె సీమలు తమ గత వైభవాన్ని కోల్పోయిన వైనం, యాంత్రికరణ మరింత వేగవంతం కావడంతో వృత్తి కులాల వారు తమ వృత్తుల్ని కోల్పోవడం వల్ల ఏర్పడిన దుర్భర పరిస్థితులు - ఇట్లా పలు సమకాలీన సామాజిక సమస్యల ప్రతిబింబాలు నేటి తెలుగు కవిత్వంలో కనిపిస్తున్నాయి.

తొలుత సంప్రదాయాన్ని అభిమానించిన మీరు తొలి నాటి నుండీ వచన కవిత్వాన్నే రచించారు. కారణం?

నాలో కొన్ని సామాజిక భావాల పట్ల ఇష్టం పెరుగుతూ వచ్చింది. ఈ భావాన్ని వచన కవితా రూపంలోనే స్పష్టంగా వ్యక్తం చేయగలనని అనుకున్నాను. అందుకే వచన కవితా మార్గం చేపట్టాను.

గ్లోబలైజేషన్ వ్యతిరేక సాహిత్యంపై మీరు ప్రత్యేక దృష్టి నిల్పినట్లు అర్థమవుతోంది. ఈ నేపథ్యంలో మీ దృష్టిలో నిలిచిన ముఖ్యాంశాల్ని చెబుతారా?

పలువురు రచయితలు, కవులు గ్లోబలైజేషన్ వ్యతిరేక వస్తువుతో రచనలు చేస్తున్నారు. జూకంటి జగన్నాథం, దాట్ల దేవదానంరాజు, బి.ఎస్. రాములు, కాలువ మల్లయ్య, ఆడెపు లక్ష్మీపతి, కొండేపూడి నిర్మల వంటి పలువురి రచనల్లో గ్లోబలైజేషన్ వ్యతిరేక వైఖరి విస్పష్ట రీతిలో కన్పిస్తోంది. ఇకపోతే, ప్రపంచీకరణను వ్యతిరేకించే వారిని అభివృద్ధి నిరోధకులుగా విమర్శించడం పరిపాటి అయింది. అయితే ఇది తప్పుడు అవగాహన. నిజానికి ప్రపంచీకరణను సమర్థించే వారే అభివృద్ధి నిరోధకులు. మరో అంశాన్ని కూడా ఇక్కడ పేర్కొనాలి. ఏయే వర్గాల వారైతే, గ్లోబలైజేషన్ కారణంగా ప్రయోజనాన్ని పొందుతున్నారో వారు దీని విష పరిణామాల పట్ల మౌనంగా ఉంటున్నారు. గ్లోబలైజేషన్ వ్యతిరేక స్ఫూర్తితో మార్క్సిస్టులే ఎక్కువగా రచనలు చేస్తున్నారు. ప్రపంచీకరణ పర్యవసానంగా ఏర్పడే ఆర్థిక, రాజకీయ వస్తు ఫలాల్ని గురించి మార్క్సిస్టులే ఎంతో చక్కగా ఎత్తి చూపుతున్నారు.

గ్లోబలైజేషన్ ను గురించి మీ వ్యాఖ్య?

విభిన్నమైన సాంస్కృతిక పరిస్థితుల్ని చూసిన అనుభవమున్న వారికి నేటి గ్లోబలైజేషన్ ధోరణి ఎంతో ఆవేదననూ, ఆందోళననూ కలిగిస్తోంది. ప్రపంచీకరణ కారణంగా భారతీయ సాంస్కృతిక మూల్యాలు, విలువలు పతనమవుతున్నాయి. ఈ క్రమం స్వేచ్ఛా వ్యాపార ఆరంభం నుండి మొదలైంది. సాంస్కృతిక విలువల్ని ఏమాత్రం తక్కువ చేసేందుకు వీల్లేదు.

నాటి మినీ కవిత్వ ప్రభంజనం నేడు గత వైభవంగా మిగిలిపోయింది!

చూడండి. కవిత్వం లఘు రూపంలో ఉన్నట్లయితే - దాని అస్తిత్వానికి ఎన్నడూ ఎటువంటి ప్రమాదమూ రాదు. ఇప్పటికీ మినీ కవిత్వం వెలువడుతూనే ఉంది. మినీ కవిత్వం మరో రూపంలో హైకూ - నానీలుగా వెలువడుతోంది. ఉదాహరణకు 'చినుకు' పత్రికలో మధ్య

పేజీలో మినీ కవిత్వమే ఎక్కువగా ప్రచురణ అవుతూ ఉండటం చూశాను. లఘురూపమైన కవిత్వానికి గల అస్మిత పోదు, దాన్ని శాశ్వతంగా విస్మరించగలిగే అవకాశం లేదు.

పుస్తక సమీక్షల నిడివి - నాణ్యతలు బాగా పలచబడుతున్నట్లు కనిపిస్తోంది.

సమీక్షల సంఖ్య ఎక్కువవుతోంది. సమీక్షల సమగ్రత బలహీనపడుతోంది. ఇందుకు బోలెడన్ని కారణాలున్నాయి. ఇదివరకటితో పోల్చినపుడు ఇప్పుడు రాసే వారి సంఖ్య బాగా పెరిగింది. ఇవన్నీ ఏదో ఒక స్థాయిలో సమీక్షల రూపంలో పరిచయమవుతున్నాయి. పుస్తకాల సంఖ్య ఎక్కువవుతూ ఉండటంతో నాణ్యత తగ్గుతోంది. సాహిత్య విమర్శ తాలూకు మౌలిక సూత్రాల్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని పుస్తక సమీక్షలు రాయడం సబబైన పద్ధతి. అయితే, ఈ రకమైన నిబద్ధత ఎక్కువ సమీక్షల్లో ఉండటం లేదు. కొందరు సాహితీవేత్తల్లో వ్యాపార సంబంధాలు ఎక్కువవుతున్నాయి. ఫలూనా కవి లేదా రచయితను తన సమీక్ష ద్వారా బాధపెడితే భవిష్యత్తులో ఏదో రకమైన ఇబ్బంది కలుగుతుందని కొందరు పుస్తక సమీక్షకులు మొహమాట పడుతున్నారు. రచయితల మధ్య “పరస్పర ప్రయోజనం” దృష్టి పెరిగింది. ఏతావాతా నిగ్గుదేల్చే పుస్తక సమీక్షలు నానాటికీ తగ్గుతున్నాయి.

మీరు విస్తృత స్థాయిలో కవితా రచన చేశారు కదా, తొలుత మిమ్మల్ని ఎవరు ప్రభావితం చేశారు?

నేను కవిత్వ రచన ఆరంభించిన తొలి రోజుల్లో సంప్రదాయ కవితా రచన పట్ల, భావ కవిత్వ ధోరణులపైనా ఎక్కువ మక్కువ చూపేవాడిని. విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ల రచనల్లోని సంప్రదాయ విలువలు నన్ను తొలుత బాగా ఆకట్టుకున్నాయి.

ఉత్తరాధునికత లేదా ఆధునికోత్తర వాదం, పోస్ట్ మోడర్నిజం - ఈ మాటల్ని వాడటం తెలుగు సాహిత్య విమర్శలో గత కొద్ది కాలం నుండి అలవాటుగా మారింది. దీనిపై మీ వ్యాఖ్య ?

ఐరోపా, అమెరికా ఖండాలు వ్యాప్తి చేస్తున్న గ్లోబలైజేషన్ ప్రక్రియకు పోస్ట్ మోడర్నిజం ఒక ఉపకరణమవుతోంది. ఇది సామ్రాజ్యవాదానికి పనికి వచ్చేదే. పోస్ట్ మోడర్నిజంలో సామూహిక శక్తికి ఏ మాత్రం ప్రాధాన్యత లభించదు. వ్యక్తి ఏకాంతంగా మారడం, వ్యక్తి వస్తువుగా పరిగణన పొందడం వంటి లక్షణాలు ఇందులో ఉన్నాయి. తెలుగులో పూర్తి స్థాయిలో పోస్ట్ మోడర్నిజం ఛాయల్లో ఇప్పటి దాకా ఏ రచనా వెలువడలేదు. నిజానికి ఈ వాదం తెలుగు సాహిత్యంలో స్థిరంగా పాదుకునే అవకాశాలు కూడా లేవు. పోస్ట్ మోడర్నిజం ఒక విధ్వంస రచనా ధోరణి. సూత్ర రాహిత్య రీతి దీని అవలక్షణం.

స్థూలంగా మీ సాహిత్య ప్రస్థానపు దశ ఏది?
ప్రగతి శీల భావాలకు ప్రాధాన్యతను సాధించడం

కవిత్వ స్థాయిని, తీరుతెన్నులనూ నిర్మూలనగా వ్యాఖ్యానించండి?
పలు కవితలు కేవలం “అభిప్రాయ ప్రకటనలు” గానే ఉండటం కనిపిస్తోంది. కళాత్మకత బలహీనంగా ఉంటోంది. కొద్దిమంది మాత్రం కళాత్మక రీతిలో కవిత్వాన్ని రాస్తున్నారు. అయితే వీరిలో కవితా సాధన పట్ల శ్రద్ధ కనిపించడం లేదు. ఒకరిద్దరు మహా ప్రతిభావంతులున్నారు. భావచిత్రాలు, ప్రతీకలు, ధ్వని విధానాలతో కవితా రచన చేస్తున్న కవులూ ఉన్నారు. “అభిప్రాయ ప్రకటనలు” కవిత్వాలు కాదనే నిజాన్ని గుర్తించడం మంచిది.

ప్రాచీన సాహిత్య శాఖ గ్రంథాలను చదవాలంటారా? మన భారతీయ అలంకార శాస్త్రానికి నేటికీ ప్రాసంగికత (రిలవెన్స్) ఉండనుకుంటున్నారా?

దేన్నీ గుడ్డిగా వ్యతిరేకించవద్దు. అన్నిటినీ చదవడం ఉత్తమ సాహిత్యాభిలాషి లక్షణం. ఇక మన ప్రాచీన అలంకార శాస్త్రానికి, నేటి కవిత్వానికి ఎటువంటి సంబంధం లేదు. ఈ నేపథ్యంలో అలంకార శాస్త్ర ప్రాసంగికత బలహీనపడింది. మన అలంకార శాస్త్రం ఆనందమే ప్రధానమని ఉద్దేశించింది. ఆధునిక కవిత్వ దృక్పథం చైతన్య ధోరణిని ప్రోత్సహించింది. కవితారీతి విశాలం కావడానికి అధ్యయనం తప్పని సరిగా తోడ్పడుతుంది.

సాహిత్య విమర్శలో మీపై గాఢమైన ప్రభావం చేసిన వారెవరు?

ఇద్దరు విమర్శకులు నన్ను ప్రభావితం చేశారు. వారిలో మొదటివారు టి.ఎన్. ఇలియట్. సైద్ధాంతిక పరిశీలనలో ఆయనది అందెవేసిన చేయి. వస్తువును, అభివ్యక్తి శిల్పాన్ని ఆయన ఎంతో నిశితంగా అనుశీలించారు. రెండవ వారు విశ్వనాథ సత్యనారాయణ. అక్షరాక్షర అనుశీలనలో విశ్వనాథ తీరు నాకు బాగా నచ్చింది. భావానికి, శిల్పానికి ఆయన అగ్ర తాంబూలాన్ని కల్పించారు. వీరితో పాటు మార్ట్ సిద్ధాంతాలు కూడా నన్ను ప్రభావితం చేశాయి. సామాజిక ప్రగతి ద్వారా శిల్పాన్ని అనుశీలించాలన్న సత్యాన్ని మార్క్సిస్టు సూత్రాల ద్వారా నేను తెలుసుకున్నాను.

సాహిత్య విమర్శా వ్యాసాల్లో జర్నలిజం ఛాయలు పెరుగుతున్నాయనే అభిప్రాయంతో మీరు ఏకీభవిస్తారా?

అవును, ఇది వాస్తవం. సాహిత్య విమర్శా వ్యాసాల్లో పాత్రికేయత ఎక్కువవుతోంది. సుప్రసిద్ధ సాహిత్య విమర్శకులు జి.వి. కృష్ణారావు ఈ విషయంలో గతంలోనే భవిష్య దర్శనం చేశారు. ఆయన ఆనాటి అంచనాల్ని సాహిత్య భవితవ్యం వంటి వ్యాసాల్లో గుర్తించవచ్చు.

ఇంటర్వ్యూ: డాక్టర్ జి. బాల శ్రీనివాసమూర్తి

అందని చందమామ

మరణం వదరలు వెల్లువెత్తినప్పుడు
 జననం ఊటలు శోధించాలి కదా!
 లక్ష్యం చేరకుండా కాంతిరేఖ తునాతునకలయినప్పుడు
 ఉజ్వల కిరణ ప్రదాతని పట్టుకోవాలి కదా!
 విశ్వవృక్ష మూలాల కొసలోకి
 జ్ఞానపు చేతుల్ని సాచాలి కదా!
 వేళ్ళ కొసలకు తడి తగిలక
 ముసుగుల్ని తొలగించుకోవాలి కదా!
 ఆత్మల్ని సానబెట్టుకొని
 నిజాల నిచ్చేన మీద నడక సాగించాలి కదా!
 ఎపిడమిక్ కొండచిలువ
 చీకటి భయమై అలుముకుంటున్నప్పుడు
 ఆకస్మిక గజదొంగల దాడికి
 పల్లెలు
 కుక్క బుక్కిన కల్లాలైనప్పుడు
 చెప్పాల్సిన మాటలు చెప్పకపోవడం
 ఒక చారిత్రక తప్పిదం కదా!
 inbetween lines ని
 విప్పి చూపాల్సినప్పుడు
 స్వరపేటికకు సంకెళ్ళు తగలించుకోవడం
 క్షమార్థం కాదు కదా!
 ఇక ఇప్పుడైనా
 ఎవడి shell నుంచి బయల్పడలకపోతే
 ఎవడి cell నుంచి వాడు విడివడి
 సామూహిక నినాదం కాకపోతే
 చరిత్ర నిన్ను క్షమించదు -
 సమూహాలు నిన్ను సహించవు -
 కాలపు కనుచూపు ఆసరాగా
 ఎన్నెన్ని మైలు రాళ్ళు దాటాము -
 ప్రశ్నల నారి సంధించి
 ఎన్నెన్ని సత్యాల వెలుగుల్ని దోసిలి పట్టాము -
 సోక్రటీస్, బ్రూనో
 డార్విన్, మెండల్, మార్క్స్
 ఎన్నెన్ని గ్యాగాలు?
 ఎన్నెన్ని బలిదానాలు?
 సంచిత జ్ఞానభాణం
 నా మెదడు మీద సూటిగా గుచ్చుకున్నాక
 తూర్పు ప్రత్యాష కిరణాలు
 నా కనుపాప తెరమీద ప్రజ్వలించాక
 మిథ్యావాదుల మధ్యేవాదుల
 అసహజ అనుభవ వాదాల ఊబిలో దిగలేను -
 ఆత్మ సంభోగ నీలి దృశ్యాల ఆవిష్కరణల్ని ఆమోదించలేను -
 పుక్కిటి పురాణాల పూర్వజన్మల్ని విశ్వసించలేను -
 కర్మ సిద్ధాంతాల కత్తుల బోనులో నెత్తురోడలేను -
 శూన్యం నుంచి శూన్యం ద్వారా శూన్యంలోకి ప్రయాణించలేను -

డా॥ కాసుల లింగారెడ్డి

(2)

భౌతిక ప్రపంచమే సత్యం
 తెలవనిదుండొచ్చు
 తెలుసుకోవాల్సింది ఉండొచ్చు
 తెలుసుకోలేనిదంటూ లేదు -
 పదార్థమే నిత్యం
 పదార్థం లోపలికి ప్రయాణిస్తే పరమాణువులు
 పరమాణువుల పరిచ్ఛేధిస్తే
 ఎలక్ట్రానులు, ప్రోటానులు
 ఆటంబాంబులు, అణుబాంబులు -
 సాపేక్షత నుంచి, నిరపేక్షం దాకా
 నిర్దిష్టత నుంచి సార్వజనీనత దాకా
 సత్యమే వాస్తవం
 వాస్తవమంతా హేతుబద్ధమే -
 కణమే ప్రాథమికం
 అమీబా నుంచి అనకొండ దాకా
 ఏకకణ జీవి నుంచి క్షీరదాల దాకా
 కణ నిర్మాణ వెన్నెముకలైన
 రైబోసోమ్లోని సారూప్యమే సాక్ష్యం -
 నిరంతర చలన శీలత పాదార్థిక లక్షణం
 పరిమాణాత్మక, గుణాత్మక పరిణామాలే ముఖ్యం
 గొంగళి పురుగు సీతాకోక చిలుకవ్వడం వాస్తవం
 ప్రకృతి శక్తులన్నీ చలన రూపాలే కదా!
 జీవ పరిణామ వృక్ష శాఖ కొసల మీద
 వికసించిన పుష్పం మనిషి -
 స్పర్శాంగాల టెలిస్కోపు నెక్కు పెట్టి
 ప్రాపంచిక ఘటనలను పరిశీలించమని
 ప్రశ్నల దీపాలు వెలిగించి
 ఊహల మేఘాలు అల్లమని
 ప్రయోగం పరీక్ష నాళికలో
 సత్యాన్ని నిగ్గుదేల్చమని
 శాస్త్ర పీఠం మీద నిలబడి
 సామూహిక ప్రకటన చేస్తాను -
 నిజాల జెండాని చేతబూని
 నినాదమౌతాను -

(సశేషం)

భాష - కలిక్యులం

- పాఠ్య ప్రణాళిక

ఒక పరిశీలన

ప్రస్తుతం పిల్లల స్థాయి గురించి ఆలోచించాల్సిన అవసరం ఉంది. పాఠశాల స్థాయిలో ప్రధానంగా ఐదు దశలు ఉన్నాయి. పూర్వ ప్రాథమిక దశ, ప్రారంభ ప్రాథమిక దశ, అంత్య ప్రాథమిక దశ, ప్రాథమికోన్నత దశ, ఉన్నత దశ అని ఉన్నాయి. ప్రాథమిక దశ పూర్తయిన పిల్లలు చదవడం, రాయడం, స్వేచ్ఛగా మాట్లాడ గలగడం, విని అవగాహన చేసుకోవడం చేయగలగలిగి. ఈ మధ్య కాలంలో జరిపిన సర్వే గణాంకాలు తెలిపిందేమిటంటే ప్రాథమిక స్థాయి పూర్తయిన పిల్లల్లో 70% పిల్లలు చదవడం, రాయడం చేయలేకపోతున్నారు. వీరే పై తరగతుల్లోకి అలాగే వెళ్తున్నారు. భాషా స్థాయే ఆశాజనకంగా లేని పిల్లలు పై తరగతుల్లో భాషను ఏ మేరకు అభ్యసించగలరు?

భాష భావ వినిమయానికి ఉపయోగపడే సాధనమని అంటుంటారు. పాఠశాల విద్యలో భాషా విషయానికే ఉన్నత స్థానం. దాని ప్రత్యేకతలు అందరికీ తెల్సినవే! పాఠశాల స్థాయిలో మాతృభాష, ద్వితీయ భాషగా హిందీ, తృతీయ భాషగా ఆంగ్లం మన పిల్లలు అభ్యసిస్తున్నారు.

రోజురోజుకు భాష యొక్క పరిధి, భాష ద్వారా పిల్లలు తమ అవసరాలను తీర్చుకొనే అవశ్యకత కూడా పెరుగుతున్నది. పాఠశాల స్థాయి పూర్తి అయిన పిల్లల భాషా స్థాయి, ఆ పిల్లలు తాము పాఠశాలలో నేర్చుకొన్న భాష ద్వారా ఏ మేరకు తమ నిత్య జీవితంలో ఉపయోగించగలుగుతున్నారు? తమ అవసరాలను తీర్చుకోగలుగుతున్నారు? వాస్తవంగా భాషాపరంగా పిల్లల నుండి ఏమి ఆశించి భాషా పాఠ్య ప్రణాళికను రూపొందిస్తారు? ఈ స్థాయిని సాధించు టకు ప్రస్తుత పాఠ్య పుస్తకాలు ఏ మేరకు దోహదపడుతున్నాయి. వీటిని బోధించే విధానాలు లేదా బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు వాటిలో ఉన్నాయా? ఇందుకు ఉపకరించే సామగ్రి ఏమిటి? వీటి వినియోగం

ఏమిటి? భాషా మూల్యాంకనం ఎలా ఉంది? ఆలోచించండి. ఇవన్నీ అత్యంత కీలకాంశాలు.

ప్రస్తుతం పిల్లల స్థాయి గురించి ఆలోచించాల్సిన అవసరం ఉంది. పాఠశాల స్థాయిలో ప్రధానంగా ఐదు దశలు ఉన్నాయి. పూర్వ ప్రాథమిక దశ, ప్రారంభ ప్రాథమిక దశ, అంత్య ప్రాథమిక దశ, ప్రాథమికోన్నత దశ, ఉన్నత దశ అని ఉన్నాయి. ప్రాథమిక దశ పూర్తయిన పిల్లలు చదవడం, రాయడం, స్వేచ్ఛగా మాట్లాడ గలగడం, విని అవగాహన చేసుకోవడం చేయగలగలిగి. ఈ మధ్య కాలంలో జరిపిన సర్వే గణాంకాలు తెలిపిందేమిటంటే ప్రాథమిక స్థాయి పూర్తయిన పిల్లల్లో 70% పిల్లలు చదవడం, రాయడం చేయలేకపోతున్నారు. వీరే పై తరగతుల్లోకి అలాగే వెళ్తున్నారు. భాషా స్థాయే ఆశాజనకంగా లేని పిల్లలు పై తరగతుల్లో భాషను ఏ మేరకు అభ్యసించగలరు? అట్లే ఇతర విషయాల అధ్యయనంలో కూడా భాష అత్యంత ప్రధానమైన పాత్ర పోషిస్తున్న విషయం తెలిసిందే. అయితే భాషలోనే వెనుకపడ్డ పిల్లలు భాష ఆధారంగా ఇతర

విషయాలను ఏ మేరకు అభ్యసిస్తారనేది శేష ప్రశ్న! ఆలోచించాలి!

ఈనాటి సమాజంలో పాఠశాల స్థాయి పూర్తయిన పిల్లల భాషా స్థాయికి, నిరక్షరాస్యుల భాషా స్థాయికి ఉన్న ప్రధాన వ్యత్యాసం వీరు చదవడం, రాయడం (తప్పులతో) చేయగలరు. వారు చేయలేరు అంటే! భాషాభ్యసనం పరమార్థం ఇంతేనా? అని కూడా ఆలోచించాల్సిన అవసరం ఉంది.

ప్రాథమికోన్నత ఉన్నత స్థాయి పిల్లలను చూస్తే పట్టుమని పది వాక్యాలు సొంతంగా రాయగలిగే వారు కానీ, చదివి అవగాహన చేసుకొన్నవారు గాని, ఒక దరఖాస్తు రాయగలిగేవారు కానీ, భయరహితంగా సందర్భోచితంగా స్వేచ్ఛగా మాట్లాడేవారు కానీ కన్పించడం చాలా అరుదు. వినడం, మాట్లాడటం, ధారాళంగా వచ్చిన ఆ పిల్లలు పాఠశాలలో చేరి పది సంవత్సరాలు భాషా విద్యను అభ్యసిస్తే ఎందుకిలా జరుగుతుందనేది

విద్యాభిమానులు, విద్యావేత్తలు ఆలోచించాలి. ఒకవైపు ఈ పరిస్థితి ఇలా ఉంటే, తెలుగు భాష కుంచించుకు పోతున్నదనీ, తెలుగు భాషా వినియోగం క్రమ క్రమంగా తగ్గుముఖం పడుతున్నదనీ, ప్రామాణికత లోపిస్తున్నదనే వాదన బలపడటం గమనార్హం. అనేకమంది పండితులు, భాషాభిమానులు భాషా భ్యసనం వట్ల ఒకరకమైన ఆవేదన వెలిబుచ్చడం కూడా గమనార్హం. పది సంవత్సరాల పాఠశాల విద్య మన పిల్లలను భాషావరంగా ఆశించిన స్థాయికి చేర్చడంలో సఫలమైందా? విఫలమైందా? అని ఆత్యపరిశీలన చేసుకోవాల్సిన పరిస్థితి ఆసన్నమైంది. సమీక్షించుకోవాల్సిన అత్యవసర పరిస్థితి కూడా ఏర్పడిందేమో!

పదవ తరగతి ఫలితాల్లో ఉత్తీర్ణత శాతం పెరిగిందనీ, తద్వారా పిల్లలంతా చక్కటి నాణ్యతను సాధించారని చెప్పడం చూస్తున్నాం. వాస్తవంగా పరీక్ష ఫలితాలకు, పిల్లల నిత్యజీవితావసరాలకు, భాషా వినియోగానికి సంబంధం తగ్గుముఖం

రచనపై రచయిత పేరు లేకపోవడం వల్ల ఏర్పడిన అసౌకర్యానికి చింతిస్తున్నాం.

ఇలాటి పారబాటు ఈ పత్రికలో రెండోసారి. పేరు పంపితే ప్రచురించగలం.

పట్టింది. ఫలితాలు పరీక్షలకే పరిమితం కావడం వల్ల అత్యధిక మార్కులతో ఉత్తీర్ణత పొందిన పిల్లల భాషా వినియోగం సైతం ప్రశ్నార్థకంగా ఉంది. మంచి మార్కులు పొందిన పిల్లలు కూడా తమ ఆలోచనలను, భావాలను, అనుభూతులను స్వేచ్ఛగా, సృజనాత్మకంగా వ్యక్తీకరించలేకపోవడం గమనార్హం. పత్రికలను చదివి అవగాహన చేసుకోవడం పదవ తరగతి స్థాయి. కానీ, పదవ తరగతి పూర్తయిన పిల్లలు సైతం పత్రికల్లోని వార్తలను అవగాహన చేసుకోలేక పోవడం, సంప్రదాయ సందర్భాచిత భాషను వినియోగించ లేకపోవడం, దరఖాస్తులు, బయోడేటాల కోసం కూడా ముద్రిత నమూనాలపై (printed formats) ఆధారపడటం గమనార్హమైనది.

ఇదంతా పరికిస్తే పిల్లల్లో శక్తి లేదనీ, ఆ పిల్లలంతా నేర్చుకోలేదనీ, ఉపాధ్యాయులు బోధించడం లేదనీ, వారికి చెప్పడం చేతకాదనీ కాదు. అయితే మనం నిర్ణయించుకున్న లక్ష్యాలు, మనం రూపొందించుకున్న పాఠ్య పుస్తకాలు, వీటిలోని అభ్యాసాలు, మనం నిర్వహించే బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు, బోధనాభ్యసన సామగ్రి, మూల్యాంకనం వీటిలోనే లోపం ఉందేమోనని ఆలోచించాల్సిన తరుణం. వీటన్నిటినీ ఆధునికీకరించాల్సిన అవసరం ఉంది. ఇవన్నీ కలిస్తేనే 'కరిక్యులం' / పాఠ్య ప్రణాళిక. వీటిలో శాస్త్రీయ మార్పులు తీసుకొస్తేనే భాషా కరిక్యులం ఆధునికీకరించబడిందని చెప్పవచ్చు. అలా కాకుండా కేవలం పాఠ్య పుస్తకాలను మార్చినంత మాత్రాన భాషా విద్య - కరిక్యులం ఆధునికీకరించునట్లు భావించడం సరైనది కాదు. దీనివల్ల పిల్లల భాషా స్థాయి పెరుగుతుందని ఆశించడం కూడా సరైనది కాదు.

పాఠ్య పుస్తకాలు - పరిశీలన

భాషా పాఠ్య పుస్తకాల్లో అయితే ప్రాథమికోన్నత స్థాయి నుండి కనిపించేవి కేవలం పద్యభాగం, గద్యభాగం. ఆయా పాఠాల కింద అభ్యాసాలు. పాఠాలుగా ప్రసిద్ధ కవుల రచనల్లోని అంశాలు/ రచనలు. అభ్యాసాల కింద ప్రశ్నలు, జవాబులు, ఖాళీలు, ఛందస్సు,

— — — — * * * — — — —
 ఆనాటి రోజుల్లో అప్పటి అవసరాల దృష్ట్యా వీటిని ఎంపిక చేయడం సబబే కావచ్చు. కానీ ఇవి భాషాపరంగా పిల్లలకు ఏయే సామర్థ్యాలను వృద్ధి పర్చడానికి ఉద్దేశించబడ్డాయి. పిల్లల నుండి భాషా పరంగా మనం ఏమి ఆశిస్తున్నాం? ఇవి వాటిని అందించడంలో ఎంత మేరకు ఉపయోగ పడుతున్నాయనేది అతి ముఖ్యమైన విషయాలు.

— — — — * * * — — — —
 అలంకారాలు, సంధులు, సమాసాలు, అర్థాలు. భాషాభ్యసనం అంటే ఇంతేనా? పాఠ్యాంశాల కింద ఎంపిక చేసినవి కూడా ప్రాచీన సాహిత్యం లోని ఎక్కువ భాగాలు. కొంత ఆధునిక సాహిత్యానికి చెందినవి. ఒకరకంగా చెప్పాలంటే సాహిత్య పఠనం. వాటి అర్థాన్ని గ్రహించడమే ప్రధానంగా 6 నుండి 10వ తరగతి వరకు పాఠాల్లో కన్పిస్తాయి.

మచ్చుకు కొన్ని పాఠాలను చూద్దాం! శివధనుర్బంగం, కాశీపట్టణ విశేషాలు, పితృ వియోగ వేదన, పారిజాతాపహరణం, ఆంధ్ర నాయక శతకం, గిజిగాడు, పిలుపు, సరదా పాట, దమ్మపదం, అష్టావధానం, ఆశ - నిరాశ వంటివి 9లో ఉంటే, 10వ తరగతిలో మాతృవేదన, జడివాస, ప్రవరుని స్వగతం, సందేశం, తామసి, ఊత పదాలు, వర్ణ మాల, నా విషయం... వంటివి ఉన్నాయి. నన్నయ, ఎర్రన, పెద్దన, వివిధ కవులు, దాశరథి, శ్రీనాథుడు, నంది తిమ్మన, శ్రీశ్రీ, గోపాల సుబ్రమణ్య శాస్త్రి, చిన్నయ సూరి వంటి వారి గ్రంథాల్లోని విషయాలను పాఠ్యాంశాలుగా ఎంపిక చేశారు.

ఆనాటి రోజుల్లో అప్పటి అవసరాల దృష్ట్యా వీటిని ఎంపిక చేయడం సబబే కావచ్చు. కానీ ఇవి భాషాపరంగా పిల్లలకు ఏయే సామర్థ్యాలను వృద్ధి పర్చడానికి ఉద్దేశించబడ్డాయి. పిల్లల నుండి భాషాపరంగా మనం ఏమి ఆశిస్తున్నాం? ఇవి వాటిని అందించడంలో ఎంత మేరకు ఉపయోగ పడుతున్నాయనేది అతి ముఖ్యమైన విషయాలు.

‘భాష’ను పిల్లలు ఆనందంగా నేర్చుకోవాలి. మళ్ళీ మళ్ళీ నేర్చుకోవడంలో

ఉత్సాహం చూపాలి. కానీ దురదృష్టవశాత్తు పిల్లలు పై తరగతుల్లోకి వెళ్ళే కొద్ది భాషాభిరుచి, పఠనాభిలాష, లేఖన నైపుణ్యం తగ్గిపోతుండటం గమనార్హం. ప్రమాదకరం కూడా! పిల్లలకు ఇష్టమైన అంశాలు పాఠ్యాంశాలుగా లేకపోవడం ఒక కారణం కావచ్చు. అట్టే అభ్యాసాల్లో యాంత్రికత. పిల్లలు వైవిధ్యాన్ని కోరుకుంటారు. నవాళ్ళను స్వీకరిస్తారు. ఫజిల్స్, గళ్ల నుడికట్టు, తార్కిక సమస్యలను విశ్లేషించడం ఇష్టపడతారు. వీటికి 6 నుండి 10వ తరగతి వరకు పాఠ్యాంశాల్లో చోటు లభించకపోవడం గమనార్హం. అభ్యాసాల్లో అధికం ప్రశ్నలు జవాబులు, వ్యాకరణ భరిత అభ్యాసాలే! ఒక రకంగా అధిక వ్యాకరణ ప్రాధాన్యత, సాహిత్య ప్రాధాన్యత పాఠ్య పుస్తకాల్లో ఉండటం వల్ల పిల్లలు భాష నుండి దూరమవుతారేమో కూడా ఆలోచించాల్సిన అంశాలు.

భాషను మనం ఏమి కోరి అందిస్తున్నామో, అందుకు అనుకూలంగా పాఠ్య పుస్తకాలు, బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు, సామగ్రి మూల్యాంకనం ఉండాలి. వీటి మధ్య సమతుల్యత దెబ్బతిన్నప్పుడు అభ్యసనం యాంత్రికమై, అది నిత్య జీవితావసరాల నుండి దూరం జరుగుతూ పోతుంది. ఒక చిన్న ఉదాహరణ పరిశీలిద్దాం! ఆంధ్రప్రదేశ్ 10వ తరగతి ఉత్తీర్ణత పొందిన విద్యార్థుల్లో ఎంతమంది ఇంటర్ చదువుతున్నారు? మొదటి పేపరు ఆంగ్లం తప్పనిసరిగా అభ్యసిస్తూ రెండమ్ పేపరుగా హిందీ / తెలుగు / సంస్కృతం... ఏదైనా తీసుకోవచ్చు. ఈ మధ్యకాలంలో తెలుగు తీసుకోనే వారి సంఖ్య ఎంత? ఎందుకు 10 సంవత్సరాలు చదివినా తీసుకోవడానికి వెనుకబడుతున్నారని ఆలోచించాల్సిన అవసరం ఉంది. మార్కుల కోసం అని చెప్పేవారి సంఖ్య ఎక్కువే. కానీ ఇంకో కోణంలో కూడా ఆలోచించాలి. 10 సం॥లు అధ్యయనం చేసినా ఆ విషయాన్ని తిరిగి అభ్యసించడానికి, కొనసాగించుటకు పిల్లలు ఇష్టపడటం లేదంటే వారి ఆత్మవిశ్వాసం, ఆ భాషపట్ల తమకున్న మక్కువ, వారు పొందిన అనుభవాలు ఇవన్నీ ప్రశ్నార్థకమవుతాయి.

వాస్తవంగా పాఠశాల స్థాయి పూర్తయ్యే సరికి మన పిల్లల నుండి భాషాపరంగా మనం ఏమి ఆశిస్తున్నామో, స్పష్టంగా నిర్వచించు కోకపోవడమో లేక నిర్ణయించుకున్నా స్పష్టత లోపించడమో కారణాలై ఉంటాయి. అందుకే ఐదవ తరగతి వరకు భాషను ఇష్టంగా అభ్యసించిన పిల్లలు 10వ తరగతికి వచ్చేసరికి తిరస్కరిస్తున్నారు. పిల్లల్లో భాషా పరంగా కన్పించే మరొక లోపం ఏమంటే మాట్లాడే భాషకు, రాసే భాషకు ఉండే సంబంధం గుర్తించక పోవడం.

ప్రాచీన కాలంలో భాషా రచన అంటే సాహిత్య రచనే! దీని పరిధి పరిమితమైనది. అప్పటి కాలంలో ప్రజలకు ఏ విషయాన్నైనా అందించాలంటే చాటింపు వేయడం లేదా శిలాశాసనాల ద్వారా అందించేవారు. ఇదంతా వాడుక భాషలో జరిగేది. ఇది ప్రజలకు అత్యంత సన్నిహితంగా ఉండేది. అయితే ప్రాచీన కాలపు రచనల్లోని భాషనే విస్తృతంగా మనకు లభ్యమవుతున్నది. సాహిత్య భాష అంటే కావ్య భాష. ఈ కావ్యభాష కాలక్రమంలో సహజంగా మామూలు భాష నుండి దూరదూరంగా జరుగుతూ పోయింది. దాదాపు వేరే భాష అన్నంత దూరంగా జరిగిపోయింది. ప్రత్యేక శిక్షణ ఉంటే తప్ప అర్థం కానంత దూరంగా జరిగింది. సమాజంలో చాలా కొద్దిమందికి మాత్రమే అందుబాటులో ఉన్న భాషగా మారిపోయింది. సామాన్య ప్రజల భాష వాడుక భాష లిఖిత రూపంలో లేకున్న రచనల్లో ప్రాధాన్యత పొందలేకపోయినా, జన హృదయాల్లో నాటుకొని తన మనుగడను నేటికీని కొనసాగిస్తున్నది. ఇది '9'వ తరగతిలో 'ఆధునిక భాష' అనే పాఠ్యాంశంలోనిది. ప్రముఖ భాషావేత్త చేకూరి రామారావు రాసిన వ్యాసంలోని అంశం.

పిల్లల భాషా వనరులు, భాషా స్థాయిని పెంచుటకు ఎలాంటి పాఠాలు, పాఠ్యాంశాలు ఉండాలి? ఈ పాఠం పరోక్షంగా చెప్పకనే చెప్పింది. కాబట్టి భాషాభ్యసనం వ్యాకరణం, సాహిత్యం చుట్టు

— — — — * * * — — — —
 భాష కేవలం రసానుభూతి, ఆనందానుభూతి, సాహిత్య పఠనం, వ్యాకరణ అంశాలపై వివరణలకు పరిమితమైతే ఈనాటి ఆధునిక సామాజిక పరిస్థితుల్లో పిల్లలకు న్యాయం జరగదు. పాఠశాల స్థాయి పూర్తయ్యేసరికి ఒక ప్రధాన దశ పూర్తవుతుంది. కాబట్టి పిల్లలకు పాఠశాల దశ పూర్తయిన తదుపరి ఉపాధిని కూడా దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.

— — — — * * * — — — —
 పరిభ్రమిస్తే ఆశించిన లక్ష్యాలు నెరవేరవనేది తెలిసిపోయింది.

మరి ఎలా ఉండాలి ?

భాష కరిక్యులం రూపొందించేటపుడు ప్రధానంగా మనం పిల్లల నుండి ఏమి ఆశిస్తున్నామో దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. ఇది ఆధునికావసరాలను తీర్చేదిగా ఉండాలి. ఆ దృష్టిలో భాషను నిర్ధారిస్తే అందుకనుగుణంగా కరిక్యులం రూపొందించుకోవాలి. భాష కేవలం రసానుభూతి, ఆనందానుభూతి, సాహిత్య పఠనం, వ్యాకరణ అంశాలపై వివరణలకు పరిమితమైతే ఈనాటి ఆధునిక సామాజిక పరిస్థితుల్లో పిల్లలకు న్యాయం జరగదు. పాఠశాల స్థాయి పూర్తయ్యేసరికి ఒక ప్రధాన దశ పూర్తవుతుంది. కాబట్టి పిల్లలకు పాఠశాల దశ పూర్తయిన తదుపరి ఉపాధిని కూడా దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. విద్య పిల్లల వ్యక్తిత్వాన్ని, విలువలను, వైఖరులను, అలవాట్లను పెంచడానికే కాకుండా, ఉన్నతంగా జీవించడానికి కూడా ఉపయోగపడాలి. పాఠశాల విద్య పూర్తిచేసిన పిల్లలు తాము అభ్యసించిన భాష ద్వారా కేవలం అక్షరాస్యత ప్రయోజనాలు పొందగల్గి, తీర్చుకోగలిగే వ్యక్తిగానే కాకుండా చక్కటి భాషా సామర్థ్యాలను పొందడం ద్వారా ఉపాధి మార్గాలకు మార్గం సుగమం చేసుకోవాలి.

తమకున్న భాష ద్వారా ఉపాధిని పొందే అనేక వర్గాల మన సమాజంలో ఉన్నాయి. వారిలో అత్యధికులు బడుగు, నిరక్షరాస్యత కుటుంబాలకు చెందిన వారు కావడం గమనార్హం. ఒగ్గర కథ, బుర్ర కథ, వీధి నాటికలు, పల్లె సుద్దులు, చెక్క

భజనలు, కోలాటాలు మొదలగునవి చెప్పే వారంతా పల్లె ప్రజలు. వీరంతా తమకున్న సామాన్య భాషను అనేక రూపాలతో చెప్పడం, తద్వారా ఉపాధి పొందడం చూస్తున్నారు. అట్లే పత్రికా రంగం, ప్రసార మాధ్యమాల్లో పనిచేసేవారు, నాటికలు రాసేవారు, పాటలు రాసేవారు, కథలు రాసేవారు... వీరంతా భాషలో పట్టభద్రులేమీ కాదు. తమకున్న భాషను ప్రయోగించే విధానంలో, వ్యక్తీకరించే విధానంలో వైవిధ్యం ప్రదర్శించేవారే! వీరంతా కావ్య సాహిత్య భాషలోని భాషనేమి ఉపయోగించడం లేదు. అట్లే ఈనాటి సామాజిక అవసరాలల్లో ప్రధానంగా సమాచార సాంకేతిక విప్లవం (ఐసిటి) కంప్యూటర్ వినియోగం ఒకటి. డిటిపి చేయటం, సమాచారాన్ని విశ్లేషించడం, దీని ద్వారా సమాచారాన్ని సేకరించడం, సమాచారాన్ని పంపడం అంతా నేటి భాషావసరాలల్లో ఒకటి. కాబట్టి భాషను భాష వినిమయ సాధనంగానే కాకుండా ఉపాధ్య మాధ్యమంగా కూడా చూడాలి. ఒక స్థాయి పూర్తయిన పిల్లలు తాము నేర్చుకున్న భాష తమకు దోహదపడుతుందని నమ్మే దిశగా కరిక్యులం రూపొందించాలి. కీలకాంశంగా కరిక్యులంలో చోటు చేసుకోవాలి.

ఈ కోణంలో పాఠ్య పుస్తకాలు, బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు, మూల్యాంకనం, సామాగ్రి వినియోగం ఉంటేనే పిల్లలను మనం కోరిన రీతిలో రూపొందించగలం.

కింది సూచనలు గమనిద్దాం

1. కరిక్యులం ఆధునికావసరాలకు అనుగుణంగా ఉండాలి.
2. భాష వినిమయ సాధనంగానే కాకుండా, ఆలోచనా మాధ్యమంగా, ఉపాధి సాధనంగా పరిగణించాలి.
3. చక్కటి భాష వినిమయ కర్తలను రూపొందించే కరిక్యులం రావాలి.
4. భాషా విద్యలో ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఐసిటి వినియోగం అందుబాటులోకి రావాలి.
5. భాష ద్వారా పిల్లల్లో ప్రధానంగా సహనంతో వినడం, అవగాహన చేసుకోవడం, నిర్భయంగా ఆత్మ విశ్వాసంతో మాట్లాడటం, అవగాహనతో చదవడం, చదవడం

ఒక అలవాటుగా మారడం, సొంతంగా వివిధ రచనా రూపాల్లో తన భావాలను వ్యక్తపరచగలగడం వంటి భాషా నైపుణ్యాలు పెంపొందించబడాలి. భాషా వ్యవహార రూపాల్లో ప్రదర్శించే స్థాయికి పిల్లలు ఎదగాలి.

6. వాడుక భాష / పత్రిక భాష అత్యంత కీలక పాత్ర పోషించాలి (పాఠ్య పుస్తకం).
7. పాఠ్యాంశాలు సాహిత్య సేకరణకు, వాటి వివరణకు పరిమితం కాకుండా పిల్లలకు ఆసక్తి కలిగించే పాఠ్యాంశాలను చేర్చాలి.
8. పాఠ్య పుస్తకాల్లోని అభ్యాసాలు కేవలం విషయ పరిజ్ఞానం, వ్యాకరణాంశాలకు పరిమితం కాకుండా వైవిధ్యభరితమైన కృత్యాలు, ఫజిల్స్ వంటివి చేర్చాలి. అట్లే స్వీయ రచనా శక్తిని పెంపొందించే వాటిని చేర్చాలి.
9. పిల్లల్లో స్వీయ రచనలను ప్రోత్సహించే అవకాశాలు కల్పించాలి. కల్పనా శక్తి, సృజనాత్మకత కోసం అవకాశం కల్పించాలి.
10. నిత్య జీవిత సన్నివేశాల ఆధారంగా, పాఠశాల భాషా కరిక్యులం ఉండాలి. స్థానిక సాహిత్యం, భాష వీటిలో చోటు చేసుకోవాలి. వీటిని ప్రశంసించగలగాలి.
11. మార్కులమయమైన మూల్యాంకనం పిల్లల సహజ వికాసాన్ని అంచనా వేయడానికి దోహదపడేదిగా ఉండాలి.
12. ఉపాధ్యాయులు కేవలం చదివి అర్థ తాత్పర్యాలు చెప్పే బోధకుడిగా కాకుండా పిల్లలను ఆలోచింపజేసే వ్యక్తిగా, సౌకర్యకర్తగా, సహ భాగస్వామిగా ఉండాలి.
13. బోధన వ్యాకరణ కేంద్రంగా కాకుండా పిల్లల్లో అవగాహనా శక్తిని, ఆలోచనా శక్తిని, వ్యక్తి సామర్థ్యాన్ని పెంచడానికి దోహదపడేదిగా ఉండాలి.
14. పాఠ్య పుస్తకాల రూపకల్పనలో పాఠశాల ఉపాధ్యాయులు,

భాగస్వాములు కావాలి. పాఠ్య పుస్తకాలు సైతం అందంగా, ఆకర్షణీయంగా, నాణ్యంగా రూపొందించబడాలి.

15. భాష బోధన పద్ధతులు యాంత్రికతతో కూడినవి కాకుండా పిల్లలందరినీ భాగస్వాములను చేసే (పార్టిసిపేటరీ మెథడ్స్) పద్ధతులు, గ్రూప్ డిస్కషన్స్, ప్రాజెక్టు పనులు, అసైన్మెంట్లు, కృత్యాధార పద్ధతులు వంటివి వినియోగంలోకి రావాలి.

2005 నేషనల్ కరిక్యులం ఫ్రేమ్ వర్క్

2005 జాతీయ పాఠ్య ప్రణాళిక సంఘం భాష అభ్యసనంలోని అనేక అపసవ్య విధానాలను గుర్తించింది. అట్లే విశ్లేషించి మూలకంగా ఈ కింది సూచనలను ప్రతిపాదించింది.

1. భాషాభ్యసనం ప్రధానంగా పాఠశాలకు, పాఠ్య పుస్తకాలకే పరిమితం గాకుండా, నిత్యజీవిత అనుభవాలతో అనుసంధానం కావాలి. ఆ అనుభవాలు కీలకాంశం గావాలి.
2. అభ్యసనం యాంత్రికంగా కూడా, బట్టి విధానాల నుండి దూరమై, పిల్లలు తమకున్న అంతర్గత శక్తులు, స్థాయి అనుభవాల ద్వారా భావనల నిర్మాణం (కన్స్ట్రక్షన్స్ ఆఫ్ నాలెడ్జ్) జరగాలి. అనుభవం, అనుభూతుల ఆధారంగా జరగాలి. అవగాహన కీలకాంశం కావాలి.
3. ఉపాధ్యాయులపై వ్యవస్థ సమ్మకం కల్గి ఉండాలి. వీరి సామర్థ్యాలను మరింత పెంచడం ద్వారా, ప్రోత్సహించడం ద్వారా సౌకర్య కర్తలుగా, ప్రోత్సాహ కర్తలుగా, ఆలోచించే వ్యక్తులుగా ఉండాలి.
4. మూల్యాంకనం కేవలం రాత పరీక్షలకే పరిమితం కాకూడదు. పిల్లలు సామర్థ్యాలను, అంచనా వేయడానికి ఉపయోగపడే ఇతర పద్ధతుల్లో నిరంతరంగా జరగాలి. లేబిలింగ్, బ్లెమింగ్ మూల్యాంకనం

కాదు. అదనపు అభ్యసనం కోసం, అభివృద్ధి కోసం, తదుపరి చర్యల కోసం మూల్యాంకనం ఉండాలి.

5. భాష కేవలం శ్రవణం, భాషణం, చదవడం, రాయడంకే పరిమితం కాకుండా కల్పనాశక్తి, ఆలోచనా శక్తి మరియు సృజనాత్మకత వంటి వాటి వైపు కూడా దృష్టి సారించాలి. సంక్షిప్తీకరణ, విశదీకరణ, రచనలు చేపట్టడం, ఉపన్యసించడం వంటివి చేయగలగాలి. భాష వ్యవహార రూపాలను పిల్లలు ప్రదర్శించగలగాలి.

సాహిత్యం, ఛందస్సు, అలంకారాలు, సంధులు, సమాసాలు అంటే ఇవేనా?

- దీని ద్వారా ఏమాశిస్తున్నా?
- ఇవి ఈనాటి పిల్లల అవసరాలు తీర్చగల్గుతున్నాయా?
- వాస్తవంగా భాష ద్వారా మనం ఆశించేది ఏమిటి?
- 6 నుండి 10 తరగతుల్లోని పాఠ్యాంశాల లోని పేర్లు మూరాయే గానీ, భాషాపరంగా ఉన్న వైవిధ్యం ఏమిటి?
- భాష రసానుభూతికి, ఆనందానుభూతికి, సాహిత్య అవగాహన కోసమే అయితే పాఠశాలలో భాషను ఒక విషయంగా అభ్యసించాల్సిన అవసరం ఉందా?
- మరి భాష అభ్యసనం ఎందుకు?
 - H భాష వినిమయ కర్త
 - H ఆలోచన, విచక్షణ, వినమ్రత, విలువలు
 - H చదవడం, రాయడం జీవితంలో భాగం కావడం
 - H ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానం పై పట్టు దాన్ని సందర్భోచితంగా ఉపయోగించడం.
 - H స్వీయ రచనలు, గేయాలు, కథలు, పాటలు, సంభాషణలు రాయగలగడం.
 - H కల్పనా శక్తి, వివరించడం, వర్గీకరించడం, వ్యక్తీకరించడం, చర్చించడం, సంక్షిప్తీకరణ చేయగలగాలి.

మర్లబడ్డ పారలు

రాములూ,
రాములమ్మా,
ఆండాళూ.....!

ఆ వచ్చినం సారూ...
ఎల్లమ్మా... ఆ ఉండాను
సారూ... పోతయ్యా,
బీలమ్మా, యాదమ్మా,
సైదమ్మా... అందరం
ఉన్నాం సారూ...
హజరీ తీసుకుంటూ
అడిగాడు జవాను.

కొలనుపాక మురళీధరరావు

పొద్దుగల్ల నాల్గున్నరకే వచ్చినం సారూ... మరి ఇంకా మల్లయ్య, రోశయ్య, జానయ్య రాలేదు. నిన్ననే పొరకలు, పారలు లేవంటూ ఆడోళ్ళు, మగోళ్ళు గోలచేసినారు. అప్పుడే వస్తున్న శానిటరీ ఇన్‌స్పెక్టర్ కేసి చూస్తూ అన్నాడు జవాను కాశయ్య. ఏం చెయ్యాలయ్యా నేను మొత్తుకుంటూనే ఉన్న కాని కమిషనర్ సాబుకు చెప్పినా... అతడేమో బడ్జెట్ లేదంటున్నాడు.

సార్, మాకు జీతాలు రాక నాల్గు నెలలయింది. ఉగాది, శ్రీరామనవమి పండుగలు వస్తున్నవి. ఏ దుకాణం పోడు ఉద్దెర ఇవ్వడం లేదు. దుకాణాల ముందు ఊకడం బండు చేస్తే సరి అంది యాదమ్మా.”

ఇంతలో ట్రాక్టర్ చెత్త తీసుకుపోయేటందుకు వచ్చింది. ట్రాక్టర్ డ్రైవర్ ఇన్‌స్పెక్టర్‌ను డీజిల్ అయిపోయింది సార్ నిన్ననే కమిషనర్‌కు చెబితే పెట్రోలు బంక్ కాడికి పోయి పోయించుకొమ్మంటే ఆడికి పోయి డీజిల్ పోయమని అడిగాను. పెట్రోలు బంక్ శేర్ లేదు. ఉద్దెర పొయ్యెద్దని చెప్పిండు. ఇప్పటికే చెత్త పెరిగిపోతుందని కలెక్టర్ సాబు నుండి సికాయతులు వస్తున్నాయి” అన్నాడు జవాను.

“అయితే నన్నేం చేయమంటావు నా జేబులోకెళ్ళి డబ్బు పెట్టాలా...” కసురుకున్నాడు జవానుతో ఇన్‌స్పెక్టర్. ఇంతలో సెల్ ఫోన్ మోగింది. ‘సార్, డీజిల్ అయిపోయిందంట. ఇప్పటికే రెండు ట్రాక్టర్లు రిపేరులో ఉన్నాయి. ఈ ట్రాక్టరులో డీజిల్ లేదు. పెట్రోలు బంకులో అడిగాం సార్ ఉద్దెర పోయడంట.’

‘ఏం చేస్తారో తెలియదు. ఎస్.పి. బంగ్లా దగ్గర చెత్త వెంటనే తీయాలట. మంత్రులొస్తున్నారు’ అవతలి నుండి ఆర్డరు జారీ చేసింది.

‘ఏం చేస్తాను. నేనేపోయి అడుగుతాను. రామయ్యగారి పెట్రోలు బంకుకు క్యాన్లు తీసుకొనిరా. కనీసం 20 లీటర్ల డీజిల్ పోయించుకోవాలి’ అంటూ అరే ఐదున్నర అయింది ఇంకా పోలమ్మ, జయమ్మ, సురేష్ రాలేదు. వాళ్ళకు గైరాజరేసియ్... సార్ అదిగో వాళ్ళు వచ్చివ్రు అన్నాడు. జవాను ఇన్‌స్పెక్టర్‌తో ఇప్పుడా రావడం అడిగాడు వాళ్ళకేసి చూస్తూ.

అందరూ కలిసి ట్రాక్టర్ నెట్టండి రామయ్య బంకకు పోదాం
ఆ ముగ్గురుకి ఈ రోజు హాజరు వేయకు తెల్సిందా' అంటూ మోటార్
సైకిల్ మీద ఇన్స్పెక్టర్ పోయిండు బంకు వైపుకి

'రాములమ్మ, ఎల్లమ్మ మీరిద్దరు రాములోరి గుడి,
సాయిబాబు గుడి కాడికి పొండి. పోచయ్య, సైదమ్మ, సురేష్ మీరు
ఎస్.పి. రోడ్డు కాడికి చెత్తంత ఊడ్చి పోగులు పెట్టండి. ఇంతలోనే
ట్రాక్టరు వస్తుంది. అన్నాడు జవాను.

ట్రాక్టర్లో డిజిల్ లేదు గదన్నా ఇన్స్పెక్టర్ పోయిండు గద
ఆడె పోస్తడు. లేకుంటే మనోళ్ళు ఊరుకోరు అన్నాడు జవాను.

నీయవ్వ పొరకలు పొట్టిగై నడుము వంటి ఊడ్చినా పొరకలు
వంగి పోతున్నాయే తప్ప సాఫ్గావటంలే. తెల్లారుతుంది. చాయ్
తాగుదాం రా... బ్యాంక్ ఎదురుగా ఉన్న చాయ్బండి బాలు దగ్గర
రెండు చాయ్లు ఇవన్నా... ఇప్పటికే మీ ఖాతా వందకు
దాటింది. పొద్దునే ఉద్దెరలేదు... గిద్దెరలేదు... ఏందన్నా
గట్టంటావు. మాకు జీతాలు వచ్చినాంక ఇస్తామంటున్నాం
గదా, రెండు చాయ్లు ఇస్తే నీ గిరాకీ పోతుందా...

ఏందే ఆయనివ్వనంటే బతిమాలడం ఎందుకు,
మనతో పనిబడదా పదా - అంటూ వెయిగాలు
మాడ్చుకుంటు ఆడినుంచి పోయిండు.

పదిగంటలకు ముస్లింపల్ కచేరిలో అందరు
జమ అయ్యారు. ఛైర్మన్ సాబ్, కౌన్సిలర్లు అందరూ మీటింగ్
పెట్టి గడబిడ మాట్లాడుకుంటున్నా.

ఇంతలో యూనియన్ మనుషులొచ్చి ఛైర్మన్
సాబ్తో, కమిషనర్తో జీతాల గురించి, బట్టల సబ్బులు, పొరకలు,
పారలు, నూనె దాదాపు ఆరు నెలల నుండి ఇయ్యడం లేదట. వీళ్ళు
ఎట్లా బతకాలి. అంటూ గదమాయింది అడుగబట్టిండు.

బడ్జెట్ లేదని జవాబు.
బడ్జెట్ ఎందుకు లేదు?
పన్నులు పసూలు కావడం లేదు.
ఎందుకు పసూలు కావడం లేదు
పన్నులు పెచ్చిండ్రిని కోర్టు కెళ్లిండ్రి
మరి పన్నులు ఎందుకు పెచ్చిండ్రి?
బడ్జెట్ సరిపోవడం లేదని
జవాబులు సరిగా రాకపోవడంతో ఛైర్మన్ డౌన్ డౌన్,
కమిషనర్ ముర్దాబాద్ బయట నుండి కేకలు...

జీతాలు కావాలి, బట్టలు ఇప్పించాలి.
పొరకలు, పారలు, సబ్బులు ఇవ్వాలి. అంటూ బయటనుండి
కేకలు. సభ వాయిదా పడిందని అందరూ లేచిపోతుంటే మా
సంగతేంటని అడిగినారు ముస్లింపల్ సిబ్బంది. కలెక్టర్కు చెప్పుకోండి.
బడ్జెట్ ఇచ్చేదాయన అంటూ కారులో ఛైర్మన్ తుర్రుమని పారిపోయిండు.
ఎదురుంగనే ఉన్న కలెక్టర్ ఇంటి మీదకి పోయిండు.

జీతాలు కావాలి - కరువు బత్తెం ఇవ్వాలి
పారలు, పొరకలు, సబ్బులు ఇవ్వాలి... అనే అరుపులు
విన్న కలెక్టర్ సాబు బయటికొచ్చిండు.

ఇంతలో పోలీసులు లారీలతో జీపులో బిలబిలమంటూ
వచ్చారు. వాళ్ళను చూసి ఆవేశంతో అరుపులు, కేకలు
వెదులలు పెట్టిండ్రి. వెంటనే పోలీసులు లారీలు
సరిచేసుకుంటుండగానే -

ఆగండి! ఏంటి సంగతి. ఎస్.ఐ. కేసి చూస్తూ అడిగాడు
కలెక్టర్.

పరిస్థితి ఉద్రిక్తంగా మారకముందే గో అవే ఫ్రం హియర్,
ఐ కెన్ డీల్, విత్ డ్రా గట్టిగా పోలీసులను హెచ్చరించేసరికి వాళ్ళందరు
అటెన్షన్లో నిలబడి కడక్ సెల్యూట్ కొట్టారు. ఊ... చెప్పండి...
ఎందుకొచ్చారు. ఏం కావాలి... అడిగారు. కలెక్టర్
ముస్లింపాలిటీ సిబ్బంది వైపు చూస్తూ...

అందరిలో సీనియర్ అయిన స్వీపర్ రాములు...
మాకు జీతాలు రాక నాల్గయిదు నెలలయింది సారూ.
సారూ, మాకు చీరెలు, సబ్బులు, నూనె ఇవ్వక
ఆర్పెల్లయింది. మాకు పొరకలు, పారలు ఇవ్వక
మూడునెలలయింది. మా ఇంట్లో నాల్గు నెలల నుండి
పస్తులుండి ఆకలితో మా పిల్లలు, మేం చస్తున్నాం అని
వారి బాధలు వివరించారు.

“సరే - మీ కమిషనర్తో మాట్లాడతాను. మీరు
పొండి” అన్నాడు కలెక్టర్. ఇంతకు ముందున్న కలెక్టర్

సాబు కూడా ఇట్లాగే అన్నాడు.

లేదులే. ఇప్పుడే పిలిపిస్తాను. సరేనా.
కాల్ ద కమిషనర్ విత్ రికార్డ్.
మీ పనుల్లోకి పొండి. మీలో ఒకరిద్దరు మీ యూనియన్
వాళ్ళుంటే ఉండండి. ఇప్పుడే తేలుస్తాను మీ సంగతి.

కమిషనర్ గుండెల్లో రైళ్ళు పరుగెత్తినయి. రికార్డు మొత్తం
తెమ్మన్నాడా. చూద్దాం సరే కొంత రికార్డు తీసుకెళితే సరిపోలే.

అసలే కొత్త కలెక్టర్, అన్నీ తెలుస్తాయా..
అందులో తెలుగు రాదట. ఏదో నాలుగు మాటలు చెప్పి
బయటపడితే సరిపోతుంది... అనుకుంటూ పైళ్ళు పట్టించుకొని కలెక్టర్
ముందు నిలుచున్నాడు.

కలెక్టర్ గారు పైళ్ళు చూసిండ్రి. ఆ తరువాత యూనియన్
మెంబర్లను పిలిచాడు.

నీ పేరేమిటి? నర్సింగ్ రావండి.
ఎన్నాళ్ళ నుండి ముస్లింపాలిటీలో పనిచేస్తున్నావు?
మా అయ్య నౌకరి నాకిచ్చిండ్రి. పదేండ్లయింది సార్.
మొత్తం ఆడా, మగా స్వీపర్లు కమిటీలో ఎంతమంది ఉన్నారో తెలుసా!
రెండు వందల యాభై మంది సార్.

ట్రాక్టర్లు ఎన్ని ఉన్నాయి?

నాలుగు సార్.

చెత్తబండ్లు?

నలభై, యాభై ఉంటాయి సార్.

ఏమండి కమిషనర్ గారు వాళ్ళకు జీతాలివ్వక
ఎన్నాళ్ళయింది?

రెండు, మూడు నెలలవుతుంది.

ప్రతి నెల ఎందుకు ఇవ్వడం లేదు.

బడ్జెట్ రావడం లేదు. మున్సిపాలిటీ ఆదాయం సరిపోవడం
లేదు.

ఎందువల్ల?

కమిషనర్ నీళ్ళు నమిలారు.

గెట్ ద అటెండెన్స్ రిజిస్టర్ ఆఫ్ ఆల్ పర్సన్స్.

కమిషనర్ వెళ్ళబోతుంటే - మీరు

వెళ్ళనవసరం లేదు.

సి.సి.ని పిలిపించి మీరు మున్సిపల్ ఆఫీసుకు
ఫోన్ చేసి అటెండెన్స్ రిజిస్టర్, కాంటింజెన్సీ రిజిస్టర్
అండ్ ఆల్ గెట్ బిల్స్ తెప్పించండి. ఒక గంటలో
తేలిపోతుంది ఈ సమస్య. ఇంతలో చైర్మన్ గారు ఇదేంటి
సార్ ఇంత చిన్న విషయానికి మీరు ఎంకైవరీ చేయాలా
అందరు ఒకే గొంతుతో అన్నారు.

మరివాళ్ళ గొడవేంటి, జీతాలివ్వడం లేదు.

ఇంకా పొరకలు, పొరలు, బట్టలు ఇవ్వడం
లేదంటున్నారు.

బడ్జెట్ లేదు.

వాల్ స్టెప్పే టేకెన్

పైళ్ళు పట్టుకొచ్చింది, చప్రాసీ. కలెక్టర్ బల్ల ముందు
పెట్టింది.

కమిషనర్ గారూ ! అటెండెన్స్ రిజిస్టర్ లో ఐదు వందల
మంది పేర్లున్నాయి ఎంటి? అవును సార్, మరింతకుముందు నేను
అడిగితే రెండు వందల యాభై అన్నారెవరో?

అబద్ధం ఫోర్ ఫిఫ్టీ. కొంతమంది నెలవుపై ఉన్నారు.

కొందరు పనుల మీద పోయినారు. ఆఫీసు సూపర్వైజర్
అన్నాడు.

ఓ ఐసీ అంటూ తలూపాడు కలెక్టర్, అతని వైపు గంభీరంగా
చూస్తూ.

ఓకే రేపు చూద్దాం. ఇరవై నాలుగంటల టైమివ్వండి. అంటూ
కలెక్టర్ యూనియన్ వాళ్ళ వైపు మున్సిపల్ సిబ్బంది వైపు చూస్తు
చెప్పాడు.

నే చెప్పలేదన్నా... ఈ కలెక్టర్ కూడా కప్పదాటు వేస్తున్నాడు.

ఘా! అందరూ దొంగనా కొడుకులే... గుంపులో నుండి
ఎవరో అన్నారు.

సరే, ఈ ఒక్కరోజు ఆగుదాం. ఇన్నాళ్ళు ఆగినం గదా,

అన్నాడు పెద్ద రాములు

సరే, పదండ్రీ రేపు చూసి మళ్ళీ ఈడికే వచ్చి హడాజ్ చేద్దాం.

సత్తయ్య, పేరమ్మ ఇంకా కొంతమంది అనుకుంటూ వెనుతిరిగారు.

లారీలోనున్న పోలీసులు వాళ్ళకేసి గుర్రున చూస్తున్నా.

మరుసటి రోజు ఊడ్వటం బందే చేసి ఏడు గంటలకే

మున్సిపల్ ఆఫీసులో అందరు జమ అయింద్రు.

లోపల ఏందో గందరగోళం, గోల లొల్లి, లొల్లిగా ఉంది.

కలెక్టర్ సాబు ఆఫీసు తనిఖీ చేస్తుండు. ఎవ్వరిని లోనికి రానియడం
లేదు.

బయట పోలీసులున్నారు. అంత గడబిడగ ఉంది. కౌన్సిలర్లు

ఒక్కొక్కరే వస్తుండ్రు. పోతుండ్రు. ఏందో భయం భయంగా ఉంది.

కొందరు గాబరాగా గబగబా కొట్టుకాడ నిలబడి చాయ్

తాగుతుండ్రు. నాయకులకు కూడా అంతుపట్టడం లేదు.

ఏందో ఏం జరుగుతుందన్నా బయటికి వచ్చినోళ్ళను

అడుగబట్టిండ్రు.

కలెక్టర్ సాబ్ గరం గరంగా ఉన్నాడు.

టి.పి.ఓ. ఇంజనీరు సాబు కమిషనర్లపై ఏందో ఇంగ్లీషులో

అంటుండు. చాయ్ తో లోనికి వెళ్ళాడు నసీర్. కాని ఎట్ల

వెళ్ళిందో అట్లే తిరిగి వచ్చిండు.

ఏందిరా వాపసు తెస్తున్నావ్.

చాయ్ లేదు, గీయ్ లేదు బయటికి పో...

అని నెట్టేసిండ్రు అంటూ చెప్పిండు.

వత్రికోళ్ళు కూడా వచ్చినారు. ఇంత పొద్దుగల్ల

ఏమవుతుందిరా.

కొందరు కిటికీల్లోంచి తొంగి తొంగి లోపలికి చూస్తుండ్రు.

మధ్యాహ్నం పన్నెండు దాటింది. ఎవరూ బయటికి రాలేదు.

లోపలికి పోవడం లేదు. లోపల ఏందో బాగోతం జరుగుతుంది.

బయట జనం గూడినారు.

కొంతమంది ఆందోళనగా, భయం భయంగా ఉంది.

మరికొందరికి ఇయాల ఏదో జరుగుతది. ఏం జరుగుతుందో ఏమో

మన జీతాలు, కరువు బత్తెం వస్తే చాలు అనుకుంటున్నారు కొందరు.

లోపల ఎవరూ మాట్లాడటం లేదు. కౌన్సిలర్లు కొందరు

గుసగుసగా చెవులు కొరుకుతుండ్రు. కలెక్టర్ తెలుగులో అడుగుతుంటే

కమిషనర్ నోరెళ్ళబెట్టి చూస్తుండు. రశీదు పుస్తకాలు, బిల్లు బుక్కులు

అన్నీ తనిఖీ చేసిండ్రు. చైర్మన్ సాబు ఏదో చెప్పబోతుంటే... "ప్లీజ్,

డోన్ట్ డిస్టర్బ్ మీ."

అన్ని పైళ్ళు స్టోర్ రూం రికార్డులు ఇంకా కాంట్రాక్టరు

అగ్రిమెంట్లు అన్నీ నీజ్ చేసి బంగ్లాకు తెప్పించుకుని

బయలుదేరబోతుంటే...

పత్రికల వాళ్ళు... 'సార్! ఏమైనా కుంభకోణమా, నిధుల మాయమా, అవినీతి రామాయణమా, మున్సిపాలిటీలో భాగోతం బయటపడ్డదా...' అంటూ ప్రశ్నల వర్షం కురిపించసాగిండు.

ఐదు గంటలకు క్యాంపు, ఆఫీసుకు చైర్మన్ గారు, కౌన్సిలర్లు, సిబ్బంది అందరూ రండి. అక్కడ ఈనాటి సమస్యకు పరిష్కారం తేలిపోతుంది... ఇప్పుడు నన్నేమీ అడగకండి.

పైళ్ళు చూస్తూ... ఇన్ స్పెక్టర్ తో కలెక్టర్ గారు రహస్యంగా కొన్ని సూచనలిచ్చారు.

ఎస్సార్... ఎస్సార్... అంటూ సెల్యూట్ చేస్తుండగా కారులో మొత్తం రికార్డుతో కలెక్టర్ గారు బంగ్లావైపు దారితీసింది.

అందరికీ టెన్షన్ గా ఉంది.

సాయంత్రం ఎప్పుడవుతుందా.

సాయంత్రం 4.30 గంటలకు కలెక్టర్ గారు

బయట కూర్చున్నారు. ఇంటిముందు ఖాళీ స్థలంలో చాలా కుర్చీలు వేసివున్నాయి. అందులో మున్సిపల్ చైర్మన్ గారు, కౌన్సిలర్లు, రాజకీయ నాయకులు ఇంకా పట్టణ ప్రముఖులున్నారు. పత్రికల వాళ్ళు మళ్ళీ రెడీగా వున్నారు. ఎస్.పి.గారు తన సిబ్బందితో వచ్చారు. వాతావరణం గంభీరంగా వుంది. ఏం జరుగుతుందోనని ఉత్కంఠతో చూస్తున్నారు. లోపలి నుండి స్పెషల్ ఆడిట్ పార్టీ వచ్చింది. వాళ్ళు చేతిలో పైళ్ళున్నాయి. వాళ్ళు కూర్చోగానే కెమెరాలు క్లిక్ మన్నాయి.

మున్సిపల్ కార్యాలయం సిబ్బంది ఇబ్బందిగా కదులు తున్నారు. కలెక్టర్ గారు లేచి "దాదాపు పది సంవత్సరముల రికార్డు తనికీ చేశాం."

అంటే మీ ఉద్దేశం కుంభకోణం, నిధుల దుర్వినియోగం... అలాంటివేమన్నా... పత్రికల వాళ్ళు వెంటనే ప్రశ్నల వర్షం కురిపించారు.

ఇంకా చాలా విషయాలు తెలుసుకోవాలి. అందుకు రికార్డ్స్ సీజ్ చేశాం. ఫుల్ ఎంకైవర్లీ చేస్తాం. మా హయాంలో ఏ అవినీతి జరగలేదు అంటూ ఒక మున్సిపల్ కౌన్సిలర్ అన్నాడు.

గుమ్మడికాయ దొంగంటే భుజాలు ఎందుకు తడుముకుంటారండీ! అంటూ మరెవరో ఎద్దేవా చేశారు. సరే సార్ మరి ఈ కరువు కాలం మున్సిపల్ సిబ్బందికి జీతాలివ్వడం గురించి మీరేం చెబుతారు అని సూటిగా మున్సిపల్ చైర్మన్ గార్ని పత్రికల వాళ్ళు అడిగారు.

ప్రస్తుతానికి నిధులు లేవు. పన్నులు వసూలు చేస్తున్నాం. హైదరాబాద్ కు పై అధికారులకు రాసి ఫండ్స్ తెప్పించుకుంటాం.

అప్పటి వరకు మేం పస్తులుండాలిందేనా... గుంపులో నుండి ఎవరిదో కేక వినిపించింది.

అందరూ ఫండ్స్ మింగుడుగాండ్రే, పదేళ్ళ నుండి మింగుతుండ్రు. ఆ వచ్చిన ఫండ్స్ ను మీరు మింగరని సమ్యక్మేంటి? పై నుండి క్రింది దాకా అందరూ గుడిని, గుళ్ళో లింగాన్ని మింగే రకాలే.. అని మరెవరో అన్నారు.

సర్, ఇప్పుడు ఈ జీతాల సమస్య గురించి మీ పరిష్కారం ఏంటి కలెక్టర్ గారు అని ప్రజా నాయకులడిగారు.

అదే ఆలోచిస్తున్నా. మొత్తం ఎంకైవర్లీ అయిన తరువాత పరిశీలిద్దాం.

ఎంత సమయం పడుతుంది.

కనీసం వారం రోజులు కావచ్చు... అని కలెక్టర్ గారి సమాధానం.

ఈలోగా మేం మీతో చర్చించవచ్చు, చైర్మన్ గారు, కౌన్సిలర్లు ముక్తకంఠంతో అడిగారు.

నాకేమి అభ్యంతరం లేదు.

ఈ ఎంకైవర్లీ కొంచెం పక్కకు పెట్టి ఈ పేదవాళ్ళకు మీ ఫండ్స్ నుండి కొంత విడుదల చేయండి. లోపాయకారిగా చైర్మన్ గారు కలెక్టర్ గార్ని కోరారు.

నేను ఆలోచిస్తాను. ఎంకైవర్లీ నడుస్తుంది. ఈలోగా వాళ్ళకు నాలుగైదు తారీఖులలోగా జీతాలు ఇచ్చే ఏర్పాటు చేద్దాం అని కలెక్టర్ అనేలోగా.

ఐదు నెలల జీతాలు ఇస్తారా? గుంపులో నుండి ఎవరో అడిగారు. ఎంకైవర్లీ అయిన తరువాత లోటుపాటులను ఆలోచించి అప్పుడు చెబుతా.

ఇప్పుడు మాత్రం రెండు నెలల జీతాలు బ్యాంకు ద్వారా విడుదల చేస్తాం అని కలెక్టర్ గారు ప్రకటించారు.

మున్సిపల్ స్టీపర్లు మాకు చీరెలు ఇప్పించండి సార్... అరు నెలల నుండి సబ్బులు, నూనె బండు అయినాయి. ఇంకా పొరకలు సరేసరి.

సరే చూద్దాం... అంటూ పక్కనున్న సి.సి. గార్ని పిలిపించి, ఈ పైళ్ళున్న జాగ్రత్త పెట్టు. రెండు, మూడు రోజుల్లో సమస్యలు పరిష్కరించాలి... అంటూ లేచాడు.

మూడు రోజుల తరువాత...

మున్సిపాలిటీలో ముసలం, అధికారం దుర్వినియోగం, కాంట్రాక్టర్ల శరణోపం, కుంభకోణాలు, కమిషనర్, ఇంజనీరు సస్పెన్షన్, సిబ్బందికి రెండు నెలల జీతాలు, ఈ నెల ఏడు తారీఖుల్లోగా బ్యాంకు ద్వారా చెల్లింపుల... అంటూ పత్రికల్లో వార్త చూసి గుడ్డిలో మెల్ల, ఏం చేస్తాం, మన బతుకులింతే... అనుకున్నారు స్టీపర్లు. పొరలు భుజాన వేసుకొని రాములు, లింగయ్య, గంగమ్మలు పాత తట్టలు, పొరకలు సవరించుకుంటూ రోడ్డుపై చేరారు.

కులంపై గళమెత్తిన వాగ్గేయకారులు

వాగ్గేయ సాహిత్యం భక్తిని ఆధారం చేసుకొని ఉంటుంది. భక్తితో పాటు నాటి సమాజంలోని వర్ణ వ్యవస్థను, కుల దురాచారాలను, అసమానతలను తీవ్రంగా ఖండించింది. మానవుల మధ్య సోదరత్వాన్ని, మానవీయతను, సర్వమానవ సమానత్వాన్ని వాగ్గేయ సాహిత్యం ప్రధానంగా కాంక్షిస్తుంది.

అప్పిరెడ్డి హరినాథరెడ్డి

సంగీత, సాహిత్య సమ్మేళనమే పద కవిత్వం. పదకవుల వలన తెలుగు సాహిత్యం మరింత పుష్టిపంతమైనది. ఏ సాహిత్యంలోనైనా మొదట పదకవిత్వం పుట్టిన తరువాతనే పద్య సాహిత్యం వస్తుంది. తెలుగులో మహాభారతం, బసవపురాణంలాంటి కావ్యాలు రాకముందే అప్పటి జన వ్యవహారంలో నానీ గీతములు, గౌడ గీతములు, తుమ్మెద పదములు, ప్రభాత పదములు, గొబ్బి పదములు, వెన్నెల పదములు వంటివి ఉండేవి. శిష్ట సాహిత్యానికి మాతృక పద సాహిత్యాలే.

పద సాహిత్యాన్ని విస్తృతంగా వినియోగంలోకి తీసుకొచ్చిన కవులను వాగ్గేయకారులు అంటారు. 'వాచం గేయం చకురుతే యః స వాగ్గేయ కారకః' అని వాగ్గేయకారులను సంగీత రత్నాకరం నిర్వచిస్తుంది. వాక్కులను, గేయాలను తానే కూర్చు చేయగలవాడు వాగ్గేయకారుడని అర్థం. ఈ సాహిత్యంలో సాహిత్యం, సంగీతం రెండు సమాంతరంగా ఉంటాయి.

వాగ్గేయకారులలో శిష్ట, అశిష్ట అనే రెండు రకాలుగా ఉంటారు. ఈ సాహిత్యం జానపదులకు అత్యంత సన్నిహితంగా ఉంటుంది. ఈ విధంగా నిలిచి ఉండటానికి కారణం గాణయోగ్యమై ఉండటమే. పదసాహిత్యకారులు ప్రజా జీవితంలో ఉండి అశువుగా గేయాలను నిర్మిస్తారు.

ఆంధ్రదేశంలో పద సాహిత్య మూలాలు శివకవులలో కనబడతాయి. కృష్ణమాచార్యుల 'సింహగిరి వచనాలు'తో ప్రసిద్ధి పొందాయి. 15వ శతాబ్దంలో శ్రీమాన్ తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుల పదసాహిత్యానికి రూపురేఖలను ఏర్పరచి దాదాపు 34వేల కీర్తనలు రాశారు. అందులో 12వేల కీర్తనలు లభ్యమవుతున్నాయి.

వర్ణ వివక్ష, కుల దురాచారాలపై వాగ్గేయకారుల దృష్టిని పరిశీలిస్తే వారెంత ప్రగతివాదులే అర్థమవుతుంది. అన్నమాచార్యుల 'పరబ్రహ్మం' కీర్తనలో

'నిండార రాజు నిద్రించు నిద్రయు నొకటే
అండనే బంటు నిద్ర అదియు నొకటి
మెండైన బ్రాహ్మణుడు - మెట్టుభూమి యొకటే
చందాలుండేటి సరిభూమి యొకటే'

అన్ని సౌకర్యాలతో శోభాయమానంగా నిద్రించే రాజు నిద్ర, ప్రకృతే ఉన్న బంటు నిద్ర రెండు ఒకటే అంటాడు. జ్ఞానం ఉందనుకొనే బ్రాహ్మణుడు, చెప్పులు కుట్టే చంఢాలుడు తిరిగే నేల ఒకటే అని తెలియజేస్తాడు. ఇంకా ఈ కీర్తనలో అలగామ సుఖములు, దిన మహారాత్రలు, ఆకలి, వాయువు, ఎండ ఇలాంటి విశ్వజనీన అంశాలు అందరికీ సమానమే. ఇందుకు కులం, వర్ణం ప్రమాణాలు కావు. అవి మనం సృష్టించుకొన్నవేనని మానవుల సర్వ సమానత్వాన్ని కొరతాడు. ఆయా భౌతిక సుఖాలు తీర్చుకొనే రీతులు వేరు వేరు ఉండవచ్చుకాని, స్వభావ రీత్యా సర్వ సమానమేనని, బ్రాహ్మణులు, పరబ్రాహ్మణులు రెండు ఒకటే అని తెలియజేస్తాడు.

'ఎక్కువ కులజుడైన హీన కులజుడైన
నిక్కమెరిగిన మహా నిత్యుడే ఘనుడు
ఏ కులజుడేమి యెవ్వడైన నేమి
ఆ కడ నాతడే హరినెరిగిన వాడు'

ఎక్కువ తక్కువ కులాలతో సంబంధం లేదు. నిజము తెలుసుకున్న వాడు ఘనుడు. శ్రీహరిని తెలుసుకొనేందుకు కుల బేధములు లేవు. అందరు అర్హులే.

17వ శతాబ్దానికి చెందిన పోతులూరి వీరబ్రహ్మేంద్రస్వామి వర్ణ వ్యవస్థను తిరస్కరించి, సర్వ కులాలను, మతాలను సమంగా భావించాడు. ఆచరించాడు. తన శిష్యులలో దూడేకుల కులస్తుడైన 'సిద్ధయ్య'ను, పంచముడైన 'కక్కయ' ఉండేవారు.

'వెనుక ముందెరుగని దేమి బ్రహ్మణ్యంబు
మున్ను గురుతెరుగని ముచ్చుగాక
స్పష్టమైన గురి చోటును గనవలె'

బ్రాహ్మణ్యంతో కూడినదే బ్రాహ్మణత్వం కాని, వృత్తితో బ్రాహ్మణత్వం స్థిరపడదనెను. కావున ఎవరైన బ్రాహ్మణత్వానికి అర్హులే అంటాడు.

'కులమెంచగానేల గుణమె కారణము' అని పూర్వం నుంచి సంప్రదాయంగా వస్తున్న కులం కంటే ఉత్తమ గుణాలకే ప్రాధాన్యం ఇచ్చాడు.

సిద్ధయ్య వీరబ్రాహ్మం శిష్యుడుగా చేరడంతో కులవాదులు అతని కులం గూర్చి ప్రశ్నించినట్లున్నారు. అందుకు సమాధానంగా సిద్ధయ్య ఈ తత్వము చెప్పెను.

"ఏ కులమని నను వివర మడిగితే ఏమని తెలుపుదు లోకులకు

లోకులకు పలుగాకులకూ! దుర్మార్గులకు యీ దుష్టులకూ!"
కులమును గురించి అడిగిన వారిని కాకులని, దుర్మార్గులని, దుష్టులని ఆవేదనతో సమాధానమిస్తాడు.

వీరబ్రాహ్మం కంటే కొంత ముందు కాలం వాడైన 'వేమన' కూడ కుల దురాచారాన్ని తీవ్రంగా ఖండించాడు. వేమన పద్యాలను తత్వాలగా పాడే సంప్రదాయం నేటికీ జానపదులలో ఉంది.

ఈ కోణంలో వేమన పద్యాలకు వాగ్గేయ సాహిత్య లక్షణాలు ఉన్నాయి.
 'మాలవానినేల మహిలోన నిందింప
 ఒడలనున్న మాంసమొకటి గాదె
 వానిలోని వెలుగు వాని కులంబేది?
 విశ్వదాభిరామ విసురవేమ' - ఈ పద్యంలో మానవులందరి
 శరీరంలోని మాంసం ఒకటే. వారి కులంతో పనిలేదు. వారిలోని ఉన్నత
 సంస్కారమే ముఖ్యం అని తెలియజేస్తాడు.
 'ఉర్వి వారికెల్ల నొక్క కంచము బెట్టి
 పొత్తు గుడిపి కులము పొలయజేసి
 తలను చేయి పెట్టి తగనమ్మ జెప్పరా
 విశ్వదాభిరామ విసురవేమ'
 భూమిపై ఉన్న వారందరూ ఒక్క గిన్నెలో తినే సహృదయ
 సమాజం కోసం, అందరూ స్నేహంగా మెలగి కులాన్ని తొలగించి,
 ఒకరి పట్ల ఒకరు నమ్మకంతో బ్రతికే నూతన సమాజం కోరతారు.
 వేమన విశ్వజనీన దృక్పథానికి మచ్చుతునక ఈ పద్యం.

'కులము లెక్క ఏమేమి గుణమె ప్రధానంబు'
 'గుణమె మేలు కాని కులమేమి మేలురా'
 'అందరొకటి గలియ నన్నదమ్ములే కదా'
 మనసు నిల్చుకున్న మహి మీద మాలడు'
 'వాక్కు శుద్ధి లేనివాడు చండాలుడు'
 ఈ విధంగా వేమన అంత తీవ్రంగా కులాన్ని విమర్శించిన
 వారు మరొకరు కానరాకంటే ఆశ్చర్యపోనవసరం లేదు.
 వాగ్గేయ సంప్రదాయంలో యాగంటివారు, త్యాగరాజు,
 క్షేత్రయ్య, భక్తరామదాసు, సారంగపాణి లాంటి వారెందరో కులతత్వాన్ని
 వ్యతిరేకించారు.
 కర్ణాటకంలో బసవేశ్వరుడు, కనకదాసు, తమిళదేశంలో
 ఆళ్వారులు, నయనార్లు, కేరళ దేశంలో నారాయణగురు లాంటి
 వారెందరో దక్షిణ భారతదేశంలో వాగ్గేయ సంప్రదాయంలో ఉండి
 సాంఘిక దురాచారాలను, అసమానతలను ఖండించి, మానవీయతను
 ప్రబోధించారు.

అతడు
 ప్రజాస్వామ్యాన్ని
 కూంబింగ్ చేస్తున్న రహస్య పోలీసు
 అతని
 రాజసంలో
 ఏ దేశ సార్వభౌమత్వమయినా
 గడ్డి పరకలొతుంటాయి
 అతని
 రాజముద్రలో
 ఏ దేశ ఆత్మగౌరవమయినా
 నెత్తుటి మరకలొతుంటాయి
 అతని
 రెక్కోలో

అతడు కలిగి శిల

మామిడి కోదండరామ్

మానవ జాతి సంస్కృతి
 సాంప్రదాయాలు
 అనాధలవుతుంటాయి
 అతడు
 బతుకు శిగలో
 బ్రహ్మజెముళ్ళను
 తురుముతున్న

కసాయి వంచకుడు
 అతని
 నిషిద్ధ చీకటిలో
 వీరుల త్యాగాలు
 హిమశిఖరాలేమంటాయి
 అతని
 అమానుషత్వంలో
 మానవుని వజ్రసంకల్పం
 డార్జిలింగ్ పర్వతాలవుతుంటాయి
 రేపటి
 చరిత్ర ఫలకం మీద
 పొద్దై
 ప్రజ్వరిల్లుతాయి

వి. త్రివేణి

పువ్వులు కూడా
 మాట్లాడతాయి
 ఏ భాషలో?
 పరిమళాలతో

నీళ్ళు
 కాలనీల్లో బస చేశాయి
 ఇక
 కొంపలన్నీ కొల్లేరులే!

నీళ్ళకు సముద్రమీద
 కోపమొచ్చిందేమో
 మేఘాలతో
 లేచిపోయాం

చీకటి
 తలకు ఏం వాడుతుందో?
 కాటుక వెంట్రుకలు
 దాని సొంతం

నింగీ నేల కూడా
 కలిసిపోతాయ్
 కళ్ళు ఎంతందంగా
 మోసపోతాయో!

మల్లయ్య

తూటానై
 పుట్టాలని ఉంది
 అవినీతి గుండెల్లో
 దూసుకెళ్ళడానికి

బాల్యం
 మళ్ళీ తిరిగొస్తే

నేను యవ్వనాన్ని
 వదులుకుంటాను

నేను తిరిగాను
 జులాయిగా
 మా ఆవిడ వచ్చి
 బంధం వేసింది హాయిగా

అధికారం ఉన్నంతసేపే
 అయ్యా దర్పం
 అది పోతే
 నిరాదరణ సర్పం

అల్పాయుషు

ఆ రోజు అర్ధరాత్రి
తిరుమల ఎక్స్‌ప్రెస్
రావలసిన
సమయం కంటే
గంట ఆలస్యమని
చావు కబురు
చల్లంగ చెప్పినట్లు
మైకులో
అనౌన్స్ చేశారు

డాక్టర్ జి.వి.కృష్ణయ్య

అకారణంగా అమెరికా వాడు ఇరాక్‌పై యుద్ధం ప్రకటించినట్లు ఫ్లాట్‌పారం బెంచీ మీద కూచున్న మామీద దోమలు దాడి చేస్తున్నాయి. తరమడానికి మేం ప్రయత్నిస్తున్నా దోమలు మా సహనాన్ని పరీక్షిస్తున్నాయి. బంకర్లో దాక్కున్నా బయటకు లాగి సద్దాం హుస్సేన్‌ను అమెరికా బుష్ బాధించి బంధించినట్లు ఏమాత్రం అవకాశం దొరికినా దోమలు దూరి కుడుతున్నాయి. చూసి చూసి ఓర్పుకోలేక మేమూ దొరికినదాన్ని దొరికినట్లు చంపి నలిపేయడానికి ఆత్మాహుతి దళాల్లా సిద్ధమై దోమలపై ప్రతీకారం తీర్చుకుంటున్నాం.

డిసెంబర్ నెల చలికాలం. ప్రయాణీకుల రద్దీ మిగతా రోజుల్లో పోల్చుకుంటే తక్కువగా ఉంది. అదే ఫ్లాట్‌పారం మీద అక్కడక్కడ వీధి బాలలు (అనాధలు), అడుక్కునే వాళ్ళూ కడుపులో కాళ్ళు పెట్టుకుని ఆదమరచి నిద్రపోతున్నారు. అంత చలిలో ఈ దోమల మధ్య అలా హాయిగా ఎలా నిద్రపోతున్నారా అని ఆశ్చర్యంగా వుంది. ఆకలి రుచెరగదు. నిద్ర సుఖమెరుగదన్న నానుడి నిజమనిపించింది.

దూరం నుంచి ఒక యువతి బరువైన బ్యాగుని భుజం పైకి ఎగదోసుకుంటూ, ప్రక్కన ఓ ఎనిమిదేళ్ళ కుర్రాడి భుజంపై చెయ్యి వేసి నడిపించుకుంటూ వచ్చి మా వెనుక ఆగింది. లగేజీ బ్యాగు బెంచి మీద వుంచి అందులోంచి దుప్పటి తీసింది. సగం బెంచి మీద పరచి కుర్రాడ్ని పడుకోబెట్టి మిగతాది పైన కప్పింది.

ఆమె వయస్సు ఇరవై, ఇరవై రెండు సంవత్సరాల మధ్య వుంటుంది. మాసిన లంగా, ఓణీ ధరించిన ఆమె వంటిపై ఎలాంటి ఖరీదైన ఆభరణాలూ లేవు. సత్తుగాజులు, చింపిరి జుట్టు, పీల్చుకుపోయిన మొహంతో వయసుకు తగ్గ వర్చస్సులేని యవ్వనంతో యధాలాపంగా వెనుక నిలబడి పిల్లాడ్ని పదే పదే చూసుకుంటుంది.

ట్రయిన్ రాలేదన్న విసుగూ, దోమలు కుడుతున్న బాధా వెరసి మహా చిరాకు వుడుతుంది. మా ఆవిడా నేను ఒకరికొకరం తోడున్నాం కాబట్టి ట్రయిన్ ఆలస్యమైనా ఓపిగ్గా వెయిట్ చేయగలుగుతున్నాం.

“అనా! వచ్చే బండి సింగరాయకొండలో ఆగుతుందా?” వెనుక నిలబడి వున్న యువతి అడిగింది.

“మీరెక్కడకు వెళ్ళాలా?”

“సింగరాయ కొండకనా! మాకు తెలియక నెల్లూరులో తిరుమల ఎక్స్ప్రెస్ ఎక్కాము. అది సింగరాయకొండలో ఆగడట. ఇక్కడ ఒంగోల్లో దింపేశారు. సింగరాయకొండలో ఆగే బండ్లు ఇప్పుడేమయినా వున్నాయా!”

నాకూ పూర్తిగా తెలియదు కనుక్కుందాముండమని ఫ్లాట్ ఫారం మీద టీ అమ్మే కుర్రాడ్ని అడిగాను. ఆ మాత్రం తెలిదా అన్నట్లు ఎగాదిగా చూసి - సర్కార్, నారాయణాద్రి లేటుగా వస్తున్నాయి అవి ఆగుతాయని. “చాయ్, చాయ్ - టి.టి.” అంటూ ముందుకు పోయాడు.

ఇంత అర్ధరాత్రి తోడెవరూ లేకుండా ఒక్కామె చిన్న కుర్రాడ్ని వెంటబెట్టుకుని ఎక్కడ్నుంచి వస్తుందో అర్థంకాక మా ఆవిడ ఆమె వైపు తిరిగి అడిగింది.

మద్రాసు నుండి నెల్లూరు దాకా వచ్చి అక్కడ తెలియక ఆ రైలెక్కి యిలా ఇబ్బంది పడుతున్నట్లు తెలిపింది.

“మద్రాసుకి ఒక్కదానివే పోయి వస్తుందావా? ఏం పని?” మా ఆవిడ ఆరా తీయడం మొదలుపెట్టింది.

“సంవత్సరం క్రితం ఈ అబ్బాయి చెట్టు మీద నుంచి పడ్డాడక్కా! నాలుగు నెలలు ఒంగోలు ఆసుపత్రులన్నీ తిరిగి చూపించాము. అప్పుడు తగ్గినట్లే తగ్గి మల్లా తలపై బుడిపెలా పెరిగింది. నరాల దాక్టరుకి చూపిస్తే ఏదో అనుమానంగా వుందని మద్రాసుకి పంపించారు. అప్పట్నుంచి తిరుగుతానే వుండాం గాని తగ్గడం లేదు.”

పిల్లవాడు బొద్దుగా ముచ్చటగా వున్నాడు. మామూలుగా చూస్తే ఏ జబ్బు లేనట్లే వున్నాడు. ఆమె నెత్తిన టోపీ పక్కకు తీయగానే నుదుటి పై భాగం ఎద్దుమూపులా వుట్టి వుంది. గుండు చేసినట్లు వెంట్రుకలన్నీ రాలిపోయిన్నాయి. గాయం మానింది గాని వాపు తగ్గలేదనుకున్నాం.

“పెద్దవాళ్ళు ఎవ్వరూ లేరా!” అనుమానంగా అడిగాను.

“మా నాన్న వున్నాడు. ముసలాయన - ఎక్కడకు రాలేదు” అంది.

“ఈ బాబు మీ తమ్ముడా!” మా ఆవిడ అడిగింది.

“కొడుకు” టక్కున చెప్పింది.

నేనూ మా ఆవిడ ఆశ్చర్యంగా ఒకరి మొఖాలు ఒకరు చూసుకున్నాం. ఈ వయసులో ఎనిమిదేళ్ళ కొడుకున్నాడంటే ఏ వయసులో వివాహమై వుంటుందో ఊహించాం. ఆధునిక సమాజంలో జరుగుతున్న ఇలాంటి పెళ్ళిల్లు బాల్య వివాహాలు కాదా? అనిపించింది.

ఆడపిల్ల పెళ్ళయిపోతే గుండె మీద కుంపటి దింపుకున్నట్లు భావించే కాలంలో ఈమె పెళ్ళి ఏ తండ్రికి బరువై బాధ్యత దించుకున్నాడో అనిపించింది.

“పిల్లాడి నాన్నేమయ్యాడు” మా ఆవిడ అడిగింది.

“మూడేళ్ళ క్రితం చనిపోయాడు. లారీ క్షీనర్ గా పోతుంటే యాక్సిడెంటయ్యింది.” మనస్సు కలుక్కుమంది.

మొదటిసారి ఆమెను చూసినపుడే అనుమానమొచ్చింది. పిన్న వయసులోనే జీవితంలో ఏదో కోల్పోయిన వైరాగ్యపు ఛాయలు ఆమె మొహంలో కనిపించాయి.

మా ఆవిడ కనిపించని దేవుడ్ని కలుపుగా తిడుతుంది. ఆ దేవుడు ఏదేవువాళ్ళనే ఇంకా ఏడ్చిస్తాడు. ఇంత చిన్న వయసులో పసుపు కుంకాలు తీసుకుపోయాడు. ఏ అచ్చట ముచ్చటా తీరకుండానే కష్టాల్లో పడింది పాపం. జాలిగా ఆమెవైపు చూస్తూ వుంది. కొన్ని క్షణాలు మాటలు కరువైన నిశ్శబ్దం.

ఆమె ఎవరి ఓదార్పూ, సానుభూతి కోసం ఎదురు చూస్తున్నట్లు లేదు. యధాలాపంగా చెప్పేసి పిల్లవాడ్ని దోమలు కుట్టకుండా దుప్పటి కప్పుతూ తల దగ్గర నిలబడి టవల్ తో దోమల్ని విసురుతుంది.

“అనా! మీకు ఇంగ్లీషు వచ్చా” అంది.

ఏమన్నట్లు తల నిలుపుగా వూపాను. బ్యాగు జిప్పులాగి బ్యాగు నుంచి తీసిన నోట్ బుక్ లోంచి ఒక అడ్రసు కాగితం తీసి నా చేతికిస్తూ “పుట్టపర్తి ఆసుపత్రిలో బాగా చూస్తారానా” అడిగింది.

“చూస్తారు గాని, చాలా ఆలస్యమవుతుంది. పేషెంట్స్ ఎక్కువగా ఉంటారు. ఏం!” కాగితం తీసుకుంటూ అన్నాను.

“బాబును సంవత్సరం నుంచి మద్రాసు స్టాన్సీ ఆసుపత్రిలో చూపిస్తున్నాం. ఆ పరీక్షలని ఈ పరీక్షలని చేస్తున్నారే గాని మాకేం చెప్పట్లేదు. పోయిన సారెళ్ల మాచేతే వెయ్యి రూపాయల మందులు తెప్పించి

వాడుతున్నారు. అయినా తగ్గట్లేదు. యిన్నాళ్ళ తర్వాత ఇప్పుడు ఇక్కడ లాభం లేదు, పుట్టపర్తికి తీసుకు పొమ్మన్నారు. చాలా ఖరీదు మందులు వాడాలి. ఇక్కడుండవు. బయట కొనాలంటే చానా డబ్బులవుతాయి. పుట్టపర్తిలో అయితే మొత్తం ఉచితంగా చూస్తారు. అక్కడ చూపించమని డిశ్చార్జి చేసేశారు” దీనంగా చెబుతుంది.

“అదేందండీ! ఇన్ని రోజులంచుకుని మంచి మందులు లేవని ఇప్పుడు పంపించడం! అంత పెద్ద హాస్పిటల్ లో లేని మందులు పుట్టపర్తిలో ఎట్టుంటాయి” అమాయకంగా అడిగింది మా ఆవిడ.

“మందులెందుకుండవే! డబ్బులు పెడితే ఎక్కడయినా దొరుకుతాయి. ఖరీదైన మందులు గవర్నమెంట్ హాస్పిటల్ లో వుండవని డాక్టరుగారు క్రియర్ గా చెప్పాడు గదా! దానర్థం ఖరీదైన వైద్యం బయటే దొరుకుతుందని గదా! ఆ డాక్టరుగారు నిజాయితీగా చెప్పి పంపినందుకు సంతోషించాలి.”

“పుట్టపర్తి సాయిబాబాకు అంత ఖరీదైన మందులు, అంత పెద్ద హాస్పిటల్ కట్టడానికీ, డాక్టర్లుకీ, జీతాలివ్వడానికీ డబ్బు ఎక్కడ్నుంచి వస్తుందండీ” మా ఆవిడకి ధర్మ సందేహాలొచ్చాయి.

“గాల్లోంచి బూడిదొచ్చినంత ఈజీగా డబ్బులు కట్టలు రావు. ఎవరో ఒకరు డోనేట్ చేసిన డబ్బులే ఈ సేవా కార్యక్రమాలకు ఉపయోగిస్తుంటారు. నీకో విషయం తెలుసా... అనంతపురం, కర్నూలు

చుట్టు ప్రక్కల ప్రజల దాహార్తిని తీరుస్తున్నది కూడా సాయిబాబా ట్రస్టే. ప్రభుత్వం మా వల్ల కాదు, గతి లేదని ఆయన కాళ్ళ మీద పడితే... వందల కోట్లు ఖర్చు పెట్టి పైపు లైన్లు వేసి నీటి సరఫరా చేస్తున్నాడు. మహా మహా మంత్రులు, మాజీ మంత్రులు, గవర్నర్లు, రాష్ట్రపతులు ఆయన కాళ్ళ దగ్గర కూర్చుని దర్శన భాగ్యం కోసం ఎదురు చూస్తుంటారంటే... సామాన్యుడనుకున్నావా? చేతగాని ప్రభుత్వాల కంటే ఏదో ఒకటి చేస్తున్న బాబాలూ, స్వాములూ, సన్యాసులు అధికారంలోకి రావడం బెటర్. తమ బొక్కసాలు నింపుకునే రాజకీయ నాయకుల కంటే వీళ్ళే మేలు గదా! ఎన్నికల పేరుతో ఎన్ని వందల వేల కోట్లు వృధా అవుతుంది. తర్వాత ప్రజలకేమన్నా జరుగుతుందా? లేదుగదా! అందుకని ఎన్నికలు గిన్నికలు లేకుండా ప్రభుత్వాన్ని డిస్మిస్ చేసి పారేసి ప్రజలంతా బాబాలూ, స్వాముల చుట్టూ తిరగడం మంచిదేమో? భక్తి, ముక్తి రెండూ ఒకేసారి వస్తాయి గదా!" నేను మాట్లాడుతున్నంత సేపు తెరిచిన నోరు మూయకుండా ఆలకిస్తుంది మా ఆవిడ.

మా మాటలు ఆ యువతికి అర్థమయ్యాయో లేదో గాని మా వైపే చూస్తూ కుర్రాడి కాలి మీద దోమను టవల్తో కొడుతుంది. మా మాటల్లో పడి ఆమె సంగతి మరచిపోయాం. నోట్బుక్ నా చేతికిచ్చింది. అంతకుముందు తీసుకున్న పేపర్ మీద అడ్డను చూశాను.

క్యాన్సర్ డిపార్ట్మెంట్, సాయిబాబా హాస్పిటల్స్, పుట్టపర్తి అని వుంది. "ఇదేంటి క్యాన్సర్ డిపార్ట్మెంట్కి రాశారు" అశ్చర్యంగా ఆమె వైపు చూశాను.

నా నోటి నుండి మాట బయటకు రాకముందే బిత్తరపోయింది.

"క్యాన్సర్ హాస్పిటల్కి రాశారా! అయితే ఇంక నా బిడ్డకు నయం కాదా? బతకడేమో? అయ్యో దేవుడా! నేనెంత దరిద్రుడాన్నిరా!" బిగ్గరగా ఏడుస్తుంది. ఆమె శరీరమంతా కంపించిపోతుంది. కళ్ళు పెద్దవి చేసి బ్యాగు తెరిచి అందులోని రిపోర్టులన్నీ ఏడుస్తూనే బయటకు లాగి చూడమన్నట్లు నా ముందేస్తుంది.

ఆ సమయంలో ఆమెని చూస్తేనే భయమేస్తుంది, బాధేస్తుంది. ఊహించని ఈ సంఘటనకి నా వళ్ళు జలదరించింది.

కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. నేనవసరంగా గట్టిగా చదివి ఆమెలో అలజడి సృష్టించానేమో అనిపించింది. అసలే ఒంటరిగా వుంది. షాక్లాంటి ఈ వార్తను ఎలా భరించగలుగుతుంది. నాకు చెమటలు పడుతున్నాయి.

"చూడండయ్యా నా బిడ్డ ఎంత ముచ్చటగా వున్నాడో... అయ్యా...!" అంటూ నిద్రపోతున్న కుర్రాణ్ణి చూపిస్తూ ముఖాన్ని చేతులతో తడుముతూ, ముద్దులు పెడుతూ ఏడుస్తుంటే చుట్టూ చేరి చూస్తున్నవారి కళ్ళనిండా సానుభూతే.

తల్లి ఏడుపుకి నిద్రలేచాడు. ఎదురుగా ఏడుస్తున్న అమ్మని చూశాడు. అమ్మ ఎందుకేమస్తుందో అర్థంకాని ఆ పసి చూడయం చుట్టూ చేరిన వారిని బిత్తర బిత్తరగా చూస్తూ అమ్మ వైపు జరిగాడు.

తల్లి చెంపలు తడుముతూ "ఎందుకమ్మా ఏడుస్తున్నావు?" అంటూ గుండెలకు ఆసుకుని కూర్చున్నాడు.

ఆమె దుఃఖప్రవాహం ఉప్పెనై చెలియలి కట్ట దాటుతున్న సముద్రపు ఘోషలా వుంది. శబ్దాన్ని గొంతులోనే అణచుకుంటూ బిడ్డను గుండెలకు హత్తుకుంది.

"తగ్గిపోతుందిలేమ్మా! ఏడ్వకు. బాబు భయపడతాడు. పెద్దదానివి నీవే కంగారు పడితే ఎలా చెప్పు?" ఓదార్చాము.

"ఆ జబ్బయితే ఇంకేం తగ్గుతుందిలేమ్మా!" కన్నీళ్ళు తుడుచుకుని పిల్లాణ్ణి పడుకోబెట్టి దుప్పటి కప్పింది.

"లేదు లేదు! ఇప్పుడు మంచి మందులే వచ్చాయి. కాస్త ఖర్చుపెట్టుకోగలిగితే..." నేను ఏదో చెప్పబోయాను.

"కూలో, నాలో, అప్పి సప్పి చేసయినా నా బిడ్డను బతికించుకుంటాను. దిక్కులేనిదాన్ని. ఈ బిడ్డకోసం వే బతుకుతున్నాయ్యా! మద్రాసులో ముందేమో... అదేనన్నారు. తర్వాత అదికాదులే అన్నారు. ఇప్పటిదాకా... ఇది ఫలానా అని చెప్పనే లేదనా!" ప్రయత్నించినా కొన్ని కేసులు ఫెయిలవుతుంటాయి. అలాంటప్పుడు రోగులూ వారి బంధువులు పొగిడిన నోటితోనే శాపనార్థాలు పెడుతుంటారు. అలాంటి సహజమైన కోపం ఆమె మాటల్లో కనిపించింది.

"ముందే తెలిసినా నీవు చేయగలిగిందేం లేదు గదమ్మా! జబ్బలాంటిది. వాళ్ళు ప్రయత్నం వాళ్ళు చేశారు. ఆపరేషన్ చేశారు. కీమోథెరపి ఇచ్చారు, మందులు వాడారు. ఇవన్నీ బయట చేయించాలంటే ఎంత డబ్బయ్యుండేది. విషయం తెలిస్తే తట్టుకోలేవని నీకు చెప్పి వుండకపోవచ్చు. వాళ్ళ స్థాయిలో వాళ్ళు ప్రయత్నించారు." రికార్డులు చూసి జరిగిన ట్రీట్మెంట్ గురించి వివరించాక ఆమె కొంత నిదానించింది.

"దాక్టర్లు బాగానే చూశారన్నా! నా అదృష్టమే బాగాలేదు. నా కర్మకి వాళ్ళు మాత్రమేం చేస్తారే." పిల్లాణ్ణి చూస్తే జబ్బు తీవ్రత తగ్గినట్టుంది. ఒంగోలు నుంచి పుట్టపర్తికి బస్సులున్నాయి. మీ అదృష్టం బావుండి వెంటనే చేర్చుకున్నారంటే బావుంటుందని ధైర్యం చెప్పాము.

"ఏమో! ఇక ఆ భగవంతుడిదే భారం" పైన చూసి కళ్ళు మూసుకుని చేతులు జోడించింది.

నే వస్తున్నానంటూ తిరుమల ఎక్స్ప్రెస్ కూతేసింది. ఇక్కడే కూర్చోండి. దీని తర్వాత సర్కార్ వస్తుందని మా లగేజీ తీసుకుని జనరల్ కంపార్ట్మెంట్ ఆగే చోటుకి పోయాము.

అక్కడ నిలబడ్డా మా చూపులు, ఆలోచనలు ఆ తల్లి బిడ్డల చుట్టే తిరుగుతున్నాయి. రైలోచ్చి ఆగడంతో మా ఆలోచనలకు బ్రేక్ పడి కంపార్ట్మెంట్లో సీట్ల కోసం వెతికి వెతికి సర్దుకుని కూర్చున్నాము.

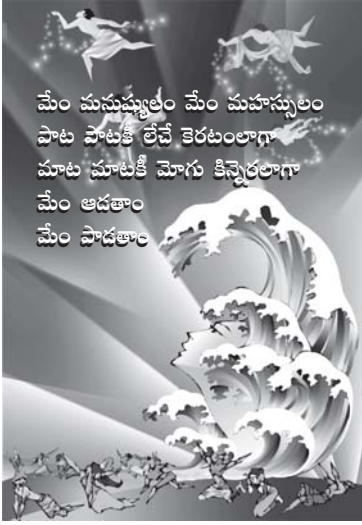
ప్లాట్ఫారం మీద సంఘటన తాలూకు దృశ్యాలు నన్ను వదిలి పెట్టడం లేదు. సరైన వైద్య సదుపాయం అందక ఎంతమంది నిస్సహాయులు, నిర్భాగ్యులు అల్పాయుష్షుతో పోతున్నారోననిపించింది. ఈ వ్యవస్థ ఇలా వున్నంత కాలం ఈ పరిస్థితి ఇంతనేమో?... కళ్ళు మూసినా వెంటాడుతున్న ప్రశ్న.

అనుభూతి, అభ్యుదయం కలగలిసిన తిలక్ కవిత్యం

అనుభూతి, ఆకారం పొరకుడికి అందాలి. హత్తుకోవాలని తిలక్ తన అభిప్రాయాన్ని స్పష్టంగా చెప్పాడు. బహుశా ఆరుద్ర 'త్వమేవాహమ్', పరాభి 'ఫిదేలు రాగాల దజన్ల'లో వాడిన టెక్నిక్ తిలక్ కు నచ్చకపోవటం వల్లనే ఈ విధమైన అభిప్రాయానికి వచ్చి వుండొచ్చు. అందుకే తిలక్ తన కవిత్యంలో ఎక్కడా అస్పష్టత లేకుండా జాగ్రత్తపడ్డాడు. టెక్నిక్ పేరుతో ప్రయోగాలు జోలికి పోలేదు.

“కవిత్యం ఒక గమ్యం కాదు, అదెప్పుడూ ఒక మజిలీ మాత్రమే. అనివార్యమైన భావాల ఉప్పెన ముంచెత్త దమే కవిత్యమ”ని అప్పర్ చెప్పిన మాటలు బాలగంగాధర తిలక్ కవిత్యానికి బాగా నప్పుతాయి. ఆధునిక కవిత్యంలో అనుభూతి వాదానికి అభ్యుదయాన్ని మేళవించిన వారిలో తిలక్ ను ఆద్యుడుగా చెప్పొచ్చు. శ్రీశ్రీ విప్లవ కవితామార్గంలో మంటలు పుట్టిన్నన్న నమయంలో ఈ బాలగంగాధరుడు కవితాలోకంలో అమృతాన్ని కురిపించాడు. తన కవితామార్గాన్ని గురించి తిలక్ ఇలా చెప్పుకున్నాడు “నా అనుభూతి నాది: దానిని నేను ఆవిష్కరిస్తాను” తిలక్ మాటలు చాలా మందికి ఎట్టెట్టుగా తోచాయి. ఈయనేంటి అనుభూతి కవిత్యం అంటున్నాడు. తనకు తోచింది తాను రాస్తానంటున్నాడు. అంటే సమాజాన్ని, సామాజిక సమస్యల్ని పదిలేసి తనకు ఏదనిపిస్తే అది, తాను ఏదిభావిస్తే అది కవిత్యంగా రాస్తాడా? అని కొందరు సోకాల్డ్ విమర్శకులు ఎత్తి పొడిచారు. అయినా ఇవేమీ పట్టించుకోకుండా తిలక్ తనదైన మార్గంలో పయనించాడు. అమృతమయ మైన కవిత్యాన్ని కురిపించాడు. దానిలోనే అభ్యుదయాన్ని ఆవిష్కరించాడు. “జలజలమని కురిసిందే వాన జల్వారింది అమృతంపుసోస దోసిళ్లలో తాగి తిరిగివచ్చాను దుఃఖాన్ని చావునీ వెళ్లి పొమ్మన్నాను కాంక్షా మధుర కాశ్మీరాంబరం కప్పుకున్నాను జీవితాన్ని హాసన్మందార మాలగా భరించాను జైత్రయాత్ర పథంలో తొలి అడుగుపెట్టాను” కవిగా తానేమిటో, తన మార్గమేమిటో స్పష్టంగా చెప్పాడు తిలక్. చాలామంది అనుకుంటున్నట్లు తాను కేవలం అనుభూతి కవితావాదిని మాత్రమే కాదని, అభ్యుదయం కూడా కలిగలిగిన మిశ్రమ రూప కవిత్యం తనదని తిలక్ ప్రకటించాడు. సంకుచితమైన

మేం మనుష్యులం మేం మహాస్యులం
పాట పాటక లేచే కెరటంలాగా
మాట మాటకీ మోగు కిన్నెరలాగా
మేం ఆడతాం
మేం పాడతాం

ఎ. రజాపాస్సేన్

జాతిమతాల సరిహద్దుల్ని చెరిపేసి, అకుంఠిత మానవీయ పతాకాన్ని ఎగురవేశాడు. అందుకే “నా అక్షరాలు ప్రజాశక్తులు వహించే విజయ ఐరావతాలని” “నా అక్షరాలు వెన్నెలలో ఆడుకునే అందమైన ఆడపిల్లల’ ని చెప్పుకున్నాడు. తిలక్ కేవలం అనుభూతివాద కవి మాత్రమే, అనుభూతి వాదమంటే కాలానికతేకదా అని తేలిగ్గా కొట్టిపారేసే వారికి తిలక్ తన కవిత్యం ద్వారా గట్టిగానే సమాధానం చెప్పాడు. “దేవాలయం అరుగు మీద మేల్కొన్న ముష్టివాడూ అతని కురుపు సలుపూ రాత్రి క్షణంలో తప్పతాగి తందనాలాడి వచ్చిన భర్త క్షేమానికి తులసి కోటచుట్టూ కన్నీటి దీపాలు వెలిగిస్తూన్న ఇల్లాలూ

మిల్ ఓనరు కలలో మంటలు రథం మీద వస్తూన్న ఇన్ కమ్ టాక్సు ఆఫీసరు నిద్రాజడత్వంలోంచి చీలిన మృత్యువులోకి మేల్కొంటున్న నగరం కట్టు తప్పిన నగరంలో పట్టు తప్పిన సంఘంలో” అంటూ నిత్యం కలైదుట కనబడే బాధామయ దృశ్యాల్ని అనుభవించి మరీ కవిత్యం రాశాడు తిలక్. అందుకే తిలక్ ను పట్టుకోవాలంటే అతని కవిత్యంలోనే వెదకాలి. శ్రీశ్రీ తన కవితాఓ కవితా ఖండికలో తన కవితా స్వరూపానికి నిర్వచనం ఇచ్చాడు. తిలక్ కూడా ఇటువంటి ప్రయత్నం చేశాడు. “మొదటి సారిగా దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి గారు తమ ఊర్వశీ ప్రవాసంలోంచి వివరాలి విభావరీ వేశాశాలల/ నీ మనలు చరణ మంజీరము గుస గుసలో అన్న గేయం విన్నప్పుడు తిలక్ కు ఏదో అయిపోయింది. అప్పుడు నక్షత్రాల చిరుకాంతిలో కలిసిపోయి చైతన్యంలో ఆ రాత్రంతా నిద్రపోలేదట. కొన్నాళ్లకు ఒక పల్లెటూరి పొలిమేరలో ఒక విప్లవ యువకుడు తిలక్ ను నిలబెట్టి శ్రీశ్రీ కవితా! ఓ కవితా ఖండికను గంభీరంగా వినిపించినపుడు లక్ష జలపాతాల పాటలూ, కోటి నక్షత్రాల మాటలతో పాటు రాజ్యాలూ, సైన్యాలూ, ప్రజలూ విప్లవాలూ, శతాబ్దాలూ తిలక్ కళ్లముందు గిర్రున తిరిగాయట. అప్పటికి ఆయనకు కవిత్యం, కవితా స్వభావం మారిపోతుందని తెలియలేదట. అప్పటి నుండే తిలక్ తన అనుభూతి వాదానికి అభ్యుదయాన్ని జోడించాడు. “ఎవరు మీరంతా ఎందుకిలా వొంగిన నడుంతో కన్నీటితో చెదిరిన జుట్టుతో జారిన పైటతో ఈ సమాధుల చూట్టూ తిరుగుతారు తల్లూ భార్యలూ అక్క చెల్లెండ్రా మీరు ఏ యుద్ధంలో చనిపోయాడు మీ వాడు ఏ దళం ఎన్నవ నెంబరు

కురుక్షేత్రమయితే కృష్ణుణ్ణి అడుగు
 పానిపట్టయితే పీష్వాలు నడుగు
 బొబ్బిలయితే బుస్సీనడుగు
 క్రిమియా యుద్ధం కొరియా యుద్ధం
 ప్రథమ ద్వితీయ ప్రపంచయుద్ధాలు
 బిస్మాక్ నడుగు హిట్లర్ నడుగు
 బ్రహ్మ దేవుణ్ణి అడుగు”

అంటూ యుద్ధాల వల్ల జరిగే నష్టానికి కష్టానికి కారకులైన వారిని నిలదీయమన్నాడు. బాధా సర్పదప్పుల పక్షాన నిలబడి వాదించాడు. నవ్య కవిత్వానికి తిలక్ ఆమడ దూరమని చాలామంది అంటుంటారు. అది నిజం కాదు. అయితే టెక్నిక్ తో కూడిన కవిత్వానికి మాత్రం తిలక్ దూరంగా వున్నాడు. కవిత్వంలో నవ్యతను మాత్రం ఎప్పుడూ కాదనలేదు. కాకపోతే కవిత వుంటేనే నవత రాజిస్తుందన్నాడు. ఆ మాటకొస్తే కవితలోనే నవతవుంది, కానీ మోడరన్ గా వుందామనీ, ఏదో అందామనీ తనకే తెలియని అస్పష్టపు అనుభూతిని అర్థంలేని ఇమేజరీతో కలగా పులగపు వర్ణనలతో చేతగాని అనుకరణలతో ఒక దిశా నిర్దేశంలేని వాక్యాల వికారంతో కవిత్వాన్ని ఎందుకు బాధిస్తారో అర్థం కాదని వాపోయాడు. కవిత్వంలో అభ్యేక్యారిటీ కొన్ని సందర్భాల్లో ఉండొచ్చును కానీ కవి అనుభూతి, ఆకారం పాఠకుడికి అందాలి. హత్తుకోవాలని తిలక్ తన అభిప్రాయాన్ని స్పష్టంగా చెప్పాడు. బహుశా ఆరుద్రత్వమేహూమ్, పరాభి ఫిడేలు రాగాల డజన్ లలో వాడిన టెక్నిక్ తిలక్ కు సచ్చకపోవటం వల్లనే ఈ విధమైన అభిప్రాయానికి వచ్చివుండొచ్చు. అందుకే తిలక్ తన కవిత్వంలో ఎక్కడా అస్పష్టత లేకుండా జాగ్రత్తపడ్డాడు. టెక్నిక్ పేరుతో ప్రయోగాలు జోలికి పోలేదు. “కవిత్వం అంతరాంతర జ్యోతిస్సీమల్ని బహిర్గతం చెయ్యాలి విస్తరించాలి చైతన్యపరిధి అగ్ని చల్లినా అమృతం కురిసినా అందం ఆనందం దాని పరమావధి” అంటూ కవిత్వం ఎలా ఉండాలో తేల్చి చెప్పాడు తిలక్. అనుభూతితో కవిత్వం రాసినా, ఆ కవిత్వంలో అభ్యుదయాన్ని రంగరించినా అది

పాఠకుల గుండెల్ని హత్తుకుంటుంది. పాఠకుడు కవితో పాటు తాదాత్మ్యం చెందుతాడు.

“అకాశాన్ని మేఘం నల్లని కంబళిలా కప్పుకుంది
 ఆనందం మనసులో మయూర బర్పంలా విప్పుకుంది
 ఆలోచనలెందుకు జవ్వనీ! విలోకించు వర్షా సంధ్యనీ
 సందేహం వదిలి నా సందిటిని నిలిచి కళైత్తి చూడు”

ఈ వర్షాగమన దృశ్యం మనందరి అనుభవంలోనిదే అయితే తిలక్ అక్షరాలతో అది మరింత శోభాయమానమైంది. కేవలం ప్రకృతిని మాత్రమే కాదు సామాన్యుల జీవిత దృశ్యాన్ని వర్ణించేటపుడు కూడా తిలక్ అంతే శ్రద్ధ పెడతాడు.

“బల్ల పరుపుగా పరుచుకున్న జీవితం మీద నుంచి
 భార్యామణి తాపీగా నడచివచ్చి అందికదా!

పంచదార లేదు

పాల డబ్బాలేదు

బొగ్గుల్లేవు-రాత్రికి రగ్గుల్లేవు

రోజూ పాడే పాత పాటకి

రోజూ ఏదే పాత చావుకి

విలువలేక, వినికూడా కదలకుండా గొంగళి పురుగు

సగం సగం తిన్న కలల్ని నెమరేస్తూ నిద్రపోయింది”

సగటు మానవుడి పరిస్థితిని గొంగళి పురుగుతో వర్ణించి దృశ్యాన్ని స్వాభావికంగా మలచడం తిలక్ కవితా శక్తికి పరాకాష్ట. అలాగే పాముకోర డేగరెక్క ఈ కాలానికి చిహ్నం పూలతేనె నెమలి రెక్క ఒక మిథ్యా ప్రయాణం అంటూ జీవిత వాస్తవాల్ని బతుకు తెరపై ఆవిష్కరించిన మేధావి తిలక్. తన కవిత్వాన్ని మనకు మిగిల్చి తాను మాత్రం జీవిత ప్రమాణాన్ని మధ్యలోనే ముగించుకున్నాడు. తిలక్ అందించిన కొత్త కవిత్వపు టానిక్ ఆధునిక తెలుగు కవిత్వానికి జవము జీవమూ నింపుతూనే వుంది.

“నా కవిత్వం కాదొక తత్వం

మరి కాదు మీరనే మనస్తత్వం

కాదు ధనికవాదం, సామ్యవాదం

కాదయ్యో అయోమయం, జరామయం”

సాహిత్య ప్రస్థానం మాసపత్రిక చందా వివరాలు		సాహిత్య ప్రస్థానం అడ్వర్టయిజ్మెంట్ టారిఫ్	
సంవత్సర చందా (వ్యక్తులకు)	రు. 120	కలర్	
సంవత్సర చందా (సంస్థలకు)	రు. 150	టైటిల్ బ్యాక్	రు. 15000
అయిదేళ్లకు	రు. 500	టైటిల్ ఇన్నర్	రు. 12000
పదేళ్లకు	రు. 900	లోపలి పేజీ	రు. 10000
విడి ప్రతి	రు. 10		
<p>ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ బ్రాంచీలన్నిటిలోనూ సాహిత్య ప్రస్థానం లభిస్తుంది. ప్రజాశక్తి దినపత్రిక ఏజంట్లకు చెప్పి వారి ద్వారా కూడా తెప్పించుకోవచ్చు.</p>			

గాజు పెంకులు

రామన్నని మెనెరూమ్లోకి
తీసుకొచ్చారు. ఖరీదైన
సెంటు బుడ్లని సెంటర్
టేబిల్ మీద
అందంగా అమరుస్తున్న
ఆ ఫ్రెంచి యువతులిద్దరూ
ఒక్కసారిగా ఉలిక్కిపడ్డారు.

హిందీ రచయిత : దేవీప్రియ

అనువాదం : ఆర్. శాంత సుందరి

రామన్న నుదిటి మీద లోతైన గాయం కనిపిస్తోంది. కానీ రక్తం కారటం లేదు, ఎవరో నుదిటి మీద గాయాన్ని పెయింట్ చేసినట్టు! నూనె మరకలతో మురిగ్గా ఉన్నా ఓవరాల్ తొడుక్కున్న అతని శరీరం ప్రాణం లేనట్టు వేలాడిపోతుంది. అతన్ని మోసుకొచ్చిన ఇంజన్ కేడెట్స్ జాగ్రత్తగా అతన్ని సోఫా మీద పడుకోబెట్టారు. రామన్న స్పృహలోనే ఉన్నట్టున్నాడు, అందరి మాటలూ అతనికి వినిపిస్తున్నాయి, కానీ శూన్యంలోకి చూస్తున్నట్టుగా పిచ్చి చూపులే చూస్తున్నాడు. అందుచేత అతని పరిస్థితి సరిగ్గా లేదేమో అని అనుమానం కలుగుతోంది.

రేడియో ఆఫీసర్ బాలాక్ ఎంతో శాంతంగా మాట్లాడటానికి ప్రయత్నిస్తూ వాళ్లలో ఒక కేడెట్ కి ఫస్ట్ ఎయిడ్ బాక్సు తీసుకురమ్మని పురమాయించాడు. అందరూ రామన్న చుట్టూ గుమిగుడారు. వాళ్లలో చాలామంది షిప్ లో పని చేసేవాళ్లే. ఫ్రెంచి దేశపు వస్తువుల్ని కొనటానికి అక్కడికి వచ్చారు. తమ సరుకుల్ని అమ్ముటానికి షిప్ లోకి వచ్చిన ఫ్రెంచివాళ్ల ఎర్రటి మొహాల్లో ఆశ్చర్యం తొంగి చూస్తోంది. అంత పెద్ద దెబ్బ తగిలినా అతన్ని ఎవరూ పట్టించుకోవటం లేదేమిటా అని వాళ్ళు ఆశ్చర్యపోతున్నారు.

బాలాక్ రామన్న దగ్గరకెళ్లి అతన్ని పేరు పెట్టి పిలిచాడు. రామన్న అతని కేసి ఏ భావమూ లేకుండా నిర్విప్లంగా చూశాడు. ఆ కళ్లల్లో ఏం కనిపించిందో కాని బాలాక్ కి కరెంటు స్తంభానికి కట్టేసిన ఒక ఆవు చూసే నిస్సహాయమైన చూపులు గుర్తొచ్చాయి. రామన్న భుజాలు పట్టి కుదుపుతూ “ఎక్కువ ప్రాబ్లమేమి లేదుగా? రక్తం కూడా కారలేదుగా! ఇదిగో, ఇప్పుడే డ్రెసింగ్ చేస్తాను” అన్నాడు. రామన్న అలాగే అతని కేసి చూస్తూ ఉండిపోయాడు. జవాబు చెప్పలేదు.

అందరూ ఎవరి అభిప్రాయం వాళ్ళు చెప్పసాగారు, ఏమీ మాట్లాడకుండా ఉంటే బావుండదని కాబోలు! మనిషి మనస్తత్వం తమాషాగా ఉంటుంది. తన నిస్సహాయత వల్ల కలిగే అపరాధ భావం అతనిచేత ఏదేదో మాట్లాడిస్తుంది. అలా తన అంతరాత్మ పెట్టే రొదనించి అతను తప్పించుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తాడు.

“నుదిటి ఎముక విరిగి పోయింది. చూడండి, పైకి కనిపిస్తోంది!” వెనక నుంచి ఎవరో అన్నారు.

“ఇంత లోతు గాయం అయినా, నెత్తురు కారలేదేమిటి?” ఎవరో గొంతు తగ్గించి, భయం భయంగా తన పక్కవాణ్ణి అడిగారు.

“ముక్కులోంచి రక్తం కారుతోంది, ఏ నరమో చిట్ల లేదు కదా?... రామన్నా, నిద్రపోవద్దు, కళ్లు తెరిచి ఉంచటానికి ప్రయత్నించు!” బీఫ్ కుక్ ఇలియాస్ అన్నాడు. ఎంతో మంది ఏదేదో అంటున్నా చలించని బాల్యాక్ ఈ మాటలకి అప్రమత్తుడయ్యాడు. అతని నుదుటి మీద చిరు చెమటలు పోశాయి.

అతను రామన్న వైపు జాగ్రత్తగా చూశాడు. అతని మొహం పాలిపోతూ కనిపించింది. శూన్యంగా చూస్తున్న అతని కళ్లు కూడా మూసుకుపోతున్నాయి.

కొద్దిసేపట్లో షిప్ కెప్టెన్ బీర్మానీ కూడా అక్కడికి వచ్చాడు. గాయాన్ని పరికించేసరికి అతని మొహం గంభీరంగా మారింది.

“ప్రస్తుతానికి డ్రెసింగ్ చేయించండి, తరువాత కంపెనీ ఎలా చెప్పే అలా చేద్దాం” అన్నాడు మనసులోని గాభరాన్ని వెలిబుచ్చకుండా.

“కానీ, సార్! ముక్కునుంచి రక్తం...” అనుకోకుండా బాల్యాక్ గొంతులో విసుగు ధ్వనించింది.

“ముక్కుకి కూడా దెబ్బ తగిలిందేమో... ఊరికే గోరంతలు కొండంతలు చెయ్యకండి. హోడీ, ఇతన్ని పైకి తీసుకెళ్లి అతని కాబినోలో పడుకోబెట్టు! అన్నాడు. హోడీవాలా కదిలాడు. కానీ బాల్యాక్ కళ్లలో ద్వేషం ఒక్క క్షణం కనిపించి, మెరుపులా మాయమయింది. కంపెనీ తన చేతి దబ్బు ఖర్చు చెయ్యకుండా ఉండటానికని ఎదుటి వాడి ప్రాణాలు పోతున్న పట్టించుకోకుండా ఉండటం ఇది మొదటిసారి కాదు.

బాల్యాక్ మౌనంగా బైటికొచ్చాడు. మెదడులోని నరాలు చిట్టి ఉండినట్టుతే మనిషి బతకటం కష్టమని అతనికి తెలుసు. ఈపాటికి డాక్టర్ కోసం కబురంపి ఉండవలసింది. సాయంకాలం షిప్ గేట్స్ కి బయలుదేరుతుంది. అక్కడికి చేరటానికి చాలా రోజులు ప్రయాణం చెయ్యాలి ఉంటుంది. ఇక్కడే మెడికల్ ఎయిడ్ దొరక్కపోతే ఇతను చనిపోవటం ఖాయం. కానీ కెప్టెన్ అన్నదీ నిజమేనేమో, ముక్కుకి దెబ్బ తగిలి ఉండవచ్చు. అందుకే ముక్కులోంచి నెత్తురు కారుతూండవచ్చు. ఒక్కక్షణం అతనికి రామన్న బతుకుతాడన్న ఆశ కలిగింది, కాని అంతలోనే రామన్న పాలిపోయిన మొహం గుర్తుకొచ్చి నిస్పృహ చెందాడు.

డెక్ మీద తగిలే చల్లటి గాలి కూడా అతనికి ఉపశమనం కలిగించలేక పోయింది. సెంట్రు అమ్మటానికి వచ్చిన యవతులు గాంగ్ వే మీదనుంచి కిందికి దిగుతున్నారు. ఉన్నట్టుండి అతనికేదో ఆలోచన వచ్చి వాళ్ళ వెనక్కి తనూ కిందకు దిగాడు. జెట్టి మీద కొచ్చాక తల విప్పి, తనని ఎవరూ గమనించటం లేదని నిర్ధారణ చేసుకున్నాక, గొంతు తగ్గించి “ఎక్స్ క్యూజ్ మి... దు యు హేవ్ ఎ మొబైల్ ఫోన్ మేడమ్, ప్లీజ్ ఆన్స్ ఫర్ సమ్ మెడికల్ ఎయిడ్...” అన్నాడు. ఆ యువతులతో.

“ఓహో! వై డింట్ యూ టెల్ మి బిఫోర్? హీ ఇజ్ లుకింగ్ సీరియస్” అని అంటూ వాళ్ళు వెంటనే సహాయపడటానికి ముందుకొచ్చారు. వాళ్లలో ఒకామె మొబైల్ లో మాట్లాడుతున్నంత సేపూ బాల్యాక్ ఊపిరి బిగబట్టి వింటూ నిలబడ్డాడు. ఈ విషయం ఎవరికైనా

తెలిసిపోయి, విషయం కంపెనీ వాళ్ల దాకా వెళ్తే ఈ కాంట్రాక్టు తరువాత తన ఉద్యోగం ఊడటం ఖాయం!

- - -

కీల్ కెనాలోని స్వచ్ఛమైన నీటిలో తేలుతున్న షిప్ లో అట్టే కదలికలేవీ లేవు. రెండు వైపులా ఎర్రటి పైకప్పులతో ఉన్న అందమైన ఇళ్లు బొమ్మరిళ్లలా ముద్దుగా వరసగా కనిపిస్తున్నాయి. ప్రతి ఇంటి ముందూ పచ్చని పచ్చికతో నిండిన లాను. మధ్య మధ్యలో తమ కొమ్ముల్ని విశాలంగా పరుచుకొన్న జాజికాయ చెట్లు ప్రయాణీకుల్ని రారమ్మని ఆహ్వానిస్తున్నట్టు ఉన్నాయి. క్షణం సేపు తమ నీడలో సేదతీరమని పిలుస్తున్నట్టు ఉన్నాయి. నల్లతాచుల్లా పొడుగ్గా సాగిపోతున్న రోడ్డు మీద వేగంగా పరుగెత్తే కార్లు. డెన్ మార్క్ దేశం ఎంత అందంగా ఉంది! స్వర్గంలోంచి ఒక ముక్క రాలి నేల మీద పడ్డట్టుగా ఉంది. ప్రకృతి మానవుడూ కలిసి ప్రయత్నిస్తేనే ఇంత అందంగా తయారైంది ఈ ప్రదేశం, అనుకుంటూ తనని తాను మర్చిపోయిన బాల్యాక్ కి ఒక

పశువుల మంద కనిపించింది. వెంటనే అతను హడావుడిగా తన చిన్న టెలిస్కోపుని తీశాడు. ఫోకస్ చేసి చూశాడు.

ఎరుపు, నలుపు, తెలుపు మచ్చలతో ఉన్న ఆవులు... బలంగా, పుష్టిగా పాలు నిండిన పొడుగుల భారం వల్ల నెమ్మదిగా నడుస్తున్న ఆవులు... అతని నోటివెంట “అబ్బ! ఎంత బావున్నాయో!” అనే మాటలు అనాయాసంగా వచ్చాయి. “ఇలాంటి ఆవులు మా దేశంలో ఉంటే రోజూ పోటీల్లో తప్పకుండా గెలిచేవి. మీకు కనిపిస్తున్నాయా? రోజుకి ఒక్కో ఆవు ఇరవై ముప్పై లీటర్ల పాలు ఇస్తూ ఉండచ్చునేమో!”

వీహెచ్ఎఫ్ రేడియోతో బిజీగా ఉన్న థర్డ్ ఆఫీసర్ విక్రమ్ కళ్ళు పైకెత్తి, “మన దేశంలో ఎలా ఉంటాయి? ఉన్నవే తగ్గిపోతుంటే! ఒకళ్ళనొకళ్ళు దోచుకోవడంతోనే తీరిక లేకుండా ఉందాయో, ఇక జాతి ఆవుల్ని పెంచాలని ఆలోచించేదెవరు? ఇక్కడైతే...” అన్నాడు.

విక్రమ్ వాక్యం మధ్యలోనే ఆగిపోయింది. వీహెచ్ఎఫ్ లో ఫోర్డ్ కంట్రోల్ వారి తియ్యటి గొంతు వినిపించింది. “యువర్ కాల్ టు మెట్రాస్ ఈజ్ కనెక్టెడ్, సర్! మి సెస్ రామన్న ఈజ్ ఆన్ లైన్...”

అటువైపు నుంచి “హలో!” అనేమాట విసపడగానే విక్రమ్ “వణక్కమ్ బాభీజీ!” అన్నాడు అప్రయత్నంగా. బాల్యాక్ వాళ్ళిద్దరి సంభాషణనీ, ఒక్క అక్షరం కూడా పొల్చుపోకుండా వినసాగాడు. తమిళం రాకపోయినా, తనకొచ్చిన ఒకటి రెండు మాటల సాయంతో వాళ్ళ మాటల్ని అర్థం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించసాగాడు.

“వణక్కమ్” అంటే నమస్కారం అనీ, ‘ఇల్లై’ అంటే లేదు అనీ అర్థం తెలుసు, అంతే! కానీ రామన్న భార్య ఏడుపు గొంతుతో మాట్లాడటం, మధ్య మధ్య వెక్కిళ్ళు పెట్టడం, విక్రమ్ ఎంతో నిరాశగానూ మధ్య మధ్య కోపంగానూ మాట్లాడటం విని మంచి వార్తేమీ కాదని నిర్ధారణ చేసుకున్నాడు.

రామన్న ఎక్కడున్నాడో! ఎలా ఉన్నాడో! నెల దాటింది, బహుశా కోలుకున్నాడేమో! కానీ కోలుకుంటే మరి అతని భార్య గొంతు సంతోషంగా ఉండాలే? బహుశా బెడ్ రెస్ట్ లో ఉన్నాడేమో, పాపం

డబ్బుకి ఇబ్బందిగా ఉండి ఉండాలి! కానీ అలా జరగడానికి కూడా వీలేదు. అతను ఇంటి పట్టున ఉంటే అతని వైద్యానికయ్యే ఖర్చు కంపెనీ ఇచ్చుకునేది. ఆకాశంలో మేఘాలా బుర్రనిండా ఆలోచనలు చిందరవందరగా తిరుగుతున్నాయి, కానీ అతనికి తన ప్రశ్నలకి జవాబులు మాత్రం దొరకలేదు. ఫోన్ పెట్టేశాక విక్రమ్ పోస్ట్ అధారిటీని కాలికి ఎంతయిందని అడిగి, ఆ తరువాత బాల్కన్ పక్కకొచ్చి నిలబడ్డాడు. అతను ఏమీ మాట్లాడలేదు. అద్దాల వెనుక మంచు దూదిపింజల్లా పడుతోంది. ఇలాంటిది చూసి ఆనందించడానికి అందరూ కాశ్మీరుకి వెళ్తారు. ఎంత అందమైన దృశ్యం! కానీ వీళ్ళిద్దరికీ ఆ దృశ్యం ఎలాంటి ఆనందాన్నీ ఇవ్వలేకపోతోంది.

గత ఏండ్లలాగా రామన్న వాళ్ళకి బాగా పరిచయం. అతనిది చాలా భయంకరమైన పేదరికం. పాపం, ఎంత కష్టపడి షిప్ లో ఉద్యోగం సంపాదించుకున్నాడో! చేసేది ఫిట్టర్ ఉద్యోగం, ఆఫీసర్లు ఎప్పుడూ కనురుతూనే ఉంటారు. పగలనక రాత్రునక పని చేస్తూనే ఉండేవాడు.

పని అంత కష్టమైనప్పటికీ, జీతం డబ్బులు దొరుకు తున్నాయి కదా అని అన్నీ భరించేవాడు. విక్రమ్ ఎంతకీ నోరు విప్పకపోయేసరికి, బాల్కన్ అతన్ని "ఏం మాట్లాడారు?" అని అడిగాడు.

"రామన్న పోయాడు!" అతను మాట్లాడిన పద్ధతిలోనూ, మొహంలోనూ ఏ భావమూ కనిపించ లేదు. కానీ నాకు పక్కన బాంబు పేలినట్టనిపించింది. జీవితంలో మనకి కొంతమంది తారసపడతారు. వాళ్ళు మనకేమీ కారు, వాళ్ళ వల్ల మనకు పెద్ద లాభమూ ఉండదు, అయినా సరే వాళ్ళ కోసం ఏదో చేసేయ్యాలని మనం తాపత్రయపడతాం. బాల్కన్ మొహం ఒక్క క్షణంలో ఎన్నో రంగులు మారింది.

అతను అవాక్కూ విక్రమ్ కేసి చూస్తూ ఉండిపోయాడు. దూది మబ్బుల్లో తేలుతున్నట్టుగా ఉంది. పిప్పూ, కెనాల దాటించడానికి అందంగా ఉంది బస్సు, దాన్లో సైకిళ్ళూ, కార్లు, వాటి పక్కనే నిలబడ్డ మనుషులూ, కానీ వీళ్ళకి అవేవీ కనిపించలేదు.

"చూద్దావా! మూడు వారాల పాటు ప్రాణాలతోనే ఉన్నాడు. కానీ కంపెనీ అతని కండిషన్ సీరియస్ గా ఉందన్న సమాచారాన్ని కనీసం అందజేయలేదు. ఇంట్లో వాళ్ళకి పోయిన సోమవారం దాకా అసలు ఏ సంగతీ తెలీదు. ఇప్పుడు కూడా ఫ్రాన్స్ లో రామన్న చనిపోయాడనీ, బాడీని రప్పిస్తున్నామనీ మాత్రమే చెప్పారు. అలా చెప్పి కూడా వారం రోజులయింది కానీ ఇంతవరకు బాడీ రాలేదుట.

"పాపం రామన్న భార్య రోజూ ఆఫీసు చుట్టూ తిరుగుతోంది. ఆవిడ బాధ చూడలేకపోతున్నాం. కనిపించిన ప్రతివాడినీ, దయచేసి బాడీనైనా ఇవ్వండి అని తెగ బతిమాలుతోంది. నాకింకేమీ వద్దు. ఆయన అంత్యక్రియలైనా సరిగ్గా చేసుకోనివ్వండి అని ఏడుస్తోంది. నా చేతిలో ఏమీ లేదని ఆమెకెలా చెప్పను?"

విక్రమ్ గొంతు పీలగా బావిలోంచి వస్తున్నట్టుగా ఉంది. బాల్కన్ పిడికిళ్ళు ఎప్పుడు బిగుసుకున్నాయో అతనికే తెలీలేదు. మనసులో ఎగిసిపడుతున్న ఆవేశం అతన్ని నిలవనివ్వటం లేదు. ఎవరినైనా హత్యయినా చెయ్యాలి లేదా ఇక్కణ్ణించి దూకి ఆత్మహత్యయినా చేసుకోవాలనిపించింది అతనికి. డెక్ మీదున్న ఇనప ప్లాట్ ఫామ్ కి తగిలి

తన తల వుచ్చకాయలాగ పగిలిపోతే బావుండుననిపించింది. అప్పుడైనా ఈ చేతకానితనం నుంచి, అపరాధ భావం నుంచి ముక్తి దొరుకుతుందేమో అని అనుకున్నాడు.

"చనిపోయినప్పుడు ద్యూటీలో లేదని కంపెనీ అతని భార్యతో చెప్పిందట. అందుకని క్లెయిమ్ దొరకదన్నారుట. వైద్యానికైన ఖర్చు ఇచ్చామనీ, బాడీ పంపించడానికి అయ్యే ఖర్చు భరిస్తున్నామనీ, అదే ఎక్కువనీ కంపెనీ అందట." ఒక పేద స్నేహితుడి వితంతువుకి నేనేమీ సాయం చేయలేకపోతున్నాననే బాధ అతని మాటల్లో పెల్లుబుకింది.

"కంపెనీ దా..." బాల్కన్ నోట అనరాని తిట్లు వచ్చాయి. "వెధవలు... ద్యూటీలో లేనప్పుడు పోయాడంటున్నారా? ఆ దగుల్పాజీ కెప్టెన్ అలా అని రిపోర్టు రాసి ఉంటాడు. కావాలని తప్పుడు కూతలు రాస్తాడా అంటే వెధవ!"

ఇంజన్ రూమ్ లో పైపుల్లో ఎయిర్ ఫ్రెషర్ పరిక్షిస్తున్నప్పుడు ఆ ఏక్సిడెంట్ జరిగిందని వాళ్ళిద్దరికీ తెలుసు. ఒక పైపుకి కన్నం పడితే

దాన్ని మార్చి కొత్తది వేయకుండా, ఆ పగుల్లో చిన్న కర్రముక్కని జొప్పించమని చెప్పాడు చీఫ్ ఇంజనీరు. ఫ్రెషర్ ఎక్కువయేసరికి ఆ కర్రముక్క బుల్లెట్ లాగా దూసుకొచ్చి రామన్న నుదుటిని చీల్చింది. కానీ వాళ్ళు ఏమీ చెయ్యలేని పరిస్థితి. కంపెనీ వాళ్ళు చెప్పేది వినకపోగా, వాళ్ళ ఉద్యోగాలు కూడా ఊడగొడుతుంది. ఇంకెవరికైనా చెప్పినా కూడా అది చివరికి కంపెనీ దాకా వెళ్ళనే వెళ్తుంది.

"నేనీ బాధ భరించలేను, చూస్తూ కూర్చోవడం నా వల్ల కాదు. ఈసారి నా మొత్తం జీతం రామన్న భార్యకి పంపేస్తాను. కనీసం ఆమె అవసరాలైన తీరతాయి. పోయిన నెల కదా వచ్చి మళ్ళీ ద్యూటీలో

జాయిన్ య్యాడు! అంతవరకూ సంపాదించిన డబ్బుంతా ఊళ్ళోని తన ఇంటిని తాకట్టు నుంచి విడిపించుకోవడానికి ఖర్చు పెట్టేశాడు. ఇప్పుడతని భార్య చేతిలో చిల్లి గవ్వకూడా లేదు. ఏదో ఒకలా సాయం చెయ్యాలిందే!" విక్రమ్ కళ్ళలోలాగే గొంతులో కూడా తడి తొంగిచూసింది.

క్యాబినలో నేల మీద పరచిన కార్పెట్ మీద జర్మన్ హీటర్ దగ్గర కూర్చున్న బాల్కన్ సగం పైగా ముందు సీసా ఖాళీ చేసేశాడు. కళ్ళు మత్తు వల్ల ఎర్రగా ఉన్నాయో, ఏడవడం వల్ల ఎర్రబడ్డాయో ఎవరికీ తెలీదు. ఎదురుగా గోడకి నిలువెత్తుపటం వేలాడుతోంది. దాన్లో ఒక అందమైన యువతి వయ్యారంగా నిలబడి ఉంది. ఆమె నీలికన్నుల్లో రక్తాశ్రువులు చోటు చేసుకున్నట్టుగా అనిపించిందతనికి. "నీ స్నేహితుడి కోసం ఏం చేశావు నువ్వు?" అని అడుగుతున్నట్టనిపించింది. "నీ ముందు అలా నిస్సహాయంగా చావు బతుకుల్లో పడివుంటే కనీసం మెడికల్ ఎయిడ్ అయినా ఇప్పించాలని ప్రయత్నించలేదు" అంటోందామె! అతను చనిపోయాడు, కారణం? సమయానికి వైద్య సహాయం అందలేదు...! "నీ చేతకానితనం వల్లే భర్తని పోగొట్టుకున్న అతని భార్య, బాడీ కోసం తహతహలాడే పరిస్థితి వచ్చింది. అతని స్నేహితుణ్ణి చెప్పుకుంటున్నావు! పిరికి పందవి... పిరికి గొడ్డువి..."

చూడు... నీ చేతిలో ఉన్న గ్లాసుని చూడు... సారా కాదు రక్తంలా కనిపిస్తోందది! నువ్వు రక్తం తాగుతున్నావు... నీ స్నేహితుడి రక్తం....!

బాల్యాక్ హఠాత్తుగా చేతిలోని గ్లాసు ఆ యువతి పటం ఉన్న గోడకేసి కొట్టాడు. మధ్యం చుక్కలూ, పగిలిన గాజు పెంకులూ గదంతా చిందర వందరగా పడ్డాయి. అదే సమయంలో అతనికి తన మనసులో వేల కొద్దీ గాజు పెంకులు గుచ్చుకున్నట్టనిపించింది... అవమానం... నిస్సహాయత... భరించలేని బాధకి గురిచేసిన పదునైన గాజు పెంకులవి! అతని ఒంట్లో ఉన్న రక్తమంతా మొహంలోకి వచ్చింది... కళ్ళు చింతనిప్పుల్లా మారాయి...! విపరీతమైన ఒత్తిడికి గురయ్యాడు... అతని శరీరం దాన్ని భరించలేకపోతుంది... ఇసుక బస్తాలాగ అతను ఆ కార్పెట్ మీద కుప్పకూలిపోయాడు.

అతనికి మళ్ళీ స్పృహ వచ్చేసరికి అతని మొహంలో ఒక రకమైన కఠిన్యం, దృఢమైన నిర్ణయం కనిపించాయి. స్పృహలో లేని సమయంలో అతనికేదో దారి తోచినట్టు అనిపించింది. న్యాయం కోసం

పోరాడేవాళ్ళు నవ్వుతూ, తుళ్ళుతూ జీవితం వెళ్ళబుచ్చలేరు. సుఖంగా బతికే అలవాటుని వదిలి కొన ఊపిరితో ఉన్న ఆవేశానికి ప్రాణం పొయ్యాలి... ఆ తరుణం వచ్చేసింది... ఎవరో ఒకరు ముందుకి రావలసిందే. డబ్బే ప్రధానం కాదు, వేరే జీవితం కూడా ఉంది. ఇప్పుడు కనుక నిద్ర లేవకపోతే ఆ తరువాత నా అంతరాత్మ ఛీకొడుతుంది! పైగా రామన్న ఉనురు కూడా తగులుతుందేమో.. ఎలా తప్పించుకోగలుగుతాను?

మర్నాడే మెరీన్ అసోసియేషన్ కి ఈ రహస్యాన్ని తెలియజేయాలని నిర్ణయించుకున్నాడు బాల్యాక్. ఉద్యోగం ఉన్నా ఊడినా ఫరవాలేదు. రామన్న భార్యకి రావలసిన మొత్తం ఇప్పించేదాకా పోరాడతాను, వాళ్ళ దౌర్జన్యానికి దాసోహమంటూ, నిస్సహాయంగా చేతులు ముడుచుకుని కూర్చుంటే లాభం లేదు. ఈ పోరాటం కొనసాగుతుంది.... మా ఇద్దరిలో ఎవరో ఒకరు చచ్చేదాకా దీన్ని కొనసాగిస్తాను అనుకున్నాడు బాల్యాక్.

పలివర్తన

డా॥ విప్లవ్ డత్ శుక్లా

సమాజ చట్రం

కనపడని ఇరుసుపై తిరుగుతోంది

పత్రహరితం శ్రమపడ్డంత కాలం

“ఫలాలు” వేరే తరాలకు అందుతుంటాయి

అయితే నిస్వార్థంతో జ్వలించే సూర్యుళ్ళకు

ప్రపంచానికి వెలుగునివ్వడం తెలుసు

రెండు చేతులతోనే ఏ పన్నెనా సరిగా జరుగుతుంది

కాని కుడిచేయికి డబ్బు తీసుకోవడం అలవాటయింది

ఎక్కడ చూసినా చెమట, రక్తం, మాంసం నుండే కాదు

అస్థిపంజరంలోని కాల్షియం, ఫాస్ఫరస్లతో

వ్యాపారం జరుగుతోంది

వేర్లును భూపొరల్లోకి ఖననం చేసి

మనల్ని అజ్ఞాతంలో ఉంచుతున్నారు

వాడు కాండమై బలిసి, కొమ్మై ఎదిగి ధనవంతునిగా

వికసిస్తాడు, విస్తరిస్తాడు

మనం వంగి పనిచేయడం తప్పు కాదు

వంగి ఉండటం తప్పు. వంగి కొడవలిగా

పదునెక్కపోవడం తప్పు -

అందరికీ తెలుసు, క్యాపిటలిజం

ఉక్కుపాదం మోపే ఆచారం అలనాటిదే,

అందుకే అణచివేయబడ్డప్పుడల్లా

ఎరుపెక్కే ఆలోచనా విధానం మనకు అలవాటైంది

పిల్లలు, మహిళలు, వృద్ధులు, బలహీనులు,

పేదలు అందరూ దళితులే

తిరగబడకపోతే బలహీనులపై బలవంతుల

బలవంతం నిత్యకృత్యమవుతుంది

మనుషుల్ని, మనసుల్ని వివిధ వర్గాలుగా విడగొట్టింది వాడే

ఏడు వర్గాల్ని కలిపి న్యూటన్ సిద్ధాంతం నిజమని తెలుపుదాం

ఇక్కడ భేదాలు మనుషుల భౌతిక రూపాల్లో లేవు

ఆలోచనా విధానాల్లో, ఆర్థిక స్థితిగతుల్లో అడ్డుగోడలై ఉన్నాయి

చేసే పనికి “కులం” ముద్ర వేసింది వీళ్ళే

రేపు ఉన్నవాళ్ళు, లేనివాళ్ళు

అని రెండు కులాలుగా వర్గీకరించేది వీళ్ళే

లక్ష మైళ్ళు నడవాలని లక్ష్యం ఉన్నా

ఒక్కొక్క అడుగు ముందుకు వేయవలసిందే

కుల వ్యవస్థను కూలదోయడానికి ముందు

మనం మన మనస్సులో వేర్లను పీకేద్దాం!

ప్రేమకు కులం లేదు, భావాలకు కులం లేదు,

ఆలోచనలకు కులం లేదు!!

మనుషులకు కులం లేదు!!

నువ్వొక్కడివే కాదు, నీతో నేను కలిసి పదకొండవదాం!!

పోరాటంలో సైనికులమై

రేపటి ప్రకృతిలో అరుణోదయమవుదాం!!!

ఇంటి 'చాకిరి'పై స్త్రీవాదుల ఆవేదన

నేటి వ్యాపార సంస్కృతిలో వేగంగా ధరలు పెరిగిపోవడం, వస్తు వినియోగ సంస్కృతి పెరిగిపోవడం వల్ల భర్త సంపాదనకు తోడు భార్య కూడా తప్పక సంపాదించవలసిన పరిస్థితులు నెలకొన్నాయి. దీనికి తోడు నేడు స్త్రీలు అన్ని రంగాలలో పురోభివృద్ధి సాధిస్తున్నారు. ఉన్నతోద్యోగాలలో రాజీవున్నారు. క్రమంగా ఉద్యోగాలు చేసే స్త్రీల సంఖ్య పెరుగుతోంది. అయితే ఇలాంటి స్త్రీలకు పని భారం రెట్టింపయింది. ఇంటి పనితో పాటు ఉద్యోగ భారం కూడా మొయ్యవలసి వస్తోంది. అట్లా శ్రమ చేసి సంపాదిస్తున్నా, ఆ సంపాదనపై ఆమెకు హక్కులేదు. అదే శ్రామిక స్త్రీల విషయంలో వారి శ్రమ మరింత దోపిడీకి గురవుతోంది.

ఎన్.వి.ఎస్. నాగభూషణచార్యులు

“స్త్రీలను గృహ బానిసలనడం ఆశ్చర్యం కాదు. నాగరిక దేశాలన్నిటిలోనూ అత్యంత పురోగామి దేశాలలో కూడా స్త్రీల ప్రతిపత్తి అదే” అంటారు. లెనిన్ తన మహిళ ఉద్ధరణ అనే సంకలన గ్రంథంలో “వాళ్లు 'గృహదాస్యం'లో నిలిచి ఉన్నారు, 'గృహ బానిసలు'గా కొనసాగుతున్నారు, ఎందుకంటే వాళ్ళు వంటగదిలోనూ, కుటుంబ వ్యవస్థ లోనూ మహా మురికిదీ, ఎముకలు విరిచేదీ, మూర్ఖతా పాదకమా అయిన చాకిరీ కింద క్రుంగిపోతున్నారు” అంటారీయం అదే గ్రంథంలో మరోచోట. అయితే ఆమె ఎంతగా చాకిరీ చేసినా ఆ శ్రమకు విలువ లేదు. భర్త చేసే శ్రమకే విలువ వుంటుంది. ఎందుకంటే అది ఉత్పాదక శ్రమ కాబట్టి.

భర్త సంపాదన కోసం బయటకు వెడితే ఆమె ఇంటిని కనిపెట్టుకుని ఉండాలి! అందుకే ఆమెకు ఇల్లోక బందిఖానా అయింది. ఇంటిని అలుకులు, ముగ్గులతో అందంగా తీర్చిదిద్దుతుంది. ఇంటిని చూసి ఇల్లాలిని చూడాలన్నార కదా! బట్టలుతకడం, వంట చెయ్యడం, పిల్లల పెంపకం ఆమె పనులే. కొన్ని ఇళ్ళల్లో కొన్ని వసులు చెయ్యడానికి పనివాళ్ళున్నా, మిగిలిన పనులన్నీ ఆమె చెయ్యాలిందే. వంటిల్లు ఆమె అధీనంలో ఉన్నా, అందులో కూడా ఆమె ఇష్టం ఏమీ లేదు. ఏ కూర వండాల్సిందో భర్త నిర్ణయమే, వంట రుచిగా లేకపోతే భర్తకు కోపం వస్తుంది.

తన్నులో, తిట్లో తప్పవు! ఆయా సందర్భాలకు తగ్గట్లు పిండి వంటలు చెయ్యాలి. అతిథి అభ్యాగతులను ఆదరించడం ఆమె పనే. పిల్లలు, పెద్దలకు సంబంధించిన అన్ని పనులు ఆమె చెయ్యాలి. వీటికి తోడు పెరటి తోట, పూలమొక్కల సంరక్షణ బాధ్యతా ఆమెదే! గ్రామీణ ప్రాంతాలలో అయితే పాడి పరిశ్రమ, కోళ్ళ పెంపకం ఆమె పనే. అయితే వీటిమీద వచ్చే ఆదాయం మాత్రం భర్తదే! స్త్రీల శ్రమను వాళ్ళ భర్తలు, ఇతర కుటుంబ సభ్యులు పూర్తిగా స్వంతం చేసుకోవడాన్ని సిల్వియా వాల్బీ అనే ఫెమినిస్టు “పితృస్వామిక ఉత్పత్తి విధానం” అని అన్నారు.

ఇక వంటింటి విషయానికి వస్తే వంట ఒక కళ! ఎంతో అలసటనిచ్చే పని అయినా, రకరకాల రుచికరమైన పదార్థాలు చేసి, భర్త, పిల్లలు మెచ్చుకుంటే ఆనందిస్తుంది. ఇంట్లో అంతా తిన్న తర్వాతే తాను తింటుంది. చివరికి తనకు మిగిలే ఆహారం సరిపోక పోయినా, తిరిగి వండటానికి బద్ధకించి, అర్ధాకలితో వుంటుంది. వంటింట్లో తానొక అతిథియిలాగా, ఇతర కుటుంబ సభ్యులు అధితులుగా భావించి సంకృతి చెందుతుంది. “వంట బాగుందని పొగుడుతుండే మగవాళ్ళు మోసకారులు. ఆమె శ్రమను దోచుకునేవారు. ఆమె అందాన్ననుభవించినట్లే ఆమె శ్రమనూ అనుభవిస్తారు” అంటారు ప్రసిద్ధ ఫ్రెంచి స్త్రీవాద రచయిత్రి సిమోన్ దెబూవు ఆర్ తన

గ్రంథం 'సెకండ్ సెక్స్'లో. స్త్రీ చేసే ఈ పనులన్నిటికీ ఆమె “ఆడవృత్తి” అని పేరు పెట్టారు. ఇంటి నిర్వహణలో స్త్రీ ఎంతో పొదుపు పాటించి భర్తకు సాయపడుతుంది. భర్త ఇచ్చే డబ్బుని నిర్ణీత కాలం దాకా వచ్చేట్లు చూసుకోవడమే గాక, మిగిలేట్లు చేసి, భర్తను సంతోషపెడుతుంది. పొదుపు కోసం, ఖర్చు పెరిగినా తట్టుకోవడం కోసం చిన్న చిన్న అదనపు ఆదాయాల కోసం శ్రమిస్తుంది. పిల్లల, పెద్దల ఆరోగ్య సంరక్షణ కోసం శ్రద్ధ వహిస్తుంది. వారికి మంచి ఆహారం పెట్టి, తన పట్ల శ్రద్ధ వహిస్తుంది.

పిల్లలను కనడమే గాక, వాళ్ళ పెంపకం బాధ్యత కూడా ఆమెదే అయినా, వాళ్ళ భవిష్యత్తును గురించిన నిర్ణయాలలో ఆమె పాత్ర ఏమీ వుండదు. వాళ్ళు ఏం చదవాలో, ఎవరితో పెళ్ళిళ్ళు చెయ్యాలో భర్తే నిర్ణయిస్తాడు. అయితే పెళ్ళిళ్ళలో ఇచ్చి పుచ్చుకోవడాల విషయం ఆమెకే వదిలేస్తాడు భర్త. ఆ విషయాలలో ఆమె గట్టి పట్టుపడుతుంది. ఆచార వ్యవహారాలు పాటించడంలో, పూజా పునస్కారాలలో, నోములూ ప్రతాల విషయంలో ఆమె శ్రద్ధ వహిస్తుంది.

స్త్రీలనే పేరుతో పురుషులకన్నా వారికి తక్కువ వేతనాలు ఇస్తున్నారు. చిన్న తరహా పరిశ్రమలు, కుటీర పరిశ్రమలు, బీడి, పుగాకు పరిశ్రమలు, చేనేత మొదలైన రంగాలలో వారి శ్రమ దోపిడీ జరగడమే కాక, ఉద్యోగ భద్రత కూడా లేదు. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో వ్యవసాయ రంగంలో పురుషులకన్నా స్త్రీలే అధిక సంఖ్యలో పనిచేస్తున్నా, కఠిన శ్రమ చేస్తున్నా, స్త్రీలనే పేరుతో తక్కువ కకాలీ రేట్లు అమలు చేస్తున్నారు. అసంఘటిత రంగంలో, చిన్న చిన్న పరిశ్రమలు మొదలగు చోట్ల లైంగిక దోపిడీకి కూడా గురవుతున్నారు. వ్యవసాయం యాంత్రీకరణ, కార్పొరేటికరణల ఫలితంగా వ్యవసాయ రంగంలో పని దొరకడం నానాటికీ కష్టమైపోతున్నది.

ఈ సందర్భంలో మనం పరిశీలించబోయే స్త్రీవాద కవితల్ని విశ్లేషణ సౌలభ్యం కోసం నాలుగు విభాగాలుగా చేసి గమనిద్దాం. అవి : 1. వంటపని, 2. ఇంటిపని, 3. వంటపని, ఇంటిపని, 4. వంటపని, ఇంటిపని, బయట పని.

(1) వంటపని : ఇంతవరకు స్త్రీవాద దృక్పథంలో వంటింటిని గూర్చి రాయబడ్డ కవితల్లో విమల రాసిన “వంటిల్లు”

కవిత ఉత్తమమైంది. చిన్నతనంలో ఆమెకు వంటిల్లు ఓ అద్భుతమైనదిగా కనబడింది! ఆ వంటింటిలో ఆమెను ఒక సజీవ ప్రాణిగా అభివర్ణిస్తారు. ఆ ప్రాణి “తాలింపు ఘుమాయింపులు, అగరొత్తుల వాసనల”తో నిత్యం శ్వాసిస్తుందట. చల్ల చిలికే చప్పుడుతోనో, అంట గిన్నెలు తోమే చప్పుడుతోనో అది ఉదయమే మేల్కొంటుందట. వంటిల్లనాక అందులో పొయ్యిదే ప్రధాన పాత్ర కదా! దానికి రోజూ అలికి ముగ్గులు పెట్టడం ప్రతి తెలుగింట్లోనూ జరిగే పనే! స్త్రీలకు చిన్నప్పుడు ఆటస్థలంగా ఉండే వంటిల్లు, పెద్దయ్యాక కార్యస్థలమవుతుంది. ఆమెకు అక్కడే ఆడతనంలాగా ‘వంటింటితనాన్ని’ నేర్పారట! వంటరాకపోతే స్త్రీలయ్యే దెబ్బ? ఆమె అమ్మా, అమ్మమ్మా కూడా అక్కడే స్త్రీలయ్యారట. ఈ విధంగా చిన్నప్పుడు ‘అద్భుతం’గా కనబడ్డ వంటిల్లు - ‘వంటింటితనం’ నేర్పాక ఒక ‘శృశానం’లా కనబడింది కవయిత్రికి. వంటింట్లో ‘పొగమేఘాలు’ రావడం మామూలే. తడికట్టలయితే ఆ మేఘాలు మరింత దట్టంగా ఉంటాయి. ఆ పొగమేఘాల మధ్య వంటిల్లు ‘వేలాడు తుంటే’, అమ్మ ఒక ప్రేతంలా తేలుతుంటుందట! ప్రేతాలకు ఏ అవయవాలూ స్పష్టంగా కనిపించవు గదా! అలాగే ఆమెకు కూడా “ఏడ్చి ఏడ్చి కళ్ళు ఆరిపోవడం”, “తోమి తోమి చేతులు అరిగిపోవడం” వల్ల ఆ అవయవాలూ స్పష్టంగా కనిపించవు. అందువల్ల ఆమె ప్రేతంలా తేలు తుండటంలో వింత ఏం వుంది? వంటింటి సామ్రాజ్యానికి స్త్రీలే రాణులుగా భావించినా, అది నామమాత్రమే. ఎందుకంటే కనీసం వంటింటి గిన్నెలపై కూడా ఆమె పేరుండదు. భర్త పేరే వుంటుంది. ఆమెకు పెళ్ళయ్యాక, ‘మంచి ఇంట్లో’ కాదు, ‘మంచి వంటింట్లో’ పడ్డదని అన్నారు అందరూ. ఎందుకంటే ఈ వంటింట్లో తడికట్టల ‘పొగమేఘాలు’ండవు గానీ పొయ్యిలుండటం వల్ల. అయితే వంటింటి సామాను మారింది గానీ, స్వభావం మారలేదు. ఇక్కడి గిన్నెలపై కూడా భర్త పేరే వుంటుంది.

అమ్మగారి వంటిల్లు ‘స్మశానం’లా వుంటే. ఈ వంటిల్లు గ్రెండర్లు వగైరాలతో ‘యంత్రశాల’లా వుంటుందంటారామె. అంతేగాక, రకరకాల చప్పుళ్ళతో కనాయి దుకాణంలా కూడా వుండంటారు. ఈ విధంగా ఏళ్ళ తరబడి వంట చెయ్యడమే పనిగా వుండటం చేత ఆమె కలలోనూ “కళాత్మకమైన వంటిల్లే” వస్తోందట! ఇలా జీవితమే వంట చెయ్యడంగా మారేసరికి తీవ్రమైన కోపం వచ్చిందామెకు.

**“ఈ వంటింటిని తగలెయ్యి
ఎంత అమానుషమైందీ వంటగది!
మన రక్తం పీల్చేసి, మన ఆశల్నీ, కలల్నీ కాజేసి
కొద్ది కొద్దిగా జీవితాంతం పీక్కుతింటున్న
రాకాసి గడ్డ ఈ వంటిల్లు”**

అంటూ వంటింటిపై తన కనీసంతా వ్యక్తం చేశారామె. అంత కని ఉన్నది కాబట్టి “వంటిళ్ళని ధ్వంసం చేద్దాం రండి” అంటూ సాటి స్త్రీలందరికీ పిలుపునిచ్చారు. అయితే వంటిళ్ళని ధ్వంసం చేస్తే సమస్య తీరిపోతుందా? వంట ఎలా చేస్తారు? తిండి ఎలా తింటారు? చూస్తుంటే ఇదొక విధ్వంసకర వాదంలా కనబడక మానదు. అయితే మార్క్సిస్టు ఫెమినిస్టులయిన ఆమె “వేరు వేరు స్వంత పొయ్యిలను” పునాదులతో తప్పిపోద్దామని, “వంటరి వంట గదులను” కూల్చేందుకు రమ్మని పిలుపునివ్వడం గమనార్హం! అంటే వేర్వేరు స్వంత పొయ్యిలు, వంటరి వంట గదులకు బదులుగా, సామూహిక వంటశాలలు నిర్మిద్దామని ఆమె భావంగా (గ్రహించవచ్చు). ఈ పిలుపులోనే సోషలిస్టు సమాజ స్థాపన కోసం పిలుపు కూడా ఉన్నదని భావించాలి! ఎందుకంటే “సామూహిక వంటశాలలు” ఆ సమాజంలోనే వుంటాయి కాబట్టి!

అక్కడ వంట ఆడవాళ్ళు చెయ్యాలా; మగవాళ్ళు చెయ్యాలా అనే ప్రశ్నే ఉత్పన్నం కాదు. అది కూడా ఉద్యోగమే కాబట్టి!

(2) ఇంటి పని : రాసు రాసు పెరిగిపోతున్న వినియోగ వస్తు సంస్కృతి సంసారాలపై ఎటువంటి విష ప్రభావాన్ని చూపిస్తుందో “సూపర్ ఉమన్ కాలేసు” అనే కవితలో ఓల్గా వివరిస్తారు. వ్యాపార సంస్థల ప్రచారాధారంలో చిక్కుకున్న సంసారాలు ఆ భారాన్ని తట్టుకునేందుకు వక్ర మార్గాల సంపాదన వైపు మళ్ళుతున్నాయి. దీంతో ఇచ్చిన కట్నాలు చాలక భార్యల్ని మరింత సొమ్ము తెమ్మని పుట్టిళ్ళకి తరమడం, లంచగొండితనాన్ని ఆశ్రయించడం మొదలగునవి చేస్తున్నారు. కొందరు మొదటి భార్యను ఏదో విధంగా వదిలించుకుని మళ్ళీ కట్నం తయారవుతున్నారు.

**“మా అమ్మానాన్నల రక్తమూ చెమట
నీ అక్రమ సంపాదనలో కలసి...”**

గదులనిండా సామాను ఉక్కిరి బిక్కిరైంది”

అంటారామె. టి.వి. ప్రకటనల్లో లాగా ఎంత పనిచేసినా తాజాగా కనబడేట్లు ఉండలేనంటారామె. ఇంటి పనుల్లో మునిగిపోయే “దుమ్ము ధూళి వెతికే కళ్ళు” - ఎప్పుడూ వెలుగుతూ ఎలా వుంటాయి? “పిల్లల ముక్కా మూతీ తుడిచే” చీర - నలగకుండా ఎలా ఉంటుంది? పనిచేసి చేసే గరుకుబారిన చేతులు - మెత్తగా ఎలా వుంటాయి? అలా ఉండలేదని భర్త కోపించినా లాభం లేదనీ, సామాన్ల దొంతర కిందపడి అణిగిన నా అంతరాత్మ మూలుగు విని “ఆ వస్తు సమస్తాన్ని ధ్వంసం చేసి” నన్నుండుకోమంటారామె.

(3) వంటపని, ఇంటి పని : “గృహలక్ష్మి” అనే కవితలో ఓల్గా వంటపని, ఇంటి పనుల్లో విసుగుపట్టిన ఓ ఇల్లాలి గురించి చెబుతారు. వంట పనితో అలసిపోయిన ఆ ఇల్లాలి యొక్క ముక్కు ఇంగువ వాసనలో మునిగిపోవడం చేత “ఊపిరి పీల్చుకోవడమే” మర్చిపోయిందట! ఎప్పుడూ ఇంటిపనుల్లో సతమతమయ్యే ఆమె “చేతుల చీపురుకట్టలు” శూన్యంలో అలా దేవుతూనే వుంటాయట! ఇంత ఎడతెరిపి లేకుండా శ్రమిస్తున్నా ఆమె జీవితం “ఎందుకో ఎప్పుడూ కాటువాసనే వేస్తుంటుంది” అంటారామె విచారంగా.

(4) వంటపని, ఇంటిపని, బయట పని : ఈ విభాగంలో మొదటగా మందరపు హైమవతి రాసిన “ద్విపాత్రాభినయం” అనే కవితను చూద్దాం. స్త్రీలు చేసే వంట పనితో కూడిన ఇంటిపని, ఆఫీసు పనిని ద్విపాత్రాభినయంగా అభివర్ణిస్తారామె. ఒక స్త్రీ మంచి చీర కట్టుకుని బయటకు వచ్చిందంటే విధిలోని చూపులన్నీ ఆమె మీదే వుంటాయి కదా!

**“ఇస్త్రీ చీర కట్టుకుని
హ్యాండ్ బ్యాగ్ భుజాన తగిలించుకుని
హడావుడిగా బయటకు రాగానే
ఫ్లాష్ లైట్లన్నీ ఒక్కసారిగా
ముఖం మీదికి ఫోకస్ అయినట్లు”**

బాకుల వంటి చూపులు తన గుండెల్లోకి దూసుకుపోతాయంటారామె. పొద్దున్నే ఈమె చక్కగా తయారై ఇస్త్రీ మడత నలక్కుండా తిరిగి వస్తుందని, ఇదంతా ఎంతో అదృష్టంగా అంతా భావిస్తారని, అయితే ఆ భావన భ్రమ తప్ప వాస్తవం కాదంటారామె.

సాధారణంగా పెళ్ళి కాకముందు ఎవరైనా ఎన్నో కలలు కంటారు. ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని చూసి మురిసిపోతారు. అయితే పెళ్ళయ్యానే ఆ కలలన్నీ కల్లయిపోతాయి. “ఇప్పుడు వంటగదే నా ప్రకృతి సర్వస్వం” అంటారామె. కలలు వేరు, జీవితం వేరు కదా!

తెల్లవారుజామునే లేచి ఇంటిపని, వంటపని తెముల్లుకోవాలి. ఇవన్నీ ఎంత వేగంగానంటే - “గడియారంలో తిరిగే సెకండ్ల ముల్లు” కన్నా వేగంగా. ఇప్పుడు గ్యాస్ పొయ్యి మంటల్లోనే నీలాల గగనాన్ని” చూసి ఆనందిస్తుందామె! “కుక్కర్ విజిల్స్”లోనే సంగీతాన్ని వింటుంది! భర్తకు కాఫీ అందించడంతో పాటు మీల్స్ కారియర్ రెడీ చేసివ్వాలి! పిల్లలకు లంచ్ బాక్స్ సర్ది ఇవ్వాలి! ఇవన్నీ అందించడానికి ఆమెకున్న రెండు చేతులూ ఏం సరిపోతాయి? “కార్తవీర్యార్జునుని సహస్ర బాహువులుగా” పని చేసినా, ఆమె పనులు పూర్తికావు. మిగిలిపోయిన పనులకు కామా పెట్టి, ఆఫీసుకు బయలుదేరితే, వెంటనే బస్సులు దొరికితే అనుకో వలసిందేం లేదు. కాస్త లేటయ్యేసరికే “ఆడవాళ్ళు కెందుకమ్మా ఉద్యోగా ల”ని ఆఫీసరంటాడు. ఎంత అభిమాన పడినా ఉపయోగం ఏముంది? ఇక సాయంకాలం బస్లోని రష్మిని సాకుగా తీసుకుని, “ఆడదాని శరీర మాంసాన్ని తాకి ఆనందించే స్పర్శ”కు మనస్సులో ముళ్ళు గుచ్చుకున్నా చేసేదేం లేదు. అలా ఇంటికొచ్చిన ఆమె “పొద్దుట్టుంచి నాలుగిళ్ళు తిరిగొచ్చిన న్యూస్ పేపర్”లా నలిగిపోయి వస్తే, అనుమానం మొగుడు ఎందుకాలస్యం అయిందంటాడు. ఇక అప్పుడు పొద్దున “కామా పెట్టిన” దగ్గర్నుంచీ మిగిలిన పనులు పూర్తి చెయ్యాలి. ఈ విధంగా ఆధునిక కాలంలో స్త్రీలు విశాల ప్రపంచంలోకి అడుగుపెట్టినా, చదువుకున్న స్త్రీకి ద్విపాత్రాభినయం తప్పడం లేదంటారు హైమవతి.

ఇప్పుడు కె. వరలక్ష్మి రాసిన ఓ విలక్షణ కవిత “ఆమె”ను చూద్దాం. బయట ఇళ్ళల్లో పనిచేసేవారి బతికే ఓ శ్రామిక మహిళ యొక్క

జీవన పార్శ్వాలును ఈ కవిత తడుముతుంది. పని మనుషుల పేర్ల గురించి కవయిత్రి చేసిన వ్యాఖ్య ఆమె పరిశీలనా దృక్పథాల్ని తెలియజేస్తుంది. పనిమనుషుల పేర్లలో గొప్ప అర్థాలేం వుంటాయి? ఏవో సామాన్యంగా కుదించినవై వుంటాయి.

“ఆమె పేరు రంగి అయితేనే? మంగి అయితేనే?
పేరులో పెన్సిల్లేని పనిమనిషి”

అంటారు వరలక్ష్మి. తెల్లవారుజామున లేచి, అందరి ఇళ్ళకూ వెళ్ళి పనిచెయ్యాలి. ఎండావానలతో పని లేదు.

“ఆమె వచ్చి వెళ్ళిందంటే
అందరి వాకిళ్ళు
అద్దంలో చూసుకుంటున్న పెళ్ళికూతుళ్ళలా”

వుంటాయి. కాని ఆమె స్వంత ఇల్లు మాత్రం “అలనా పాలనా లేని అభాగిని”లా వుంటుంది. ఎందుకంటే అందరి ఇళ్ళల్లో పనిచేసి చేసి వచ్చేసరికే ఆమెలోని సత్తువంతా హఠాఠం చుకుపోతుంది. దానికి తోడు ఆమె గర్భిణీ కూడా అయితే? మొగుడనే వాడున్నాడు గానీ, వాడిపని తాగడం, పెళ్ళాన్ని ‘ఓళ్ళు హూసం’ చెయ్యడం! ఏజ్లో ఎడపిల్ల పాల కోసం పీక్కుతుంటుంది. మురికిగుంటల్లో ఆడే మూడేళ్ళ కొడుక్కి - ఏ అమ్మయినా ఇచ్చిన చిరుతిండి మూటగట్టుకొచ్చి ఇస్తుంది. కడుపులో ఆకలితో పడుకుంటే నిద్రేం వస్తుంది? అలాంటి ఆ పనిమనిషికి “భవిష్యత్ మీద ఆశగానీ, గతం మీద రోత గానీ” ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. చుట్టుపక్కల ఏమైనా ఆమె కనపసరం! ‘ఏదేమైతే నాకేం’ అనే నిర్విప్లవతతో కాలాన్ని గడుపుతుందంటారు వరలక్ష్మి.

మృత్యు ఒడిలో రైతు

యాసలపు సూర్యారావు

ఎక్కడ చూసినా
మృత్యువు నడచిన దారులే
గాయాన్ని గాయం చేస్తూ
సుతిమెత్తని గుండెల్ని
నయవంచనతో కోస్తూ
పరదేశీయతను భుజానికి ఎత్తుకుని
దాలరీకరించబడుతున్న భావనలు
పిడికెడు మెతుకులకై
ధ్వనిస్తున్న లక్షల గొంతులు
ఎండిన బ్రతుకు బీడు నేలలో
ఆశల నాట్లు వేస్తే
మమకారం చచ్చిన మట్టి
రైతు నాటిన విత్తనాన్ని
గర్భాన్ని దాల్చునంటుంది
మనుషులు కల్తీ అయితే
విత్తనం కల్తీ కాక ఏమవుతుంది
పచ్చని పొలాలు ఇప్పుడు
నీటితో బంధాలు తెగిపోయి
గుండెలు పగిలి రోదిస్తున్నాయి
ఇప్పుడు నేల మట్టి వాసనలు వేయటం లేదు

కాలిన రైతుల బ్రతుకులు
కమురు కంపు వేస్తుంది
ఎక్కడ చూసినా మృత్యు సంకేతాలే ధ్వనిస్తున్నాయి
అగాధం అంచుల్లోకి,
నాగలి కర్ర దిగబడుతున్నది
దారి పొడవున రక్తపు చారికలే కానవస్తున్నాయి
నిన్నటి నాగటి చాళ్ళు నేడు
రైతన్నల సమాధి గోతులుగా మారుతున్నాయి
ప్రపంచీకరణ పైశాచిక దోపిడీ దాహానికి
మరుభూములుగా మారుతున్నాయి! వ్యవసాయాలు
మానవ వినాశకర పరిణామాల ప్రస్థానంలో
రూపు చెరిగిపోతుంది అనడం తప్పుకాదు
ఒక అన్యాయాన్ని ప్రశ్నిస్తే,
స్టాక్ మార్కెట్ పతనం
వేల అన్యాయాలు వరదలా ప్రవహిస్తే
స్టాక్ మార్కెట్ల మాయా జాలంలో
సామాన్యుడి బ్రతుకు, గానుగలో చెరుకు
పాలక కింకర్లు సృష్టించే ఈ సుడిలో
అనునిత్యం రైతు, కూలీ, ధగ ధగ
దళారులకి, దళారులు పుట్టడం దోపిడీ ధర్మ సూత్రం
రైతు నాగలితో భూమిని కాదు దున్నాల్సింది
అవినీతి వ్యవస్థ గుండెల్ని
ఆత్మహత్యలు చేసుకోవడం కాదు
ఆత్మస్థైర్యాన్ని పెంచుకోవాలి
వంచనా శిల్పాన్ని వధించాలి

ఫీడింగ్

జ్యాలాముఖి

ఇది పాకుడు బట్టిన నేల
జారకూడదనే గోల
పెరుగుతున్న సంక్షోభంలో
జారడమే ఆధునిక జీవనపాట...

ఒకడు
ఆదిలోనే హంసపాదు
ఆరంభ శూరత్వానికి కిరాయి కితాబు
వీడు పూర్తిగా అర్థకుడు
మొదటిఅడుగులోనే జారి
మూతి పగిలేలా బోర్లాపడి
మీసాలకు బురద అంట లేదని
సంబరపడి జారడాన్ని సొంతం చేసుకుంటాడు
సమాజాన్ని నిత్య పరిహాసం చేయడానికి
తన మీద తాను ఘటైన జోకు వేసుకుంటాడు-

రెండోవాడు
ఆదర్శాల సంరంభంలో
అతి జాగ్రత్తగా మొదటి అడుగు గెలుస్తాడు
రెండో అడుగు దాకా ధృఢంగా నిలుస్తాడు
అమిత విశ్వాసంతో అమాంతంగా జారి
వెల్లికిలా పడి 'తన విధి' ని చేరి తరిస్తాడు-

మూడోవాడు
మున్ముందుకు దూసుకపోతాడు
గమ్యానికి గమనానికీ సమన్వయం కుదరక
జరజరా జారి మొదటి కొస్తాడు మురికి ముస్తాబులో
తప్పుదంటూ జారడాన్ని ఆధ్యాత్మికం చేసుకుంటూ
తన బురదను జాతికి నీతిగా రుద్దుతాడు,
'కర్మ సిద్ధాంతం' కర్మ
బురదలో తెప్పలా తేలాడుతుంది-

నాలుగోవాడు
సయవినయంతో నడకసాగిస్తాడు
పడుతూ లేస్తూ, పట్టుజారి మళ్ళీ మళ్ళీ పడిపోతాడు,
జారిన గుండెను జాతీయ జెండాగా మారుస్తాడు
చివరకు జాతికి గుండె లేకుండా పోతుంది
ధర్మరాజు యమధర్మ రాజుగా చెలరేగుతాడు
పెనువేపవత్తు ప్రవృత్తి
ప్రపత్తిగా మిగులుతుంది. -

అయిదోవాడు
ఆ దరి చేరేదాకా
సమతూకం ఆట ఆడుతాడు
అడుగుతీసి అడుగు వేసేలోగా
ముందడుగు తప్పుతుంది

వెనకడుగు వేయందే ముందడుగు
సాధ్యం కాదన్నది తెలుసుకోలేదు
హతాశుడై వీడు
నడకను నిషేధించికాని ఊరుకోడు
పట్టు విడుపుల సయ్యాటలో
పట్టుదల గూడా గట్టు తేల్చే నిజం
అడుగుల హడావిడి
అభయ హస్తాల అలజడి
సరిపోని బతుకాట-

ఆరోవాడు
సాధ్యపడని శేషప్రశ్న!
తెలిసినా తెలియని జాతి సమన్వయ
ఇది నేటి శేష ప్రశ్నల జీవితం
ఇరవై ఒకటవ శతాబ్దం చేరో చేరని చేదు నిజం
మెరిసే మురికి మీద విరిసే తమాషా రాజకీయం
తరాల తప్పుడు ఫీడింగ్ చెప్పే కల్తీ కంప్యూటర్ల మాయ-

జాతీయ జారుడు బండ మీద
నక్షత్రాల అనాది అండ మీద
జారిన వీరులు దిగిజారిన ధీరులు
నడక నటించే నేర్పరులు
బతక నేర్చిన జూదరులు-

అంగట్లో అన్నీ చూపి
ఆకలి నోట్లో మట్టి కొట్టే కిలాడిలు
మార్కెట్కానమీలో మనిషి మీద పందెం కాసే పాటగాళ్లు
ప్రపంచీకరణ 'నిశ్చల మృత్యువులో
ప్రజాస్వామ్యం ధనస్వామ్యానికి పర్యాయపదం

అవినీతి వరదలో జాతీయ బురదలో
మురికి శాశ్వత సరదా! మోసం కులాసా!!
వేలం వెర్రి పాటలో పంచ భూతాలు పరాధీనాలు
ధృవైక రాజ్యం అవతారికలో జీవితం దివాలా
విశ్వ విఫణి మాయ బజారులో
'విశ్వ మానవుడు' నిత్య సత్య సరుకు-

ఇక్కడ ఇప్పుడు ఏదీ తప్పు కాదు
ఒక్క ఆకలి తప్ప, ఆరని నిజం తప్ప
నిలదీసే ప్రశ్న తప్ప, తిరగబడే తాపం తప్ప-
ఇది పట్టుబడని దొంగల రాచకేళి-
జారే జాతీయ నిపుత్తుల మీద
పురా వైభవ ప్రాభవాల మీద
దాలరు డడ డాండ డాండ విలయతాండవం-
జారడం మనిషి రూపు రేఖలు మారడం
పాకుడు తెచ్చిన పచ్చి పాఠశాలకం-

ఈ పేరిన మురికి కూపాల మీద
పొర్లాడే విష కీటకాల మీద
వేడి వేడి వడగళ్ల వాన తప్పనిసరి
పిడికిళ్ల సుడిగాలిలో అంగళ్ల రాచక్రీడ వినాశం

(సర్వజిత ఉగాది కవి సమ్మేళనంలో చదివిన కవిత)

మబ్బు తొడిగిన చందమామ

‘నాకు చందమామ
కావాలి... ఈ... ఈ...
చిన్ను కచ్చా పెడుతూనే
వున్నాడు.’
ఈ...’ అంటూ
రాగం ఆపకుండా
తీస్తూనే వున్నాడు.
మోకాళ్ళో తలదించుకొని
ఓ మూలగా కూర్చొని
ఏడుస్తూనే వున్నాడు.

బమ్మిడి జగదీశ్వరరావు

వాళ్ళమ్మ అలవాటుగా యేమి పట్టించుకోకుండా తన పనుల్లో తాను వుంది. చేసేదేమి లేక ఆఫీసు నుండి మోసుకొచ్చిన అలసట దించుకోవడానికి బాత్‌రూమ్‌లో దూరాను.

‘ఈ... ఈ...’ ఏడుపు వినిపిస్తూనే వుంది. మధ్య మధ్యలో ‘నాకు చందమామ కావాలి... ఈ...’ స్వరం కీచుమంటోంది. అరచి అరచి గొంతు పట్టేసినట్టుంది. పెగలడం కష్టమౌతోంది.

బాత్‌రూమ్ లోంచి వచ్చిన నన్ను తలెత్తి చూసాడు చిన్ను. వాడి బుగ్గల నిండా దుఃఖపు చారికలు.

“... తెల్లవారి నుండి తినేస్తున్నాడు, చందమామ కావాలట.. చందమామ పట్టపగలు ఎక్కడుంచి పట్టుకొచ్చి తెచ్చేది? ఈడి చేతిల పెట్టింది?” మా ఆవిడ నా చేతిలో టీకప్పు పెట్టింది.

‘యిప్పుడు లాత్రయింది కదా, చందమామని చూపించు..’ మోకాట్లోంచి తలెత్తి గొంతు పెంచి అడిగాడు చిన్ను.

‘సూల్లేదు, ప్రవేల్లేదు, చదువంతకన్నా లేదు, ఈ యూకేజీకి యిక్కడే చదవనీ, వచ్చే యేడు ఫస్టు స్టాండర్లుకి స్కూలు మార్చిస్తే సరి..’ మా ఆవిడ మాటకి నేను ఔననలేదు, కాదనలేదు.

‘చందమామని చూపిస్తే స్కూలుకయినా వెళ్తాను, ప్రవేటుకయినా వెళ్తాను, లేకపోతే ఎక్కడికీ వెళ్ళను.. ఆ...’ ఖచ్చితంగా చెప్పాడు చిన్ను. వాడి కళ్ళు, ఆ చూపు ఆ విషయాన్ని స్పష్టం చేస్తున్నాయి.

‘పిచ్చెదప’ తిడుతూనే మిక్చరూ, లడ్డూ ఓ ప్లేటులో తెచ్చి చిన్ను ముందు పెట్టింది. వాడు విసురుగా తోయడంతో అదంతా నేల పాలయింది.

‘నీకూ...’ వాళ్ళమ్మ కోపంగా వెళ్ళి వీవు వంచి ఒక్క చరుపు చరిచింది. నేనడ్డుకున్నాను.

‘మీరు లెగండి, వీడికి బొత్తిగా భయం లేదు, గాలి పట్టినాడు.. రోజూ వీడి సొద యిదే...’ ఆవేశం పట్టలేనట్టు చూస్తున్న అమ్మను అన్నలు పట్టించుకోనట్టుగా వున్నాడు చిన్ను.

నేను నెమ్మదిగా నేలన పడ్డ మిక్చరు, లడ్డూ తీసి ప్లేటులో వేశాను. దగ్గరిగా చేరి ‘చిన్నూ...యిది వడ్డు సరే, యింకేం కావాలి..’ అడిగాను.

‘చందమామ..’ చిన్నగాడి మాట.

“సెలవుల్లో వూరెళ్ళినప్పుడు మొదలయింది పిచ్చి. అసలు దీనంతటికీ కారణం మీ అమ్మ. చిన్న సొన్నని వీడ్చి చంకనేసుకొని చందమామని చూపించి గోరుముద్దలు పెట్టి.. ముద్దు చేసి చెడగొట్టింది” ఆవేశంతో అగ్గిలాగుంది మా ఆవిడ.

“నువ్వే..” అన్నాడు చిన్ను.

మా ఆవిడను పట్టించుకోకుండా, వాడి అల్లరి మాన్పించాలని లడక్క తీసి ‘దీన్ని చూస్తే గుటుక్కున మింగెయ్యాలనిపిస్తోంది కదూ?’ ప్రేమగా అడిగి నోరు తెరిచాను.

‘నాకు లడ్డా గుండ్రంగా చందమామలాగ కనిపిస్తోంది.’

చిన్నూ మాటకి ‘చూసారా.. వీడికి పిచ్చి ముదిరిపోయింది.

ఈ గోడలు చూడండి..’ చూసిపోంది మా ఆవిడ.

చూస్తే పెన్సిల్తో గుండ్రంగా గీసి వున్న గీతలు. గోడలు ఎక్కడా ఖాళీలేవు. ఎటుచూసినా అవే.. చిన్నా, పెద్దా రక రకాలుగా సున్నాలు. కొన్ని అరసున్నాలు కూడా!

‘చందమామ ఒక్కటే కదా?, మరి యిన్ని గీశావేంటి?’ అడిగాను. చిన్నుని చూసినట్టే నన్నూ కోపంగా చూసింది వాళ్ళమ్మ.

‘చాలా చందమామలున్నాయట కదా, మనకి కనిపించే చందమామ కాకుండా’ చిన్నూ చెప్తుంటే నాకు చాలా అబ్బురమనిపించింది.

‘అవునా’ అన్నాను, వాడికంటే చిన్న పిల్లాడిలా.

పాముబుసలా పేద నిట్టూర్పు వదిలి మా ఆవిడ అక్కణ్ణుంచి వెళ్ళి పోతూ ‘గోడలన్నీ గీకేసారని, మనల్నే సున్నం వెయ్యమంటాది ఓనరు..’ ప్రమాదాన్ని చెప్పింది.

ఏ మాటలూ పట్టించుకోని చిన్ను మంచం ఎక్కి సెల్ఫ్లోని టేప్ రికార్డర్ తీసి బటన్ నొక్కి ఒడిలో పెట్టుకున్నాడు.

‘చందమామ రావే- జాబిల్లి రావే

కొండెక్కి రావే - కోటి పూలు తేవే

బండెక్కి రావే - బంతిపూలు తేవే

పల్లకిలో రావే - పట్టు తేనే తేవే

గోడెక్కి రావే - గోగుపూలు తేవే

అన్నింటిని తెచ్చి -మా అబ్బాయికీయవే..’

మా అమ్మ గొంతు. మా అమ్మ పాడిన పాట. ఉళ్ళోంచి తెచ్చుకున్న పాట. ఊయల పాటలూ కతలూ...

మళ్ళీ మళ్ళీ అదే పాట పెడుతున్నాడు చిన్ను.

ఫ్లాట్లోని యిరుగూ పొరుగూ పిల్లలు బుజ్జి, బంటి, శ్రావ్య, సుజి ఇంట్లోకి వచ్చారు. చిన్నూ చుట్టూ చేరి పాట వింటున్నారు.

‘వీడికిదే పని..ఓ సీరియల్ చూడనివ్వడు, వొక సినిమా పాట విననివ్వడు, ఆ కేబుల్ డిస్క రెండొందలు బాకీ పడి వున్నాం. నెలనెలా కడతన్నాం..’ మా ఆవిడ గొలకన కోడి అయ్యింది.

చందమామ పాట మళ్ళీ రిపీట్ చేసాడు చిన్ను.

ఆ పాట రిపీట్ చేయడం కన్నా, నేను వినకపోవడం మా

ఆవిడకి కోపం తెప్పించినట్టుగా వుంది. ‘టీవి పెట్టడానికి లేదు సరే, ఈ పాటలు విని పిల్లలందరూ ఇల్లు ఎక్కి తోక్కేస్తున్నారు, ఇల్లు కడగలేక నడుం నారయి పోతుంది..’ గొంతు పెంచింది మా ఆవిడ.

‘మీకు చెప్తే వినిపిస్తోందా లేదా..? ఇరుగూ పొరుగూ అమ్మలక్కలు మనల్ని చూసి నవ్వుతున్నారు’ ఉక్రోశం పట్టలేకపోతోందామె.

‘ఎందుకు ? అని చూసాను.

‘నవ్వరా?’ అందామె మళ్ళీ.

‘ఎందుకు?’ అన్నాను..

‘ఇంత పల్లెటూరి బైతులు ఎక్కడనుంచి దిగినారని..’ అందామె.

‘నువ్వెందుకు లేనిపోనివి వూహించుకుంటావ్..?’ అన్నాను.

‘అపార్ట్మెంట్లో వున్నామంటే ఎట్లాగుండాలి..’ నిట్టూర్పు వదిలింది.

‘ఎలాగుండాలి?’ నేను వదలేదు.

‘మాకిలాంటి కతల్రావు.. మాకిలాంటి పాటలు రావు.. అని డిగ్నిఫైడ్గా వుంటారు..’ ఆమె మాటకు ఏమని చెప్పాలో నాకు చేతకాలేదు.

నా మనసులానే టేపు రికార్డర్ గరగర లాడుతోంది. బెక్కుతోంది. చూస్తే టేపు చుట్టుకుంది. నేను టేపురికార్డర్ అందుకొని చుట్టుకున్న టేపు తీసే ప్రయత్నం చేస్తున్నాను.

మా వాడు అన్నీ మరిచి పోయి అమ్మ దగ్గరకు పరుగున వెళ్ళి ‘అమ్మా..చందమామ చూపించవూ..’ అడిగాడు. ఆమె స్పందించలేదు. అలా అని వాడూ ఆగలేదు. బాల్యనీలోకి వెళ్ళి అటూ యిటూ చూసాడు.

వాడితో పాటు మిగతా పిల్లలూ.

‘ఎక్కడా కనిపించడం లేదురా...’

‘ఏమయింది?’

‘హే..వస్తాడు ..చందమామ గ్యారంటీ వస్తాడు. ఆకాశంలో వుండి మనకి వెలుగు యిస్తాడు. మా నానమ్మ చెప్పింది’ చిన్నుగాడు చెబుతున్నాడు.

చేస్తున్న పని ఆపి తలెత్తి చూసాను.

చిన్నుగాడి ముఖంలో చందమామ కోసం పడే ఆరాటం స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది. వాడు పరుగున వెళ్ళి వాళ్ళమ్మతో ‘అమ్మా.. చందమామ లావే పాడమ్మా. చందమామ వస్తుంది.. ప్లీజ్మ్మా..ప్లీజ్..’ గెడ్డం పట్టుకు బతిమలాడుతున్నాడు చిన్ను. వాళ్ళమ్మ కూరలు కోస్తూ వుంది, కదలేదు.

‘నువ్వు పిలిస్తే ..పాడితే చందమామ వస్తాడమ్మా..’ చిన్ను చెప్తున్నాడు.

‘నాకేం పాటలు రావు... వెళ్ళవతలకి..’

టేపు తెగింది! చిక్కబడిపోయింది! అలా వదిలేసి నిల్చున్నాను.

‘డాడీ మాకు చందమామను చూపించవా?’

బాల్యనీలోకి వచ్చాను. నన్ను ముసురుకున్న పిల్లలు.

చూస్తే చందమామ కనిపించలేదు. అక్కడక్కడా ఆకాశపు ముక్కలు కనిపించాయి. ఎటుచూసినా రాళ్ళే, రాతి కట్టడాలే. రాతి సగరం. ఆకాశాన్ని తాకే అపార్థమెంటు.

‘మన బాల్యనీ నుంచి కనిపించదు డాడీ, సిద్ధా వాళ్ళ టెర్రస్..’ చిన్న గాడు చెప్పబోతుంటే, ‘సిద్ధా వాళ్ళ టెర్రస్ మీదకికినా కనిపించదు’ అన్నాడు బుజ్జి. ‘యేం’ అంది శ్రావ్య, ‘పార్కు వుందికదా?’ అంది సుజి. ‘పార్కులో షాపింగ్ కాంప్లెక్సు వచ్చింది కదా అంకుల్ అన్నాడు బుజ్జి.

నేను నిట్టూర్పుగా తలూపాను. మున్సిపల్ పార్కులు, హౌసింగ్ బోర్డు పార్కులు ఒక్క ఫేజ్ కాదు, అన్ని ఫేజుల్లోనూ షాపింగ్ కాంప్లెక్సుల నిర్మాణం. దాని మీద పార్టీల నాయకుల వాగ్వివాదం పేపర్లో చూసిందే. ఇన్ కమ్ సోర్సు కోసం తప్పదని అధికారులు.. ప్రభుత్వం. కాదని మిగిలిన స్థలాల్లో వెల్ఫేర్ అసోషియేషన్ వాళ్ళు టెంపుల్స్.. కనబడ్డ చోటల్లా కట్టేస్తున్నారు. కాషాయం జెండా ఎగరవేస్తున్నారు...

ఆలోచనల నుండి బయట పడి చూస్తే నా చుట్టూ వున్న పిల్లలు లేరు. అంతా బుద్ధిగా ఒక్క చోట కూర్చొని రాసుకుంటూ వున్నారు. నేను నీరసంగా ఇంట్లోకి వచ్చాను. కుర్చీలో కూలబడ్డాను.

‘నాకు చందమామంటే చాలా యిష్టం..’ చిన్ను.

‘నాక్కూడా..’ అంది చిన్ను ఈడుదే పండు, ఎప్పుడొచ్చిందో అందరి మధ్యలో మటం దిద్ది కూర్చుంది.

‘లాస్టి యర్ చందమామని చూసానన్నాడు బంటి.

‘నేను కూడా’ అంది పండు. నేను నవ్వుతూ చూడనట్టే చూసాను. మా ఆవిడ పక్కంటావిడతో చేరి ఏదో మాట్లాడుతూ వుంది.

‘చందమామలో కుందేలు పిల్ల వుండటం. తెల్లగా బుజ్జి బుజ్జిగా వుండి చెంగు చెంగున గెంతుతూ ఆడుకుంటూ వుంటుండటం.. మా నానమ్మ చెప్పింది..’ చిన్ను.

‘మా నానమ్మ కూడా చెప్పింది’ అంది పండు. ‘మరి ముసలమ్మ వంట చేస్తుందంటారు?’ బుజ్జిగాడి డౌటు.

‘అది కూడా..’ అని చిన్ను బాల్యనీలోకి పరుగు తీసాడు. వెనకాలే పిల్లలు అపార్థమెంటు సందుల్లో చీలిక పేలికలుగా అక్కడక్కడా కనిపిస్తున్న ఆకాశం వంక చూస్తున్నారు.

‘నిజమే ముసలమ్మ వంట చేస్తోంది’ అంది శ్రావ్య. ‘ఏది చందమామ?’ ముందుకి తొంగి చూస్తూ చిన్ను. ‘చందమామ కాదు..’

‘మరి?’ ‘ముసలమ్మ చందమామలో వంట చేస్తోంది కదా.. ఆ పొగ వస్తోంది.. అదిగో.. అదిగదిగో..’

ఆ మాటతో కూర్చున్న చోటు నుండి లేచి నేను బాల్యనీలోకి వెళ్ళాను.

‘ఏది పొగ?’ చిన్ను.

పేలికలైన ఆకాశంలో మబ్బులు..తెల్లగా అచ్చం పొగలా కదల్తూ వుంది. పిల్లలు ముచ్చటగా కనిపించారు.

‘పొగ...పొగ..’ చిన్ను గంతులేసాడు. నా దగ్గరి కొచ్చి నా చెయ్యి పట్టు కొని’ ముసలమ్మ కూడా కనిపిస్తే బాగుం్న..కద డాడీ..’ అడిగాడు.

నేనేమి అనలేకపోయాను. ‘...తూగినా చేసినా..యింకేమన్నా వుందా?, బాల్యనీ లోంచి అందరూ లోపలికి రండి.., మా ఆవిడ కేక.

పిల్లలందరూ లోపలికి వచ్చారు. వెనకాలే నేను. ‘..మరి ..చందమామలో తెల్లపు మేస్తోందని, పక్కనే పిల్లనగ్రోవి వూదుతూ శ్రీకృష్ణుడు పొన్నచెట్టు కింద నిల్చున్నాడని..’

సుజి చెప్పకమందే-‘ఇవి కూడా మానానమ్మ చెప్పింది’ అన్నాడు చిన్ను. ‘నాక్కూడా’ అంది పండు.

పిల్లలందరూ గలగలమని నవ్వుకున్నారు. నేను నవ్వేశాను.

నా నవ్వు చూసి ‘అంకుల్.. చందమామ గురించి మీకు తెలిసిన కథ చెప్పండంకుల్..’ అన్నారు పిల్లలు ‘చెప్పండంకుల్..’ పిల్లలతో కూడి చిన్ను కూడా అదే అన్నాడు. అందరూ నవ్వేశారు.

‘ఎన్నో కథలు..యేం చెప్పను..? ఊ..’ ఆలోచనగా వున్నాను. ‘డాడీ మరేమో కృష్ణుడు అలా ఎంత సేపు... ఏంటి.. మాట వెతుక్కుంటుంటే..

‘పూటు’ అని అందించాడు బంటి. ‘..వూదుతాడు?’ అడిగాడు చిన్ను.

‘బుగ్గలు నొప్పెట్టవా?’ పండు మాటకు అంతా నవ్వేశారు.

‘అంటే.. పక్కనే బావిలో గోపికలు జలకాలాడుతున్నారు కదా, వాళ్ళంతా ఒడ్డుకొచ్చి క్రిష్ణయ్య వెంట పడి తరిమేదాక..’ నే చెప్తుంటే - మధ్యలో ‘గోపికలు రారు, చిన్ని కృష్ణుడు పూటు అలా వూదుతూనే వుంటాడు..’ అన్నాడు బంటి.

‘నేను కూడా’ అంది పండు. ‘మొన్న చేతి వేలికి గోరు చుట్టయినప్పడు అలాగే వూదుకుంది... ఊఫ్..ఊఫ్..’ అన్నాడు బంటి.

అందరూ నవ్వారు. పండు కూడా నవ్వింది. ఒక్కక్షణం నిశ్శబ్దానికి చోటివ్వనట్టు వెంటనే అందుకున్నాడు.

చిన్ను!, అబ్బా.. అబ్బబ్బా.. చందమామలో ఎన్ని వున్నాయో ? పొన్నచెట్టు, చిన్ని కృష్ణుడు, పూటు.. పిన్నలగల్గ, గోపికలు, బావి... చెప్తుంటే -

‘ముసలమ్మ, పొయ్యి, కుందేలు, తల్లావు..’ అంటూ మిగతా పిల్లలు తామూ చెప్పారు.

‘ప్పే’ విచారంగా ముఖం పెట్టాడు చిన్ను. ‘ఏమయిందిలా? రా పలకడం రాదని పండు అలాగడిగింది.

‘అన్నీ వున్న చందమామ ఆకాశంలో వుండడమేమిటి?’ చిన్ను తన బాధని బయటపెట్టేడు.

‘నాక్కూడా’ అని, అంతలోనే తలని అడ్డంగా వూపి’ అవును కదా? అంది పండు.

నేను వింటూ మౌనంగా వున్నాను.
 'బేడ్ వెలిబేడ్ ..బాలేదు.. ఆకాశం అంత ఎత్తులో వుండడం
 బాలేదు..!'

చిన్న అద్దంగా తలూపుతుంటే-
 'బాలేదు, నాక్కూడా' పండు.
 ఈసారి పండు మాటలకు ఎవరూ నవ్వలేదు. అందరి
 ముఖాల్లో అదే దిగులు...

'ఆకాశం కిందికి వుంటే బాగుణ్ణి..' అన్నాడు బంటి.
 'మలేం.. రోజూ చందమామని చూడొచ్చు..' చిన్ను.
 'నేను కూడా' పండు.
 నిశ్శబ్దం ..నిట్టూర్పు... -

'ఆకాశం కిందికి వుంటే బాగుణ్ణి' అందరిదీ అదే మాట.
 అదే ఆలోచన చందమామ చేతికందేదని ఆశ 'దీనంతటికీ కారణం ఆ
 ముసలమ్మ..' అన్నాడు ఆవేశంగా చిన్ను.

పిల్లలంతా అర్థం కానట్టు చూసారు.
 'ముసలమ్మ ..పేదరాశి పెద్దమ్మ చేసింది..' చిన్ను
 జరక్కూడదని జరిగినట్టు తలపట్టు కున్నాడు.
 'ఆవిడేం చేసింది?' అందరిదీ అదే ప్రశ్న.
 చిన్ను సమాధానం కోసం నా వంక
 చూసాడు. నేనర్థం చేసుకొనేలోపే 'నానమ్మ చెప్పింది
 కదా... చెప్పు..డాడీ..' అన్నాడు.

ఒకప్పుడు ..అంటే చాన్నాళ్ళ
 కింద..ఆకాశం కిందకే వుండేదట?! ఈ ముసలమ్మ
 లేదూ? ఎందుకు లేదు. వుంది కద.. ఈ ముసలమ్మ
 వాకిలి తుడుస్తూ వుండటం. అలాగ తుడుస్తూ వుంటే
 ఈ ఆకాశం ...ఎంత వంగోని తుడిచినా నడ్డికి
 తగులుతూనే వుండటం. అలాగ తగిలీసరికి చిరాకొచ్చి.. ఎవరికి?, ఆ
 ..ఈ ముసలమ్మకి! చిరాకొచ్చి చీపురు తిరగేసి 'ఏటీ ఆకాశం' అని
 ఒక్క పోటు పొడిచేసరికి ..అలా కొట్టేసరికి.. ఇలాగ ఒక్కో చీపురుపుల్ల
 ఒక్కో యోజనం వెళ్ళిపోయి.. అలగలగ ఆకాశం
 అక్కడికెలిపోయిందట..'బాపురే' అన్నారు పిల్లలు.

అందరూ ఆకాశం కేసి చూస్తూ బాల్కనీలో నిలబడ్డారు.
 వెలిగిన విద్యుద్దీపాల కాంతిలో పీలికలైన ఆకాశం.. దాని వెన్నెల వెలుగు
 ఇగిరి పోయింది. ఏమి కనిపించలేదు.

పిల్లల ముఖంలో మబ్బులు పట్టాయి. కాళ్ళూ చేతులు
 వుడిగిపోయినట్టు ఎక్కడి వాళ్ళక్కడ నిల్చుండి పోయారు.

పండు మాత్రం ఒక్కసారిగా పరిగెత్తుకు వెళ్ళిపోయింది.
 అందరూ అలా చూస్తూనే వున్నారు. మళ్ళీ పరిగెత్తుకు వచ్చింది పండు.
 ఈసారి పండు చేతిలో అద్దం వుంది.

'మిర్రెండుకు తెచ్చావ్?' శ్రావ్య అడిగింది.
 'ముస్తాబవుతుందేమో?' నవ్వాడు బంటి.
 పండు నవ్వలేదు. సీరియస్ గా చూసింది. పండు కోపానికి
 అంతా వెనక్కి తగ్గారు. పండు చేతిలో అద్దంతో బాల్కనీలోకి నడిచింది.
 అద్దాన్ని అటు పెట్టి ఇటు పెట్టి చూసింది. ఎటెటో తిప్పుతూ అద్దంలోకి
 చూసింది. వెతుకులాడింది.

'ఏమిటి వెతుకుతున్నావ్?' సుజి అడిగింది.
 పండు పరి పరి విధాల ప్రయత్నించి చూసింది.

అలా చూడగా చూడగా అద్దంలో పేలికలై ఆకాశం హఠాత్తుల
 మధ్య కనిపించింది. అందరూ ఒకరి కళ్ళలోకి వొకరు చూసుకున్నారు.
 అందరికీ అర్థమయింది. అద్దాన్ని పట్టుకొని అంతా తలో ప్రయత్నం
 చేసారు. అద్దంతో జల్లెడ పట్టారు. అయినా చందమామ చిక్కలేదు,
 బింబమే కాదు, ప్రతిబింబమూ అగుపడలేదు.

ఆ వెన్న దొంగ చెప్పేవి అబద్ధాలే, అతని కథ కూడా అబద్ధమే
 తేల్చేసింది శ్రావ్య.

'అవును.. అవునవును..' అంటూ మిగతా పిల్లలు వంత
 పాడారు.

పండు కళ్ళలో గిర్రున నీళ్ళు తిరిగాయి. అద్దం పట్టుకుని
 అక్కణ్ణుంచి తుర్రున పరుగెత్తింది. పడినట్టే వుంది. దబ్బున శబ్దం.
 ఆపైన దబ్బు దబ్బున శబ్దం. వాళ్ళమ్మ వేసినట్టే వుంది.

'పండుకి వాళ్ళమ్మ వేసినట్టు.. మీకెయ్యాలా..' అనుకుంటూ
 మా ఆవిడ ఇంట్లోకి వచ్చింది. 'మీ అమ్మలు పిలుస్తున్నారు' ఆవిడ మాట పూర్వవక
 ముందే అంతా పరుగులు తీసి వెళ్ళిపోయారు.

చిన్ను ముఖంలో దిగులు నాకు తెలియకుండానే
 నా ముఖంలోకి చేరింది. ఏమయింది?' మా ఆవిడ
 మాటకు సమాధానమివ్వలేదు.

'అన్నాలు తినరా..?' అడిగింది.
 'అకలి వెయ్యడం లేదమ్మా..' అన్నాడు చిన్ను.
 'నీకెప్పుడు వెయ్యడు.. వింటున్నారా.. పిల్లలకి
 తల్లి భయమో తండ్రి భయమో వుండాలి. వాడికి
 నా భయం ఎలాగూ లేదు' నిష్ఠూరపడింది మా ఆవిడ.

'వడ్డించు' అన్నాను.
 ఆవిడ వంట గదిలోకి వెళ్ళగానే చిన్ను నా దగ్గరగా వచ్చి
 కాళ్ళని చుట్టేసాడు. బరువుగా వున్నా ఎత్తి పట్టుకున్నాను.

చిన్ను నా నుదిటి మీద, బుగ్గల మీద ముద్దు పెట్టాడు.
 వాడి కళ్ళలో సన్నటి నీటి పొర చూసాను.

'ఏమయిందిరా?' నా గొంతు కూడుకుపోయింది.
 ప్లీజ్ డాడీ... ఒకసారి డాడీ...

నేను అంగీకారంతో అలాగేనన్నట్టు తలూపాను.
 'చందమామ చూపిస్తావు కదూ?!' నా కళ్ళలో కళ్ళు పెట్టి
 చూసాడు.

'ప్రామిస్..?'
 'ప్రామిస్..!'

అప్పుడే ప్లేటుల్లో అన్నాలు పెట్టి తెస్తూ - మమ్మల్ని చూసి
 'ముద్దు చెయ్యండి.. కొండ మీద కోతిని తెమ్మంటాడు' అంది మా
 ఆవిడ.

కొండ మీది కోతికాదు, కొండమీది చందమామ కావాలి!
 చిన్ను చెప్పాడు. నా పై నుంచి దిగి ప్లేటు అందుకొని 'తినేస్తాను
 డాడీ..' ప్లేటు అందుకొని గబగబా తినేస్తున్నాడు.

'ఏమిటి బుద్ధి? ఆశ్చర్యపోతూ లోపలికు వెళ్ళింది మా ఆవిడ.
 'సువ్వు ప్రామిస్ చేశావ్ డాడీ..' చిన్ను కళ్ళు ఎగరేసాడు.

నేను అవునన్నట్టు తలాడిస్తూ కంటి రెప్పలార్చి చూసాను. చిన్న క్షణాల్లో అన్నం తినేశాడు. హోంవర్సెలు పూర్తి చేసాడు. బుక్స్ తీసి చదువుకున్నాడు. చక్కగా నిద్రపోయాడు.

‘ఏమయిందండీ వీడికి?’ మా ఆవిడ నిద్రపోయేంతవరకూ ఆశ్చర్యపోతూనే వుంది.

నాకు చెరో పక్క యిద్దరూ నిద్రపోయారు. నాకు మాత్రం నిద్ర రావడం లేదు. చిన్నా కోరక కోరక కోరిన కోరిక గుర్తుకు వస్తూ వుంది.

చందమామ... వెన్నెల వర్షం... తడుస్తూ అమ్మ కొంగు పట్టుకు నేను...

చిన్నూ వాళ్ళమ్మకి కొంగు లేదు, నైటీలో వుంది.

చేజారిన కొంగు కోసం చేతులు చాస్తున్నట్టుగా చిన్ను లేత చేతులు...

ఆ తెల్లవారి లేచింది వెబుదలు ఎప్పుడు సాయంత్రమవుతుంది? ఎప్పుడూ చీకటి పడుతుందని అడుగుతూనే వున్నాడు. రోజుకు ఎన్ని గంటలు? పగలెంత? రాత్రెంత? అసలు పూట బడి పెడితే ఎలా వుంటుంది? యిలాంటి ప్రశ్నలతో యింటా బడిలో విసిగించేసాడు.

గుమ్మానికీ యింట్లోకి కాలుగాలిన పిల్లిలా తిరుగుతూ వున్నాడు. ‘మీ నాన్న యేం తెస్తానన్నారా?’ వాళ్ళమ్మ అడుగుతూ వుండగా అడుగు పెట్టాన్నేను. ‘చందమామ’ అని ఆనందంతో నన్ను చూస్తూనే పరిగెత్తుకు వచ్చి నాపైకి ఎగిరి నా మెడను చుట్టేస్తూ వేళబడ్డాడు.

‘ఏంటి పోగ్రామ్?’ మమ్మల్ని గమనిస్తూ మా ఆవిడ.

‘చందమామని చూడడానికి వెళ్తున్నాం..’ చిన్ను ఉత్సాహాన్ని లోపలే దాచుకోలేక పోయాడు.

అర్థం కానట్టు చూసింది మా ఆవిడ. ‘కద దాడీ ...’ చిన్ను.

నేను అవునన్నట్టు తలాపాను.

‘పిచ్చి తలకెక్కి తలకి రోకలి చుట్టమన్నాడట వెనకటికొకడు.. వాడు అనడమూ బాగుంది, నువ్వు పరిగెత్తడమూ బాగుంది’ విడ్డూరంగా ముక్కున వేలేసుకుంది మా ఆవిడ.

నేను నవ్వేసి బాత్‌రూమ్‌లో దూరి బయటకొచ్చేసరికి నా ఫేంటూ, పర్మా, బెల్టూ అన్నీ రెడీ చేసి పెట్టాడు చిన్ను. నే ఫేంటు వేసుకుంటే బెల్టు ఎక్కించాడు. జిప్ పెట్టబోతే నేనే పెట్టుకున్నాను. చొక్కా వేసుకుంటే కింది గుండీలు రెండు పెట్టాడు. పైవి అందలేదు. ఆగకుండా చేతులు మడత పెట్టాడు. నా బుగ్గలకు క్రీమ్ రాసాడు. పొడరడ్డాడు. ‘నువ్వు రాస్టోరా’ అంటే ‘నువ్వు చాలా అందంగా వుంటావ్ దాడీ’ అన్నాడు. చూస్తున్న వాళ్ళమ్మకు కూడా పరిగెత్తుకు వెళ్ళి ముద్దించాడు.

నెమ్మదిగా గుమ్మం వరకూ వెళ్ళి అంతే నెమ్మదిగా వచ్చాడు. ఏమయింది అన్నట్టు చూస్తే “నేను కూడా” వస్తుందేమోనని అని కిసుక్కున నవ్వాడు. నాతో పాటు వాళ్ళమ్మ కూడా నవ్వేసింది.

ఇల్లు వదిలి రోడెక్కాం. రోడ్డు మీద నడుస్తూనే చిన్ను వెతుకుతున్నాడు. రోడ్డుకి రెండు పక్కల పెద్ద పెద్ద బిల్డింగులు..దాటి

ముందుకు వెళ్ళాం. ‘దాడీ..చందమామ?’ చిన్ను నా చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

‘మధ్యాహ్నం పూట సూర్యుడు నడినెత్తి కొచ్చినట్టుగ.. అర్ధరాత్రి దాటితే గాని చందమామ తలపైకి రాడు..’ అంచనా వేస్తూ ఆలోచిస్తూ చెప్పాను.

‘మరిప్పుడెలా?’ చిన్ను ముఖంలో ఆందోళన.

ఆకాశంలో మేఘాలు నడుస్తూ వున్నాయి. చుక్కలు పారబోసినట్టు అక్కడొకటి అక్కడొకటి లెక్క పెట్టడానికి వీలుగా వున్నాయి.

నడన్ బ్రేకుతో బైకు పెద్ద చప్పుడుతో ఆగిన శబ్దం. ఉలిక్కిపడి చూశాను. కళ్ళు ఎక్కడ పెట్టుకు నడుస్తారయ్యా మీరు?.. బుద్ధిలేదూ.. వయసొచ్చింది ఎందుకు నా కొడుకు ముందే నన్ను తిట్టి వెళ్ళిపోయాడు.

చిన్ను నా ముఖంలోకి చూసాడు.

నేను వాడి ముఖంలోకి చూడలేక పోయాను.

‘సారీ దాడీ..’

అప్పటికే బస్టాండులోకి వచ్చామేమో.. సిటీ బస్ చూసి చిన్ను చెయ్యి పట్టుకు లాక్కెళ్ళి ఎక్కేసాం.

‘దాడీ..నానమ్మ వాళ్ళూరా?’ చిన్ను అడిగాడు.

‘ఎక్కడికి?’ కండక్టర్.

‘ఈ బస్సు ఎక్కడికి పోతుంది?..’

అని ఎక్కడికి పోతే అక్కడికి అన్నాను. కండక్టరు నన్ను చిన్నుని ఒకసారి చూసాడు.

‘ఒక పుల్లూ..చొక ఆఫూ..అన్నాను. నోటు తీసుకొని, రెండు టికెట్లతో చిల్లరిచ్చాడు.

బస్సు కదిలింది. కీటికీలోంచి ఆకాశాన్ని వెతుక్కుంటూ వున్నాం. అలా వంగి చూస్తుంటే ‘ఎక్కడ దిగాలి’ ఎవరో అడిగారు. కాదన్నట్టు అడ్డంగా తల వూపాను. మళ్ళీ వంగి చూస్తుంటే ..మీద పడతారేం.. తిన్నగా నిల్చోండి.’

ఎవరో కూర్చున్న ఆసామి చిరాకు పడుతున్నాడు.

బస్సులో రద్దీ పెరుగుతుంది. చిన్నుగాణ్ణి అణిచేస్తున్నాడు.

ఊపిరి ఆడనట్టుగా వుంది. ‘దిగిపోదామా’ అన్నాను. ఇంతలో సీటు ఖాళీ అయింది. కీటికీ పక్కకు జరిగి యివతల చోటిచిచ్చాడు ముందుకు కూర్చున్నవాడు. ‘పిల్లాడు’ గాలి ఆడడం లేదు అంతకు మించి మేం చెప్పాలో తెలీలేదు. చెవిటి వాడిలా రెస్పాన్సు లేకుండా కూర్చున్నాడు. ఒడిలో కూర్చోబెట్టుకున్నందుకు చిరాకు పడ్డాడు. స్టాప్ రావడంతో సీటు ఖాళీ చేసాడు. కీటికి పక్క చిన్నుని కూర్చోబెట్టా. చందమామ కనిపించినంత ఆనందం. యిద్దరోసూ.

బస్సు పరిగెడుతోంది. మా చూపులు కూడా. చిక్కకుండా ఆకాశం పెద్ద పెద్ద మల్టీస్టోరుడు బిల్డింగులూ, మల్టీఫ్లేక్స్‌లు, షాప్స్ హోర్డింగ్స్ ఎటు చూసినా పెద్ద పెద్ద భవంతులు ... దారి పొడుగునా.. ఆకాశమంత ఎత్తు..మరి ఆకాశం ఎక్కడుందో..చందమామ యేడ దాగుందో?

చాలా దూరం ప్రయాణించాం.. మార్కెట్టు..అంతా మార్కెట్టే..

జీవితం అంటే బజారు. బిగ్ బజార్ ..దాటాం..చీమలు దూరని చిట్టడవి దాటాం. కాకులు దూరని కారడవి దాటాం. ట్రాఫిక్ ముళ్ళ బాట. ఎక్కడికక్కడ స్తంభించిపోయిన మనుషులు. అడుగు ముందుకి

పడదు. వెనక్కి పడదు. నగరం గడ్డకట్టుకుపోయి కాసేపటికి కరిగింది. జల ప్రవాహమైన మనుషులు.

బస్సు కదిలింది. రద్దీ సిటీ దాటి పోయాం. ఆశగా తలతిప్పి చూశాం. ప్లై ఓవర్ బ్రిడ్జీలు.. ఆకాశానికి తెరచాపలెత్తినట్టుగా వున్నాయి. ఆకాశం దాగుడుమాతలాడుతోంది. యింక చందమామ?...

సిటీ అంచులకొచ్చేశాం... యింక ఫరవాలేదు... చూస్తే నల్లని మేఘం కదుల్తోంది. ఆకాశాన్ని కప్పేస్తూ...

సరేనని బస్సు దిగి పోయాం. రోడ్డు పక్కకు దిగి తలలు పైకెత్తాం. కదులుతున్న మేఘాలు, మేఘాలు కావవి. పొగలు.. దట్టమైన పొగలు... ఫ్యాక్టరీల పొగలు.. చీకటిలా ఉప్పెనలా కమ్మేస్తూ... కెమికల్ ఫ్యాక్టరీల దుర్గంధం...

కంపు... ఊపిరి సలపని ముంపు... ముక్కు మూసుకున్నా మూసుకోక పోయినా అదే వూహిరాడనితనం...

‘డాడీ...’ గొంతు పెగుల్చుకోలేక పెగుల్చుకుంటున్నట్లు చిన్నగాడి పిలుపు.. నోట మాటారక ఏమయిందన్నట్లు చూశాను.

‘ఊహిరాడటం లేదు. కంపు...’

‘బస్సు రానీ వెళ్ళి పోదాం...’ అన్నాడు ఆకాశం కేసి చూస్తూ ‘వూపిలాడకే చందమామ వెళ్ళిపోయాడా’ చిన్న మాటకు తగ్గట్టుగానే చందమామలేని ఆకాశం బోసిపోయి వుంది..

‘మబ్బుల మాటున వుండే వుంటాడు’ అన్నాను చిన్న నిరాశ పడకూడదని.

‘మబ్బులయితే చందమామ కూడా దొంగాట ఆడుకుంటాడు. కాని మబ్బులు లేవు. అంతా పొగే...’ మాటల్ని ఆపేస్తూ బస్సు హారన్!

ఆశని, అందని ఆకాశాన్ని వదిలి తిరిగి బస్సుకాం. ఇల్లు చేరాం.

ఆలస్యానికి, అలసటికీ చిన్ను లేత ముఖం వాడిపోయినట్టే వుంది. అమ్మ కోప్పడుతుందని అయిష్టంగా తిని మంచ మెక్కి నిద్రపోయాడు. నేనూ ఏదో తిన్నాననిపించి, చిన్న వంక చూస్తుంటే నిద్రపోతున్న వాళ్ళవంక అలా చూడకూడదని లైటార్చేసింది మా ఆవిడ.

తెల్లవారి చిన్ను లేవక ముందే ఇంట్లోంచి బయట పడ్డాను. వాలంటరీ రిటైర్మెంటు కింద ఉద్యోగుల్ని తీసేయడంతో పనిబారం పెరిగింది. ఫలితం ఆలస్యంగా చీకటి పడ్డాకే యిల్లు చేరాను.

మొదట్లో ‘ఓవర్ టైమా?’ అడిగేది మా ఆవిడ. ఇప్పుడు ఆలస్యంగా వస్తే ‘హమ్మయ్య ఉద్యోగం వుందన్న మాట’ వూహి తీసుకుంటోంది.

నే యింట్లో అడుగుపెట్టేసరికి చిన్నతో పాటు పిల్లలందరూ ఒకచోట కూర్చొని ఏదో రాసుకుంటూ వున్నారు.

నన్ను చూడడంతోనే ‘మా డాడీ వచ్చాలు’ చిన్ను కాసుకూర్చున్నట్టుగా అరిచాడు. పండు ‘మా డాడీ కూడా...’ చెప్పకముందే బుజ్జిగాడు దాని నోరు మూసేసాడు. ‘డాడీ’ అంటూ చిన్ను ఏదో చెప్పబోయాడు ‘మొదలా?’ అంటూ వాళ్ళమ్మ కేక వేయడంతో ఆగిపోయాడు.

నేను రిలాక్స్ వుతూ కూర్చున్నాను. టీ తాగుతూ వున్నాను. పిల్లల మాటలు గుస గుసగా వున్నాయి.

‘మా డాడీకి యిద్దాం’ చిన్ను గొంతు. ‘మా డాడీ క్కూడా’ పండు వంతు పలికింది.

నే తలతిప్పి చూస్తే , పిల్లలంతా నా వంకే చూస్తున్నారు. ‘ఏమిటి?’ అన్నాను.

అందరూ లేచి నిలబడ్డారు. నెమ్మదిగా అడుగు లేస్తూ నా చుట్టూ చేరారు.

‘మీరు హెల్త్ చేయాలంకుల్..’ బంటిగాడు. ‘నాక్కూ...’ పండు నోటి మీద వేలు పెట్టి సర్దాడు బుజ్జి.

‘మీరే పేపలుకివ్వాలి డాడీ’ చిన్ను . ‘ఏంటి?’ అర్థంకాలేదు.

‘మా ఫ్రెండ్...’ పండు మొదలెట్టింది. ‘కనబడుట లేదు’ అంది శ్రావ్య.

‘అలాగని పేపర్లో యివ్వాలి’ అంది సుజి. ‘వాట్?’ నాకంతా అయోమయంగా వుంది.

‘మావయ్యా.. నీగురించి బెంగ పెట్టుకున్నాం. నువ్వు వస్తావని వేమంతా యిక్కడ ఎదురు చూస్తున్నాము. నువ్వు ఎక్కడవున్నా.. రోజంతా (పగలు) ఎక్కడ తిరిగినా రాత్రయితే వచ్చేయ్. నువ్వు వస్తే దొంగాట ఆడుకుందాం! మాకు నీ మీద ఎట్టి కోపమూ లేదు. అమ్మా నాన్నలకు కూడా నీపై ఎట్టి కోపమూ లేదు. తొందరగా యింటికి వచ్చేయ్’

యిట్లు.. చిన్ను, పండు, బంటి, బుజ్జి, శ్రావ్య, సుజి.. యింకా చాలా మంది! అంటూ ఎవరి పేరు వాళ్ళు అప్పజెప్పారు.

‘(ఎవర్రా..?)’ నా ప్రశ్న పూర్తిగా వినకుండా ‘మేమే రాశాం, పాత పేపర్లలో ‘కనబడుటలేదు’ అని ఫోటో వేసి రాస్తారు కదా.. అది చూసి ఇది తయారు చేశాం... పిల్లల మాటలకు సాక్ష్యంగా పాత పేపర్లు.. ‘కనబడుట లేదు’ ప్రకటనలు!

‘మరి చందమామ ఫోటో?’ అడిగింది పండు. ‘చందమామ కనబడుట లేదు’ అని యివ్వడంకుల్..?

బంటి గాడు కృతజ్ఞతగా చూస్తున్నాడు. ‘ప్లీజంకుల్..’ పిల్లందరిదీ ఒకటే రాగం.

‘ప్లీజ్ డాడీ..’ చిన్ను కళ్ళలో అదే అర్థింపు. నాకు నోట మాట రాలేదు. కొద్దిసేపటికి తేరుకొని మనం యిచ్చినా చందమామ రాదు అన్నాను.

అంతా నివ్వెరపోయి నా వంక చూసారు. ‘ఈ రోజు చంద్ర గ్రహణం కదా?!’ అన్నాను.

‘మొన్ననే చంద్రగ్రహణం వచ్చింది’ అన్నాడు బుజ్జి ‘వస్తే మళ్ళీ రాకూడదా?’ అన్నాడు బంటి.

‘చంద్రగ్రహణం అంటే పాములు మింగేస్తాయట కదా..? పండు అనుమానంగానూ, ఆందోళనగానూ చూసింది.

‘కబుర్లు చాలు.. వెళ్ళండి.. వెళ్ళి పడుకోండి...’ మా ఆవిడ కేకేసింది. చాలదన్నట్టు ‘పదినా’ వాళ్ళ అమ్మల్ని పిలవబోతే పిల్లలు అయిష్టంగా కదిలారు. ‘అంకుల్ మర్చిపోవద్దు’ అన్నట్టు నా చెయ్యి పట్టుకు పూపి వెళ్ళిపోయారు.

చిన్న తినేసాడని నాకు అన్నం పెట్టింది మా ఆవిడ. చిన్న పక్క మీద చేరాడు. వాళ్ళమ్మ వాడి పక్కనే చేరి ఆవలింతలు తీస్తూ వాడికన్నా ముందు నిద్రపోయింది. తిన్న కంచం తీసి చిన్న పక్కనే చేరాను.

చిన్న వాళ్ళమ్మను చూసి, నిద్రపోయిందని నిర్ధారించుకొని నాకు దగ్గరగా చేరి 'డాడీ' అన్నాడు.

'చెప్పు డాడీ..' అన్నాను.

'మరేం...నిజంగానే చందమామని పాములు మింగేశాయా?..' చిన్న .

'పడుకోనాన్నా...చాలా టైమయింది' అన్నాను.

'చందమామని పాములే కాదు... 'అన్నీ' మింగేస్తున్నాయి కదా... దుఃఖపు గొంతుతో అడిగాడు చిన్న. 'అన్నీ' అంటే యేమిటో నాకర్థమయి గుండె బరువయ్యింది.

'యిప్పుడు లోజూ చంద్ర గ్రహణమే ...కదా డాడీ...'

నేను ఉలిక్కి పడ్డాను.

చూస్తే చిన్న కళ్ళు మూసివున్నా - మూసివున్న రెప్పల చోటుగా కన్నీటి తడి..బొట్లు బొట్లుగా...

కాలం స్తంభించి పోయినట్టు వుండిపోయాను. తేరుకొని

చూసేసరికి నిద్రలోకి జారుకున్న 'చందమామ..చందమామ..' అని పలవరిస్తుంటే 'చిన్నా' అని పిలిచాను. చిన్న 'అ...' అన్నాడు. 'పాస్ కి పద' చెయ్యి పట్టి బాత్‌రూమ్‌కు నడిపించుకు వెళ్ళి పోయింది తీసుకు వచ్చాను. మగతగా కళ్ళు విప్పాడు చిన్న..

'డాడీ రెండు చందమామలు ...' అన్నాడు.

నీళ్ళు తాగుతున్న నేను ఆగిపోయాను. తల తిప్పి చూసాను.

చిన్న చూపుల వెంట చూశాను.

చిన్న వాళ్ళమ్మ వంకే చూస్తున్నాడు..

నైటీ కాస్త వదులుగా వుండి కిందికి జారివుంది.

జారిన నైటీ లోంచి రెండు వెండి చందమామలు!

చిన్న ఆత్రంగా వాళ్ళమ్మను చేరాడు . గుండె మీద తల పెట్టి రొమ్ముని పట్టుకొని 'చందమామ'.. చందమామ .. ' అంటున్నాడు. నేను అయోమయంగా అడుగులు వేసాను.

'లా.. డాడీ తీస్తో...నీ కొకటి, నా కొకటి...'

వేమిద్దరం ఆ గుండెల మీద వాలి చిన్న పిల్లలమయిపోయాం. ఆ రాత్రి చందమామలతో నిద్రలోనే ఆడుకున్నాం. ... తనివి తీరా పట్టుకొని పరవశించి పోయాం.

తెల్లవారాక ఒక్క చందమామా లేదు....

మేం అనాథలమయి పోయాం!....

అలీ

బండను రవ్వల్లా నుజ్జు నుజ్జు చేసి
చెమట తానం చేసె పత్తర్‌ఫోడ్లు
పుల్లలు ఇర్రి జంగు ముట్టిన రిమ్ములు
గాలి పోయి పగుళ్ళు ఇచ్చుకున్న టైర్లు
బతుకు బండికి ఆధారమైన వంకర గిల్లలు
ఫుట్‌పాత్‌పై కదిలే కాయకష్టం దేహాలు

ఒక్క ఖర్జూర పండు చాలు
రోజూ ముగింపు కొరకు
ఇంట్లో ఏమి కల్గి ఉండకపోతే
రవ్వంత ఉప్పుగళ్ళు చాలు
ఒక్క గుక్కెడు మంచినీళ్ళు చాలు

వివిధ రంగు జెండాలు ఇష్టార్ విందులు
భలే పసండు చిందుల తమాషా మొఖాలు

తమ తమ కష్టార్జితాలు తాకనే లేదు
జేబులోని చిల్లిగవ్వల జాడే కరువు
సులువుగా దొరికే తీరొక్క తీరైన
కక్కుర్తి పండ్లు తప్పు.....
కడుపులో దూరేటి నాజాయజ్ ముద్దలు

“నయవంచన కుట్రల్లో
రేపటి సమాజ పుష్పాలు”

పట్టాల మీద పరుగెత్తే
ప్యాసింజరు రైలు డబ్బాలకు
డ్రైవరు అప్రమత్తత అవశ్యం
గొర్ల కాపరి మొద్దు నిద్దరకు
పట్టాల మధ్యన సేద తీరుతున్న
మూగజీవాల బతుకులు
ఇక గొర్లమందల్లా బొందలు

రోజు చెమట చుక్కల్ని లెక్కిస్తున్న ప్రాణులు
మల మలా మాడుతున్న ఆకలి పేగులు
నిప్పులో పడ్డ ఉప్పులాగా చిటపటమని పేలాలి

తిరుపతయ్య నవలల ఆవిష్కరణ

నవలా రచయిత డాక్టర్ ఎం.వి. తిరుపతయ్య రచించిన “జీవన సమరం”, “బతుకు” నవలల ఆవిష్కరణ సభ ఫిబ్రవరి 11న వరంగల్లో జరిగింది. సృజనలోకం, మిత్రమండలి సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో జరిగిన ఈ సభకు రామాచంద్రమౌళి అధ్యక్షత వహించారు.

‘జీవన సమరం’ నవలను ఆవిష్కరించిన అంపశయ్య నవీన్ మాట్లాడుతూ తిరుపతయ్య రాయగలిగిన ప్రతిభ ఉండి కూడా రాయకపోవడానికి కారణం జీవితంలో ఆయన ఎదుర్కొన్న ఎదురు దెబ్బలేనని అన్నారు. అనారోగ్యంతో బాధపడుతూ కూడా ఈ నవలను పూర్తి చేయడం ఆయనలోని పట్టుదలకు గొప్ప నిదర్శనమని అభినందించారు.

“బతుకు” నవలను ఆవిష్కరించిన పేర్యారం జగన్నాథం ప్రసంగిస్తూ శ్రమైక జీవుల జీవితాలను రచయిత అత్యంత వాస్తవికంగా చిత్రించారని పేర్కొన్నారు.

నేరెళ్ళ వేణుమాధవ్, సుప్రసన్న, వరవరావు, అనుమాండ్ల భూమయ్య, కె. సాయిరెడ్డి, గంట రామారెడ్డి, గిరిజా మనోహర్బాబు, ఎం. రవీందర్, పొట్టపల్లి శ్రీనివాసరావు తదితరులు ప్రసంగించారు.

(ఈ ఆవిష్కరణ తర్వాత కొద్ది రోజులకే తిరుపతయ్య కన్నుమూశారు. ఈ సాహిత్యకారుని మృతికి ప్రస్థానం ‘సంతాపం’ ప్రకటిస్తోంది. దీనిపై నవీన్ ఆంధ్రజ్యోతి ‘వివిధ’లో ఆర్డ్రమైన నివాళి రాశారు.)

నిశాపతి “కాంతి కిరణం” ఆవిష్కరణ

కవి, కథా రచయిత నిశాపతి “కాంతి కిరణం” కథా సంపుటి ఆవిష్కరణ సభ ఫిబ్రవరి 26న హైదరాబాద్ శ్రీ త్యాగరాయ గానసభ మినీ హాలులో జరిగింది. గ్రంథాన్ని ఆవిష్కరించిన కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కార గ్రహీత మునిపల్లె రాజు ప్రసంగిస్తూ నిశాపతి కథలు ఆయన బహుముఖ ప్రజ్ఞకు నిదర్శనమన్నారు.

సాహిత్య అకాడమీ సలహా సంఘ కన్వీనర్ పోరంకి దక్షిణామూర్తి సభకు అధ్యక్షత వహించారు. రచయిత కథా కథన సంవిధానాన్ని ఆయన ప్రశంసించారు. త్యాగరాయ గానసభ అధ్యక్షులు కళా వేంకట దీక్షితులు రచయితను అభినందించారు.

గిడుగు రాజేశ్వరరావు, కె.పి. అశోక్కుమార్ కథలను విశ్లేషిస్తూ ప్రసంగించారు.

కవి సమయం, ఆంధ్ర పద్య కవితా సదస్సు, శ్రీ త్యాగరాయ గానసభల సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో జరిగిన ఈ కార్యక్రమాన్ని తాళ్ళపల్లి మురళీధరగౌడ్ సమన్వయం చేశారు.

నిశాపతి కథల సంపుటి “కాంతి కిరణం” ఆవిష్కరణ సభలో పాల్గొన్న వక్తలు. చిత్రంలో రచయితతో పాటు మునిపల్లెరాజు, పోరంకి దక్షిణామూర్తి, కళా వేంకట దీక్షితులు, గిడుగు రాజేశ్వరరావు, కె.పి. అశోక్కుమార్

ఎం. ధనంజయ్ నాయక్ రచించిన ‘నీతి నానీలు’ వాటి హిందీ అనువాదం ‘సన్ హే ముక్తక్ పాసీకే’ గ్రంథాలను హైదరాబాద్లో రామన్ మెగసెసే అవార్డు గ్రహీత రాజేంద్రసింగ్ ఆవిష్కరిస్తున్న దృశ్యం. చిత్రంలో ప్రముఖ గుజరాతీ కవి రమణీక్ సోమేశ్వర్ (కచ్ జిల్లా), డాక్టర్ ఎన్. గోపి, కవి నాయక్, డాక్టర్ కె. ముత్యంరెడ్డి మరియు కార్యక్రమ నిర్వాహకులు కిన్నెర రఘురాం ఉన్నారు.

హైదరాబాద్ త్యాగరాయ గాన సభలో కందుకూరి వెంకట మహాలక్ష్మి కథా సంపుటి ‘రవ్యన్ సీతా’ని ఆవిష్కరించి ప్రసంగిస్తున్న రాష్ట్ర సాంస్కృతిక సంచాలకులు డాక్టర్ రాళ్ళబండి కవితా ప్రసాద్, రచయిత్రి కందుకూరి వెంకట మహాలక్ష్మి, తేభిని అధ్యక్షురాలు డాక్టర్ వాసా ప్రభావతి, రచయిత శ్రీపతి ఆచార్య శరత్ జ్యోత్స్న రాణి, ఆచార్య ఆర్.ఎస్. గణేశ్వరరావు

బొంబాయి ఆంధ్ర మహాసభ సత్కారం

సిరిసిల్లకు చెందిన కవయిత్రి, బాల సాహితీవేత్త శ్రీమతి కందేపి రాణీప్రసాద్‌ను జనవరి 12న ముంబాయిలో ది బొంబాయి ఆంధ్ర మహాసభ, జింఖాన ఆత్మీయ అతిథిగా సత్కరించింది. ముంబాయిలో జరిగిన 'పెడికాన్-2007'లో పాల్గొనేందుకు వెళ్ళిన డాక్టర్ కె. ప్రసాదరావు - శ్రీమతి రాణీప్రసాద్ దంపతులను ఆంధ్ర మహాసభ ప్రత్యేకంగా ఆహ్వానించి సభ జరిపింది. సంస్థ అధ్యక్షులు కొత్తపల్లి రమేష్‌బాబు అధ్యక్షతన జరిగిన సభలో 'తెలుగు భాష అమలు తీరుతెన్నులు' పై రాణీప్రసాద్ మాట్లాడుతూ మరాఠీ ప్రాంతంలో తెలుగును వెలిగిస్తున్న ఇక్కడి తెలుగువాళ్ళు అభినందనీయులని అన్నారు. కార్యక్రమంలో సంస్థ కార్యదర్శి మల్లిఖార్జునరెడ్డి, కవులు ద్వాపరశెట్టి వేంకటేశ్వర్లు, నడిమెట్ల లల్లప్ప, సంగవేని రవీంద్ర, థామస్‌రెడ్డి, కమల కుమారిలు పాల్గొని శ్రీమతి రాణీ ప్రసాద్‌ను సత్కరించారు.

ముంబాయి సభలో మల్లిఖార్జున రెడ్డి, శ్రీమతి కమలకుమారి, శ్రీమతి కందేపి రాణీ ప్రసాద్, కొత్తపల్లి రమేష్‌బాబులు

ఈ సందర్భంగా రాణీ ప్రసాద్ ప్రత్యేకంగా రూపొందించిన 'కవితా చిత్రాల' ప్రదర్శనను నిర్వహించారు.

ఫిబ్రవరి 18న గౌరవ జగదీశ్వర్రెడ్డి కథల సంపుటి 'గజ ఈతరాలు' ఆవిష్కరించిన ఆంధ్రజ్యోతి సంపాదకులు కె. రామచంద్రమూర్తితో వక్తలు జి. హరగోపాల్, కె. శివారెడ్డి. అధ్యక్షులు వాసిరెడ్డి నవీన, పబ్లిషర్ ఎన్.కె. బాబు, రచయిత జగదీశ్వర్రెడ్డి

పి.శ్రీనివాస్‌గౌడ్ 'ఇదీ జీవితం' కవితా సంపుటి ఆవిష్కరణ దృశ్యం

'ఇదీ జీవితం' ఆవిష్కరణ

కవి, రచయిత పి. శ్రీనివాస్‌గౌడ్ 'ఇదీ జీవితం' కవితా సంపుటి ప్రముఖ కవి, కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు గ్రహీత కె. శివారెడ్డి చీరాలలో ఫిబ్రవరి 11వ తేదీన ఆవిష్కరించారు.

తెలుగు యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసర్ శ్రీ శిఖామణి మాట్లాడుతూ అనేక భిన్న వస్తువుల్ని శ్రీనివాస్‌గౌడ్ కవిత్వంగా మలిచాడని అన్నారు. జిల్లాకు చెందిన కవి బీరం సుందరరావు 'ఈ కవిలో అమృతనం, ఆద్రత, లాలిత్యం వుందన్నారు.

కె. శివారెడ్డిగారు 'నేటి సంక్షుభిత సంక్షోభ సమయంలో ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో మానవ సంబంధాలు మాయమైపోతున్న ఆందోళనకర పరిస్థితులలో నేటి కవులు నిర్భయంగా, తడబడకుండా, నిర్మోహమాటంగా కవిత్వం రాస్తున్నారని చెప్పారు.

శ్రీనివాస్‌గౌడ్ తన ప్రతిస్పందనలో 'చిన్నప్పటి నుండి ఒంటిగా, ఒంటరిగా పెరిగిన తనకు సాహిత్యమే ఊతమిచ్చిందని చెప్పారు.

చీరాల 'సహజ సాహితీ' వారి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన ఈ సభకు రచయిత వదలి రాధాకృష్ణ అధ్యక్షత వహించారు.

ఇటీవల హైదరాబాద్ కళా సుబ్యారావు కళా వేదికలో మానస ఆర్ట్స్ థియేటర్స్, కవన వేదిక, గాన సభల ఆధ్వర్యంలో కీ||శే|| వల్లంపాటి వెంకట సుబ్బయ్య సంస్కరణ సభలో నివాళులర్పిస్తున్న సాహితీవేత్తలు అబ్బూరి ఛాయాదేవి, మునిపల్లె రాజు, అక్కిరాజు రామకృష్ణ, రఘుశ్రీ, చేకూరి రామారావు, చీకోలు సుందరయ్య

'ప్రపంచీకరణ యుగంలో భారతీయ మహిళ' చర్చ - కవితా గోష్ఠి

సాహితీ స్రవంతి' హైదరాబాద్ నగర కమిటీ మార్చి 10వ తేదీ సాయంత్రం 6 గంటలకు సాహితీ స్రవంతి రాష్ట్ర కార్యాలయంలో అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా 'ప్రపంచీకరణ యుగంలో భారతీయ మహిళ' అనే అంశంపై చర్చా గోష్ఠి- కవి సమ్మేళనం నిర్వహించింది. తంగెళ్ళపల్లి కనకావారి సభికులకు, వక్తలకు స్వాగతం పలికారు. నగర కమిటీ కన్వీనర్ సత్యభాస్కర్ అధ్యక్షత వహించగా, హైదరాబాద్ శ్రామిక మహిళ కన్వీనర్ శ్రీమతి పద్మశ్రీ ముఖ్య ప్రసంగం చేశారు. ప్రపంచీకరణ ఫలితంగా అసంఘటిత రంగంలో కార్మికులు పెరిగి పోతున్నారని వారిలో విద్యావంతురాలయిన వారి సంఖ్య కూడా అధికంగా వుందని అన్నారు. కాల్ సెంటర్లు, ఐ.టి. ఉద్యోగాలలో విద్యావంతులయిన అసంఘటిత రంగ కార్మికులు, ముఖ్యంగా మహిళలు తీవ్ర ఒత్తిళ్ళు మధ్య శ్రమ దోపిడికి గురవుతున్నారని వారి కుటుంబ జీవనం విచ్ఛిన్నమై వారు

మానసిక రోగులుగా, త్రాగుబోతులుగా మారుతున్నారని అన్నారు. ఆమెరికన్ ఆర్థిక వ్యవస్థకు జోడించడం వలన ఈ పరిశ్రమలలో రాత్రిళ్ళు పనిచేస్తున్న మహిళా ఉద్యోగులు పసికంతులను వదిలి విపరీత ఒత్తిడులకు గురవుతున్నారని ఇది సమాజం యావత్తు మీద తీవ్ర దుష్ఫలితాలకు దారితీస్తోందన్నారు. ప్రపంచీకరణ తర్వాత మతోన్మాదపు అల్లర్లలో మధ్య తరగతి మహిళలు కూడా చురుగ్గా పాల్గొనడం కొత్త పరిణామమని సత్యభాస్కర్ అన్నారు. తదుపరి సాగిన చర్చా గోష్ఠిలో శ్రీమతి చల్లా లీలావతి, డా॥వరలక్ష్మి, ప్రభుదాస్, జి. యాదగిరిరావు, నరేందర్, చింతాడ కూర్మారావు, తదితరులు పాల్గొన్నారు. డా॥ విప్లవ్ దత్ శుక్లా ఆధ్వర్యంలో కవి సమ్మేళనం జరిగింది. మహిళలపై వివక్షతను నిరసిస్తూ కవితలు వినిపించారు. చివరగా సాహితీ స్రవంతి రాష్ట్ర కన్వీనర్ తెలకపల్లి రవి అభినందిస్తూ మాట్లాడారు. తంగిరాల చక్రవర్తి వందన సమర్పణతో సభ ముగిసింది.

మార్చి 3వ తేదీన జిల్లారచయితల సంఘం, విజయనగరం ఆధ్వర్యంలో పి. లక్ష్మణ్ రావ్ రచన 'అగ్నిపృక్షం' (దీర్ఘ కవిత)ను కవి మాకివీడి సూర్యభాస్కర్ ఆవిష్కరిస్తున్న దృశ్యం. పి. లక్ష్మణరావ్, మాకివీడి సూర్యభాస్కర్, పి. నారాయణరావు, ఎస్.ఎస్.ఎస్.ఎస్.వి.ఆర్.ఎం.రాజు, జక్కూ రామకృష్ణ, ఎ. గోపాలరావులను చూడవచ్చు.

జనవరి 6వ తేదీన కడపలో జరిగిన ఆంధ్రప్రదేశ్ చరిత్ర కాంగ్రెస్ 31వ వార్షిక సమావేశాలలో రచయిత సయ్యద్ నశీర్ అహమ్మద్ రాసిన 'భారత స్వాతంత్రోద్యమం : ముస్లిం మహిళలు' గ్రంథాన్ని చరిత్రోపన్యాసకులు డాక్టర్ జి. సాంబశివారెడ్డి ఆవిష్కరించగా, చరిత్రోపన్యాసకులు డాక్టర్ ప్రసాద్ రెడ్డి గ్రంథ పరిచయం చేశారు. ఈ కార్యక్రమానికి కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయ చరిత్రోపన్యాసకులు ప్రొఫెసర్ ఎ. బొబ్బిలి అధ్యక్షత వహించారు. మహాత్మాగాంధీ విశ్వవిద్యాలయం ప్రముఖ చరిత్రకారులు, ప్రొఫెసర్ రాజన్ గురుకుల్ తదితరులు ఆవిష్కరణ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు

ఉపాధ్యాయులు, తల్లితండ్రులు చదువవలసిన పుస్తకాల జాబితా

క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	పిల్లలు నేర్చుకోవడంలో ఎలా వెనకబడతారు?	60.00	13.	నల్లబల్ల వెనుక	25.00
2.	పిల్లలు ఎలా నేర్చుకుంటారు	60.00	14.	చదువు సంధ్యలు	25.00
3.	టీచర్	40.00	15.	మహోజ్వల స్ఫుటులు	35.00
4.	విముక్తి-విద్య	40.00	16.	మనిషి కథ	40.00
5.	టీచర్ కు ఉత్తరం	40.00	17.	చార్లీ వాప్లెన్	25.00
6.	మాస్టరా...!	10.00	18.	పరిణామక్రమంలో విద్యా వ్యవస్థ 1833-2003	15.00
7.	మీ ఒడిలో	10.00	19.	వేదభూమి	10.00
8.	కథలే పాఠాలు	25.00	20.	సమాజం-సైన్స్- సంప్రదాయం	15.00
9.	బోధన-శోధన	30.00	21.	సైన్సు చరిత్రలో సామాజికాంశాలు	10.00
10.	విభిన్న విద్యా సంస్థలు	25.00	22.	పిల్లల అలవాట్లు	25.00
11.	భాష-భాషం	20.00	23.	భారతదేశ చరిత్ర	25.00
12.	మీరు - మీ పిల్లలు	15.00	24.	పిల్లల భాష - ఉపాధ్యాయుడు	25.00

పిల్లలు చదివే పుస్తకాల జాబితా

క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	మహావిశ్వం మన భూమి	20.00	34.	మాడు కథలు	10.00	67.	యముని దర్బారు	10.00
2.	ఆదర్శబాల్యం	25.00	35.	సత్యగుల్ల సార్లు-బంగారుమోసగర్భం	15.00	68.	బంగారు జింక	15.00
3.	విలియం షేక్స్పియర్	15.00	36.	అద్భుతాలనియం-నీరు	10.00	69.	మాడు ఏనుగులు	15.00
4.	సైడీ	20.00	37.	నోయా	10.00	70.	బొబ్బె నేర్పిన పాఠం	15.00
5.	విశ్వవిఖ్యాత శాస్త్రజ్ఞులు	15.00	38.	బద్ధకం వదిలింది	15.00	71.	పులి-తాబేలు	10.00
6.	విదేశీ కథలు	15.00	39.	బుడిబుడికథలు	40.00	72.	పింకి-పిల్లి	10.00
7.	విజ్ఞాన శిఖరాలు	15.00	40.	పిల్లల ప్రశ్న-సైన్స్ జవాబు	15.00	73.	సైన్యాధిపతి గర్వభంగం	15.00
8.	చైనా నీతి కథలు	15.00	41.	మేమొచ్చేకాం	20.00	74.	కుడి-విడమ	10.00
9.	భారతీయ శాస్త్రవేత్తలు	15.00	42.	నిర్జీవం-జీవపరిణామం	30.00	75.	నాతప్పమిటో!	15.00
10.	అందాల పార్కు	15.00	43.	సరదాసరదా లెక్కలు	30.00	76.	నందువంటి-నేస్తంతంటా	10.00
11.	పిల్లల గణితం	15.00	44.	విశ్వం-విజ్ఞానం	25.00	77.	వంశీధర్ నిజాయితీ	10.00
12.	పిల్లలు-పిడుగులు	20.00	45.	ప్రకృతిలో ఆహారశాల-విజ్ఞానవిశేషాలు	45.00	78.	జమందారు వేట	10.00
13.	సరదా సరదా చదువులు	15.00	46.	కాలిక్యూలెటర్ గేమ్స్	20.00	79.	అద్దంలో సింహం	15.00
14.	తరగతిలో తమాషాలు	15.00	47.	అలెగ్జాండర్ గ్రాహంబెల్	10.00	80.	సముద్ర నేస్తాలు	15.00
15.	వానరుడు - సరావళి తరణి	25.00	48.	మేసోలిథిక్ మెడగోట-విభిల కథలు	15.00	81.	కప్పకల	15.00
16.	చదువంటే మాడోకమ్మ	25.00	49.	మంచిగా వుందాం	30.00	82.	కథలంటే మాకిష్టం-1	25.00
17.	పాడరా ఓ తెలుగువాడా	15.00	50.	భలేకథలు	10.00	83.	కథలంటే మాకిష్టం-2	25.00
18.	పిల్లల సంరక్షణ	25.00	51.	తోకపెగిన తోడెలు	15.00	84.	రావిసన్నక్రాసో	45.00
19.	అక్షరాలతో ఆటలు	30.00	52.	బల్లు చెలిగింది	20.00	85.	నల్లగుర్రం	25.00
20.	నేర్చుకోడం మాకిష్టం	20.00	53.	రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్	15.00	86.	పెన్సిల్ బాక్స్	15.00
21.	కథలంటే మాకిష్టం	40.00	54.	విసయంలెసి వీరుడు	25.00	87.	మంచి అమ్మ	25.00
22.	అటలంటే మాకిష్టం	30.00	55.	బండి నుంచి మోటారుకు	20.00	88.	కోట ఫాటో	25.00
23.	పాటలంటే మాకిష్టం	20.00	56.	చెట్టు	15.00	89.	కథ కాని కథ	15.00
24.	పాడుకొందాం	25.00	57.	చిటపట చినుకులు	20.00	90.	లోకమట్టిన వీరుడు	40.00
25.	తేటతెలుగు-1	30.00	58.	చిక్కరాకుమారి-చందమామ	10.00	91.	నివరి ఆకు	10.00
26.	తేటతెలుగు-2	30.00	59.	గుడ్డు నుంచి పిల్ల	20.00	92.	పెద్దల మాయం-పిల్లలరాజ్యం	20.00
27.	కోత్వ్యాగ్	10.00	60.	కుకూ భూరిక కథ	20.00	93.	నెలవంక	25.00
28.	బొటనవేలితోబొమ్మలు	10.00	61.	మన కథ	20.00	94.	సాయపడే చెతులు	20.00
29.	పాడుపుకథలు-చింగీచదువు	15.00	62.	సడిచేటి నావకథ	20.00	95.	నిళ్ళు ఎందుకు తడిగాఉంటాయి?	15.00
30.	డంభాలమారి డాన్ క్విక్సాట్	25.00	63.	రహస్యం	10.00	96.	బడి-బ్రతుకు	25.00
31.	గణితసూత్రపీఠిక	20.00	64.	ఎద్దు	20.00	97.	హిరోషిమా అగ్నిజ్వాలలు	25.00
32.	జంతువుల వింతవాష	10.00	65.	మనమా రాధామా?	10.00	98.	సిసింద్రీలు	20.00
33.	జంతువుల వింతరుములు	10.00	66.	బుచ్చిబాబు-బొమ్మకారు	15.00	99.	అద్దాలతో ఆటలు	15.00

ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్

1-1-187/1/2, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 27660013

గమనిక : పై పుస్తకాలు స్కూలు గ్రాంటు నుండి కాని, టీచర్ గ్రాంటు నుండి కాని మీ స్కూలుకు కొనుగోలు చేసుకోవచ్చును. ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్, హైదరాబాద్ పేరిట డి.డి./ఎం.డి. తీసి పంపవలెను.

Buy any Mobile & Get
BRANDED JEANS FREE*

Big C [®]
U can't hide temptation

MULTI BRAND MOBILE SHOW ROOM

Hyderabad * Vijayawada * Visakhapatnam * Nellore * Rajahmundry * Eluru * Tirupati * Kakinada * Madanapalli * Guntur

The Biggest Retail Group In India For Mobiles.

www.bigcomobiles.com